

Torsdagen den 16 mars

Kl. 12.00–18.34

---

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 23 februari justerades.

§ 2 Avsägelse

Tredje vice talmannen meddelade att *Hans Unander* (S) avsgt sig uppdraget som ledamot av riksdagen från och med den 1 april 2017.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2016/17:366

Till riksdagen

Interpellation 2016/17:366 Inventering av nyckelbiotoper

av Jens Holm (V)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 25 april 2017.

Skälet till dröjsmålet är tidigare inbokade resor och arrangemang.

Stockholm den 14 mars 2017

Näringsdepartementet

Sven-Erik Bucht (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Ärende för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

EU-dokument

KOM(2016) 864 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 9 maj*.

§ 5 Arbetsmarknadsutredningen

Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU16
Arbetsmarknadsutredningen
föredrogs.

Anf. 1 RAIMO PÄRSSINEN (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationen innan vi börjar debattera detta utskottsinitiativ. I det finns förslag om ett tillkännagivande till regeringen gällande ett tilläggsdirektiv till en redan pågående utredning om arbetsmarknadspolitik och Arbetsförmedlingen. Förslaget går ut på att man ska utreda hur Arbetsförmedlingens verksamhet kan laggas ned och privatiseras.

Ursprunget till förslaget kommer från Moderaterna och Sverigedemokraterna, och detta har övriga borgerliga partier sedan hakat på. Orsaken till förslaget sägs vara att integration och matchning inte fungerar, att Arbetsförmedlingen har ett lågt förtroende, att styrningen av Arbetsförmedlingen inte fungerar och att man har haft god tid på sig att vända utvecklingen utan att lyckas.

Det kan vara på sin plats, fru talman, att ha en liten historielektion. Under åtta år med moderata arbetsmarknadsministrar, mellan 2006 och 2014, styrde Moderaterna både departement och arbetsmarknadspolitik. Detta ledde till att en myndighet, Arbetsförmedlingen, blev kraftigt efter-satt i sitt utvecklingsarbete. Det ledde även till sämre kontakter med arbetsgivare. Det brast i dialogen med regeringen, alltså mellan myndighet och departement.

Framför allt såg Moderaterna till att belasta Arbetsförmedlingen med en överdriven detaljstyrning som gjorde att förmedlarna fastnade i byråkrati och administration. Den moderata arbetsmarknadsministern såg till att bryta samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna.

En mycket stark misstro växte fram bland Arbetsförmedlingens personal gentemot ledningen. Vi kommer ihåg hur Moderaterna skröt när de tillsatte den dåvarande generaldirektören. Nu skulle minsann nya vindar blåsa. Men vad blev resultatet? Det gick dåligt för arbetsmarknadspolitiken, och framför allt blev fler människor arbetslösa. Det gick så dåligt att den generaldirektör som hade tillsatts av den moderata regeringen avsattes. Inte nog med det, man fick även byta ut Arbetsförmedlingens styrelseordförande. Och inte heller detta räckte, fru talman, utan dåvarande statsminister Reinfeldt bytte ut arbetsmarknadsministern, som då fick sluta. Efter henne kom Elisabeth Svantesson, som i dag är vice ordförande i arbetsmarknadsutskottet.

Allt detta ledde till att förtroendesiffrorna för Arbetsförmedlingen kraftigt sjönk. Jag måste få säga följande: Alla i denna kammare vet att en myndighet som Arbetsförmedlingen styrs via lag, förordning och regleringsbrev. Det är alltså politiker som sätter regler och ramar för en myndighet.

Vi vet nu att när Arbetsförmedlingen styrdes av den moderata arbetsmarknadsministern och moderat arbetsmarknadspolitik ledde det till sämre resultat. Detta är orsaken till den negativa utvecklingen. Men nu lägger ni i oppositionen skulden på Arbetsförmedlingen och på dem som är anställda där, trots att det är politiken och arbetsmarknadspolitiken som styr.

Myndigheterna ska göra så som regering och riksdag har bestämt. Det gjorde de också under era åtta år.

Vad gör ni nu? Jo, nu lägger ni skulden på Arbetsförmedlingen. Det känns inte roligt, fru talman, att behöva säga det men jag måste ändå göra det: Jag tycker att det här är riktigt fegt.

Efter valet 2014 fick den socialdemokratiskt ledda regeringen börja städa efter det moderata debaclet. Den nuvarande generaldirektören fick påbörja en förnyelseresa med myndigheten, och hela personalen är involverad. Detta gör man för att åtgärda gamla brister och förändra den gamla kulturen.

Regeringen tillsatte efter press från oppositionen även en utredning, som leds av Cecilia Fahlberg. Utredningen ska analysera statens åtaganden och hur Arbetsförmedlingens uppdrag kan utformas för att så effektivt som möjligt bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Med detta utskottsinitiativ slår ni in öppna dörrar. Utredning pågår redan.

Ni vill privatisera Arbetsförmedlingens verksamhet. Men jag undrar om Niklas Wykman och övriga i kammaren kommer ihåg hur det var med alla företag som gjorde affärer med Arbetsförmedlingen. År 2014 handlade det om 1 115 privata verksamheter – och det efter att Arbetsförmedlingen redan hade påbörjat en städning av det hela.

Hur var det med fas 3? Hur var det med Jobbolaget? Hur var det med den massiva kritik som fanns då externa, privata aktörer kom in och hade passiviserade arbetslösa? Många av de privata kom in och gjorde en massa pengar utan att kunna redovisa några resultat som hjälpte de arbetslösa. Hur var det med etableringslotsarna? De sågades av Riksrevisionen utmed hälsenorna, om fru talmannen ursäktar uttrycket. Pengar rann ut, och det fungerade inte riktigt.

Tänk att Moderaternas lösning alltid går ut på att privatisera offentlig verksamhet! Men det är klart, det handlar ju om jättestora summor som kan föras över från skattebetalarna till privata fickor.

Nej, arbetsmarknadspolitik är inget som vi i regeringspartierna eller Vänsterpartiet vill lämna över helt och hållet till den så kallade marknaden eller privata företag. Arbetsmarknadspolitik är en nationell angelägenhet, där staten har sitt givna ansvar.

I dag presterar Arbetsförmedlingen bättre än under Moderaternas regeringsperiod och ledning. Vi är dock inte nöjda än. Regeringen har påbörjat arbetet med att ge förmedlarna mindre regelkrångel, minskad byråkrati och låta proffsen vara proffs. De visar nu bättre resultat, trots en stor ansträngning på etableringssidan. Om man ger myndigheterna bättre verktyg och större möjligheter att göra det som fungerar på riktigt kommer även resultat och prestationer att höjas.

Fru talman! Visst har Arbetsförmedlingen en lång väg kvar till att bli en effektiv och väl fungerande myndighet. Men att påstå att myndigheten har haft god tid på sig att försöka vända utvecklingen utan att lyckas, som ni på er kant gör, är inte bara oseriöst och en grovt missvisande förenkling. Det är faktiskt ett flagrant exempel på en faktoresistent argumentationsteknik som breder ut sig, tyvärr även i det politiska samtalet.

(Applåder)

Prot. 2016/17:81

16 mars

Arbetsmarknads-
utredningen

Anf. 2 MARCO VENEGAS (MP):

Fru talman! I juni 2016 beslutade regeringen att tillsätta en utredning om arbetsmarknadspolitikens roll och gränser samt Arbetsförmedlingens uppdrag. Även om läget förbättrats på senare år såg vi tecken på att arbetsmarknaden inte fungerade så som vi skulle önska. Vi konstaterade att vi står inför en tudelad arbetsmarknad, där efterfrågan på arbetskraft är stark men arbetslösheten fortsatt är hög i vissa grupper som har svårt att få fotfäste på arbetsmarknaden.

Fru talman! För att nå en välfungerande arbetsmarknad behöver vi besluta hur Arbetsförmedlingens uppdrag ska se ut i framtiden. Det ska vi göra utifrån ett genomarbetat och genomtänkt underlag. Utredningen ska bland annat analysera och lämna förslag på hur arbetsmarknadspolitikerna kan göras effektivare och tydligare. Den kommer också att belysa hur användningen av externa leverantörer kan bidra till en välfungerande arbetsmarknad. De delar av uppdraget som rör bland annat just externa leverantörer ska redovisas om några månader, senast den 31 oktober 2017.

Fru talman! Miljöpartiet tycker att det är viktigt att låta utredaren slutföra sitt arbete och lämna sina förslag på förbättringar. Det var inte så länge sedan Arbetsförmedlingen utsattes för en arbetsmarknadspolitik som inte blev så lyckad. Jag syftar på etableringslotsarna, som var avsedda att hjälpa nyanlända att komma snabbare in i samhället. Resultaten visar att det inte blev vare sig effektivt eller ändamålsenligt. Dessutom förekom en del fusk i systemet.

Miljöpartiet tycker att Arbetsförmedlingen ska fortsätta att upphandla kompletterande aktörer. De företag som är duktiga på att leverera bra resultat kommer även i fortsättningen att göra det inom ramen för de upphandlingar som görs av myndigheten.

Fru talman! Med de orden yrkar jag bifall till reservationen från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet.
(Applåder)

Anf. 3 ALI ESBATI (V):

Fru talman! I dag har vi samlats för att debattera det faktum att de fem högerpartierna vill stycka upp och kommersialisera svensk arbetsförmedling utan att egentligen själva helt veta hur det ska gå till. Det är ett taskspeleri med frihet från ansvarskänsla och från respekt för fakta. Det är något som företrädarna för de här partierna egentligen borde skämmas för.

Vi har här fyra partier som själva bär ett ansvar för att väldigt aktivt och med brinnande ideologisk iver ha kört arbetsmarknadspolitikens effektivitet och Arbetsförmedlingens förtroendekapital i botten, för att sedan ha mage att i ett läge där skadorna mödosamt håller på att repareras göra hurtfriska utspel om att myndigheten borde läggas ned. Och så har vi ett femte parti, som inte bryr sig så mycket om det här med politiskt innehåll, men hemskt gärna vill vara med och ställa till med lite oreda. Moderaterna har gjort det till en strategisk målsättning att integrera in detta parti i den falnande värmen från Alliansens korvgrillningar. Det är skamligt och ganska ynkligt.

Fru talman! I februari gjorde Elisabeth Svantesson, själv arbetsmarknadsminister under slutet av Reinfeldteran, utspel om Arbetsförmedlingen. Hon fick svar i Svenska Dagbladet och Expressen av Per-Åke Persson, en

gammal trotjänare på Arbetsförmedlingen med 37 års erfarenhet från myndigheten, varav 23 år på chefsnivå. Han skriver bland annat så här: ”Att lägga skulden på en myndighet, som gjort det man fått order om, är att se sig själv som politiker i spegeln och förfasas.” Sedan pekar han på det som gör utspelet så extra ansvarslost. Han skriver: ”Alliansen vill ha ’... en myndighet som främst har ansvar för myndighetsutövning, kontroll och uppföljning’. Det var ju precis det ni skapade under era åtta år vid makten och det har tagit oss dit vi är idag. Det var inget som Arbetsförmedlingen bad om!” Så långt Per-Åke Persson.

Och just så är det. Omvandlingen av Arbetsförmedlingen under regeringen Reinfeldt var väldigt tydlig och presenterades också, som Raimo Pärssinen var inne på, som en väldigt viktig politisk landvinning. Man utgick från en ekonomisk politik som skulle skapa jobb genom att öka inkomstskillnaderna och genom att ekonomiskt och socialt bestraffa dem som av olika skäl hamnade utanför arbetsmarknaden. I stället för att identifiera de arbetslösas olika behov och lyfta den kompetens som behövde lyftas var idén snarare att trycka ned anspråk och förväntningar. Den idén ledde också styrningen av Arbetsförmedlingen. Det blev mer av detaljerad kontroll, mer av byråkratiska pålagor och mer av tvång uppifrån att upphandla tjänster utifrån och därmed slå sönder en del välfungerande egen aktivitet och kompetens. Det blev mindre utrymme för handläggarna att göra det som borde vara deras jobb: att möta de arbetslösa, möta potentiella arbetsgivare där de finns och samverka med andra myndigheter och institutioner som kan vara till hjälp för att hitta vägar framåt för de arbetslösa.

Och nej, detta var alltså inte ett sådant där du-kan-aldrig-gissa-vad-som-hände-sedan-klipp. Det var många, inte minst de som har gedigna kunskaper och erfarenheter gällande arbetsmarknadspolitik, som varnade för resultaten. Låt oss bara konstatera att resultaten blev tydliga. Matchningen försämrades. Kvaliteten i flera av de arbetsmarknadspolitiska programmen blev dokumenterat lägre. Och naturligtvis dök populariteten och förtroendet för myndigheten.

I dag har vi en annan regering. Arbetslösheten är lägre och sysselsättningen högre. Arbetsförmedlingen har startat en resa som också den på flera sätt går åt rätt håll, även om det är svårt, tar tid och verkligen inte alltid blir rätt. Vad gör högerpartierna i det läget? Jo, de lämnar sans och balans därhän och glider förbi både fakta om resultaten av deras eget experimenterande och fakta om de stora utmaningar som i dag finns på arbetsmarknaden. Det som ligger på riksdagens bord efter alla spretiga utspel är ett förslag till tillkännagivande om att ge den pågående utredningen ”tilläggsdirektiv om att ta fram förslag om hur de delar av Arbetsförmedlingens uppdrag som inte innebär myndighetsutövning kan läggas ut på andra aktörer på arbetsmarknaden”. Det är ju som att ta det pyramidala fiaskot med de så kallade etableringslotsarna och delvis med jobbcoacherna och använda det som modell för fullskalig förändring. Den betoning på kontroll och misstänksamhet som redan har skadat uppfattningen om Arbetsförmedlingen hos många arbetssökande ska tydligen helst renodlas.

Fru talman! Arbetsförmedlingen har under mycket lång tid tagit in andra aktörer när någon specifik uppgift har behövt lösas, till exempel en särskild utbildning. Det är bra. Det är rationellt använda resurser. Men att

bara pumpa ut pengar till kommersiella företag som ska tjäna pengar på det som är en central samhällelig uppgift, nämligen att på olika sätt rusta människor för och hjälpa människor till arbetsmarknaden, är huvudlöst. I högerpartiernas förslag talar man själv om att det skulle behövas ”en rigorös uppföljning och kontroll”. Ja, det är sådant som vi vet kan bli exceptionellt kostsamt. Skulle man på allvar göra det som förslaget antyder skulle det innebära en av de största byråkratiseringsprocesserna i modern svensk förvaltningshistoria.

I betänkandet nämns också som hastigast som en lösning att man ska ha ett ”system där ersättning i huvudsak betalas ut efter uppvisat resultat”. Men det är inte så svårt att förstå vad som händer då. Inom viktiga välfärdstjänster som är kommersiellt drivna men offentligt finansierade finns i dag ett fenomen som man kan kalla för ”cream skimming”. Det innebär att de kommersiella aktörerna tjänar sina pengar i huvudsak genom att hitta de personer som är i minst behov av stöd, till exempel genom att placera vårdcentraler där folk är friska. I det här fallet skulle det handla om att sikta på de personer som redan har störst chans att få jobb. Alternativt kommer man att konkurrera om volym, det vill säga ta in många arbetssökande och samtidigt pressa kostnader genom att göra rätt lite. Det var det vi såg inom fas 3-verksamheten till exempel. Ingetdera blir bra, och det blir definitivt inte billigare för samhällsekonomin.

Den här möjligheten att omvandla stora statliga resurser till privata profiter är naturligtvis något som de främsta specialisterna på just den här typen av utbildningsverksamhet, Almega, redan har sniffat sig fram till. Till exempel hade man i går kallat till ett seminarium på Sheraton Hotel, ett stenkast från den här kammaren. Där skulle man av programmet att döma ha med representanter för några bemanningsjättar som skulle ge sin bild av en lukrativ framtida marknad. Dessutom skulle politiska företrädare, bland annat Sverigedemokraternas ekonomisk-politiska talesperson, ge sina synpunkter.

Det blir samma sorts drivkrafter runt detta som inom välfärdstjänsterna. Vi ser i dag en enorm mobilisering från bolagen för att försvara sina vinster. Det borde vara en tydlig varningssignal till svenska folket att inte falla för locktonerna om effektivitet och mångfald vid en sönderstyckning av Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Det finns massor av saker som vi skulle behöva ha en seriös diskussion om när det gäller arbetsmarknadspolitik. Hur förbättrar man innehållet i arbetsmarknadsutbildningarna? I vilka situationer är det snarare det reguljära utbildningssystemet som ska vara alternativet? Hur förbättrar man verktygen så att personer som har stått länge utanför arbetsmarknaden ska få tillbaka självförtroendet? Hur fortsätter vi att förbättra samverkan mellan Arbetsförmedlingen och kommunerna? Det är en samverkan som för övrigt monterades ned under Alliansens omvandling av Arbetsförmedlingen. Hur ska onödig byråkrati och dokumentation ersättas av tid för att odla kontakter med lokala arbetsgivare?

Arbetsförmedlingen har varit en myndighet i djup kris, och den dras utan tvivel också i dag med stora bekymmer på en del områden. För varje utspel från högerkanten den senaste tiden har det blivit ännu tydligare att det vore en tragedi att låta dem diktera villkoren för Arbetsförmedlingen igen.

Låt mig igen citera arbetsförmedlingsveteranen Per-Åke Persson från en replik på en Expressenartikel skriven av företrädare för Alliansen: ”Att i politiska utspel vara använd som slagträ är Arbetsförmedlingen van vid. Men en saklig debatt är alltid stimulerande om det inte finns så många alternativa fakta som bara sprider oförtjänt förakt. Kanske skall vi ändra namnet till ’Nya Arbetsförmedlingen?’”

Fru talman! Sverige behöver en välfungerande nationell arbetsförmedling. Det får vi genom att kombinera en ekonomisk politik för full sysselsättning med ett systematiskt förbättringsarbete på Arbetsförmedlingen som myndighet, inte genom oansvariga utspel och genom att göra Arbetsförmedlingen till en pengafontän för privata aktörer.

Jag yrkar bifall till reservationen.

(Applåder)

Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att be om ursäkt för att jag brast ut i ett skratt när vi hörde arbetsmarknadsutskottets ordförande Raimo Pärssinen föredra sin och regeringens uppfattning i frågan. Det var en eldig argumentation om hur högern nu förstörde ett fundament i samhället. Vi ägnade oss åt en total katastrof. Det var näst intill ondskefullt enligt beskrivningen. Sedan avslutade arbetsmarknadsutskottets ordförande med att hävda att vi slår in öppna dörrar. Det blev en stor komik över det, måste jag säga. Vi gör något fruktansvärt, men det är att slå in en öppen dörr eftersom regeringen redan gör det. Det blir inte så bra, Raimo Pärssinen, när man ägnar sig åt den typen av retorik. Jag tänker försöka föra tillbaka samtalet till en seriös nivå.

Fru talman! Först och främst vill jag göra ett påpekande. Vi diskuterar ett område som har varit problematiskt och är problematiskt, men det behöver sättas in i rätt kontext. Det låter gärna på företrädare från kommunisterna – från vänster och in till mitten av socialdemokratin – som att allt var bra innan 2006. Men då är det lätt att glömma bort att Sverige år 2006, då allt enligt Raimo Pärssinen var bra, hade det högsta antalet i utanförskap. Aldrig tidigare har så många människor stått så långt bort från arbetsmarknaden som när allt, enligt Raimo Pärssinen, var som bäst i Sverige. Antalet minskade sedan under Alliansen till 2014 till det lägsta antalet i utanförskap som Sverige någonsin har haft. Det var inte en katastrof, utan det blev 350 000 fler jobb under den perioden.

Nu ska vi i stället blicka framåt. Det har nyligen varit lunchtid, eller är fortfarande lunchtid, i Sverige. Det plingar från mikrovågsugnar och det är köer till serveringar. Där diskuteras vad man ska göra i helgen, hur det är med barnen, vilka ambitioner och drömmar man har samt vad man oroar sig för i stort och smått i livet. Man har en gemenskap med arbetskamrater och kollegor som knyter trygghet till och ger mening i tillvaron.

Det finns givetvis sämre lunchraster också – de som har avbrutits av en extra patient eller en gammal tant som har trillat. Magen får kurra långt in på eftermiddagen i hårt jobb och hårt slit.

Båda dessa skäl är egentligen mycket goda skäl till varför det är så viktigt med en väl fungerande arbetsmarknad och en väl fungerande arbetsmarknadspolitik, både den gemenskap och trygghet som ett arbete ger

och starka ekonomiska drivkrafter för att arbeta. Många gånger är det utmanande. Det gör att man kan behöva ställa andra krav på tillvaron, prioritera om och inte göra det som är roligast.

Detta är grunden för hela Alliansens jobbpolitik. Den ska knyta ihop människor och samhälle, skapa en gemenskap som går bortom varifrån man kommer eller vem man är samt ge starka drivkrafter att arbeta. Det är faktiskt en uppoffring. Många yrken har inte alla gånger den största arbetsglädjen i sig själv. Då är drivkrafterna för att arbeta mycket viktiga.

Arbetsförmedlingen utgör en viktig del av arbetsmarknadspolitiken. Den har flera syften. Det kommer nog alltid att finnas en anledning, fru talman, till att vara missnöjd med Arbetsförmedlingen. Man kan alltid rikta kritik mot den eftersom den har svåra uppdrag att hantera.

Arbetsförmedlingen ska bidra till att hantera konjunktursvängningar, strukturomvändningar på arbetsmarknaden, bistå de människor som har det allra tuffast och svårast, som på grund av funktionsvariationer eller trasslig tillvaro generellt i livet har hamnat långt från arbetsmarknaden. Man ska klara av att kompensera för misslyckanden i det svenska utbildningssystemet eller i skolan. Man ska klara av att generellt sett göra något som är svårt enligt alla läroböcker i nationalekonomi, det vill säga klara en god matchning på arbetsmarknaden. Det är tuffa uppgifter. Jag förstår vad Ali Esbati och Vänsterpartiet anför, nämligen att många kan uppleva en frustration inför den utmaningen. Den är komplex och komplicerad. Och framför allt, fru talman, finns det ingen quick fix för att lösa problemet.

Fru talman! Vi ser en oroväckande utveckling på arbetsmarknaden med en växande tudelning mellan de av oss som är inne och väletablerade på arbetsmarknaden och en växande grupp som står inte bara utanför arbetsmarknaden utan också allt längre bort från att ens ha möjlighet att få jobb.

Delar av detta, fru talman, möts vi, åtminstone i form av konsekvenser, numera dagligen av i nyhetsrapporteringen, det vill säga våld, våldsbrott, otrygghet, organiserad kriminalitet, människor som inte har ett arbete, människor som aldrig har känt någon som har ett arbete, människor som själva inte känner något hopp om att få ett arbete. De kan givetvis enklare rekryteras till rent destruktiva saker. Jobbpolitiken är den viktigaste motorn för ett tryggt samhälle som håller samman.

Fru talman! Det är därför jag yrkar bifall till utskottets förslag, det vill säga utskottsinitiativet från Alliansens sida som sedermera har fått stöd av Sverigedemokraterna. Det är en liten riktning i att göra Sverige bättre.

Det vi gör här, som har kallats att slå in en öppen dörr och samtidigt orsaka stor skada – en tveksam kombination kan en regeringsföreträdare tycka – är att vi lite grann vill vässa den liggande utredningen genom att göra det tydligare att, som har anförts här, det system som finns och har funnits inte fungerar perfekt utan behöver förbättras. Den viktigaste poängen som Alliansen för fram i det gemensamma förslaget, som har vunnit majoritet i utskottet, och som kommer att skicka en tydlig signal till regeringen om vad som borde göras, är att de som vill skapa mervärden på den svenska arbetsmarknaden, de som vill göra det enklare att ta sig in på arbetsmarknaden, och ägna sig åt det på heltid och på ett professionellt sätt, inte ska vara kompletterande delar i verksamheten utan vara verksamheten, själva kärnan, i vad som görs – ingenting mindre.

Det var också detta som Almegas seminarium handlade om i går. Almega har själva lyft fram på ett förtjänstfullt, men givetvis inte perfekt, sätt hur detta kan göras.

Det finns många kloka alliansföreträdare, fru talman, och jag tänkte återge vad en av dem har sagt, nämligen Liberalernas ekonomisk-politiska talesperson Mats Persson, som under detta seminarium konstaterade något slående om Arbetsförmedlingen. Hur kan det komma sig att Skatteverket, som har till uppgift att ta ifrån människor deras pengar, har så hög popularitet och så stort förtroende, medan Arbetsförmedlingen som har till uppgift att ge människor jobb har ett så lågt förtroende? Det rimliga och intuitiva borde vara att det skulle vara tvärtom. Det finns ingen anledning att Arbetsförmedlingen permanent ska ha så lågt förtroende som den har.

Fru talman! En del av detta bedömer vi beror på att Arbetsförmedlingen har en för komplicerad och komplex uppgift, som jag redan har beskrivit, där man ska göra för många saker samtidigt. Alliansen vill att utredningen ska titta närmare på och inför regeringsskiftet 2018 förbereda att Arbetsförmedlingen ska få ett tydligare uppdrag i sin myndighetsutövning och i sin kontrollerande funktion av de aktörer som finns. De människor som kan bedriva matchningsverksamhet ska få göra det. Det ska bli en del av en ny arbetsförmedling i Sverige. Ingen nedläggning, ingen kommersialisering, ingen privatisering, men en tydligare uppdelning mellan olika funktioner så att vi kan bryta det nya utanförskapet.

(Applåder)

Anf. 5 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag noterar inledningsvis att Niklas Wykman sa att han ämnade föra tillbaka debatten till en seriös nivå. I slutet av inlägget bekräftade han att de utspel som har gjorts där man har sagt att man ska lägga ned Arbetsförmedlingen och så vidare har varit oseriösa från borgerligt håll. Det är bra att känna till. Som jag konstaterade är det inte det som förslaget går ut på, utan det handlar om att renodla några av de sämre sidorna av Arbetsförmedlingen.

Niklas Wykman hade hört en del alternativa inlägg här där någon skulle ha sagt att allt var bra 2006. Det sas inte i den här kammaren. Jag kan inte riktigt säga vad som mer sas i de inlägg som inte hölls och som bara Niklas Wykman tycks ha hört.

En sak som han sa var dock intressant, och det gällde utanförskapet. Han sprider återigen den lite mytiska bilden av att det fanns ett stort utanförskap 2006 och att de borgerliga lyckades få ned det. Det är viktigt att känna till att det som Niklas Wykman definierar som utanförskap är att man är innanför de stödsystem som finns i samhället, till exempel a-kassa eller sjukförsäkring. Vad de borgerliga gjorde var dels att få en massa människor att lämna a-kassan, dels att få människor att lämna sjukförsäkringen genom att de helt enkelt inte fick sjukförsäkring trots att de var sjuka.

Det är såklart en lite lustig definition av utanförskap att man är innanför skyddssystemet. Jag skulle vilja att Niklas Wykman förklarade detta lite grann och bekräftade att det är så han menar att utanförskapet ser ut. Som han ser det är man alltså i utanförskap om man befinner sig innanför de stödsystem som vi har i samhället medan man inte är i utanförskap om man till exempel bor på gatan och inte får ta emot något stöd alls från samhället.

Anf. 6 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Ali Esbati hämtar uppenbarligen sin verklighetsbeskrivning från rubriker i tidningar. Därmed blir den grund och svår att kommentera i sin helhet.

Fru talman! Jag väljer därför bara att korrigera Ali Esbati: Hans beskrivning stämmer över huvud taget inte, och det är anmärkningsvärt att en person som har ägnat hela sitt liv åt partipolitik eller politisk aktivism inte har någon form av grundläggande kunskaper.

Utanförskapet mäts av SCB, och måttet inkluderar alla de grupper som har någon form av stöd från samhället – även dem med försörjningsstöd. De personer som hamnar utanför exempelvis sjukförsäkring eller arbetslöshetsförsäkring fångas alltså upp i utanförskapsmättet. Det Ali Esbati säger är helt enkelt dravel.

Anf. 7 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Då tror jag att Niklas Wykman bekräftade det jag sa. Jag känner väldigt väl till hur utanförskapsmättet kom till och hur det i panik yxades fram efter valsegern 2006 eftersom ingen, inklusive de borgerliga själva, riktigt kunde veta vad det var som de borgerliga hade talat om före valet.

Det är riktigt att även försörjningsstöd räknas som utanförskap. Då har vi alltså precis den situation jag talade om. Om man blir utkastad från olika typer av försörjningsstöd och inte söker något försörjningsstöd – till exempel i den form som statsminister Reinfeldt talade om runt 2010–2011 där man kan försörja sig genom att exempelvis få stöd av sin partner, sina föräldrar eller sina barn – räknas man enligt Niklas Wykman inte in i utanförskapet.

Det är precis det som leder till det som många forskare pekar på, nämligen att utanförskapsmättet är oerhört dåligt. Det innebär att länder med välutvecklade socialförsäkringssystem och skyddsnät för medborgarna kommer automatiskt dåligt ut eftersom det ser ut som att många människor där är i utanförskap.

Motsatsen är att se på hur många människor som är sysselsatta. Det är det som är intressant att se – hur stor andel av befolkningen som är sysselsatt, det vill säga har jobb som man kan försörja sig på. Där visar det sig att Sverige klarar sig väldigt bra, och i dag klarar sig Sverige förstås bättre än när Niklas Wykmans partikamrater och Niklas Wykman själv var en del av regeringen. Traditionenligt har det varit så i Sverige i modern tid: Det går inte så bra för landets ekonomi eller arbetsmarknad under borgerligt styre. Det fick vi se exempel på också senast.

Men det är bra att Niklas Wykman bekräftar den bild jag har, det vill säga att han använder det utanförskapsmått som i och för sig är värdelöst för att försöka förstå vad det är som händer i samhället.

Anf. 8 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Ali Esbati kommer med en rad alternativa uppfattningar. SCB har mätt utanförskapet under mycket lång tid – sedan 90-talets början. Detta är ingen innovation från 2006. Det är rent nonsens igen.

Enligt Ali Esbatis definition skulle det ha skapats 250 000 hemlösa uteliggare under alliansåren som inte skulle ha varit i någon form av trygghetssystem. Det är också givetvis bara totalt nonsens. Var skulle minskningen av utanförskapet ha tagit vägen annars, menar Ali Esbati?

Det fattigdomsmått som är etablerat på Europeanivå pressades ned radikalt under de här åren. Om jag minns rätt i huvudet gick det från 2,1 procent av befolkningen när Ali Esbati med flera styrde till 1,3 procent när Alliansen styrde. Det är en mycket kraftig minskning av fattiga i Sverige under perioden. När Alliansen lämnade ifrån sig regeringsmakten 2014 hade Sverige också den högsta sysselsättningsgraden i hela Europeiska unionen.

I gamla kommunistländer och annat gav staten ut egna tidningar med alternativa fakta till medborgarna. Det har vi sett en växande förekomst av i debatten också nu, fast kanske från lite andra rörelser. Men här håller vi oss till de fakta som finns från myndigheter och som mäts på ett seriöst och officiellt sätt.

Ali Esbati har faktamässigt fel på varenda punkt han har nämnt. Jag tycker, fru talman, att det nästan är lite oanständigt av en politiker att bete sig på det sättet.

Anf. 9 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag tror att vi ska påminna oss själva om att Niklas Wykman är en klassisk nyliberal. Han är uppväxt i Moderata Ungdomsförbundet, och han använder ofta ord som är lite svårbegripliga.

Jag ska ställa en enkel fråga till Niklas Wykman, som säger att det gick så bra för den förra regeringen, Reinfeldts regering. Hur gick det med arbetslösheten – steg den eller minskade den? Den steg. Inte ens Niklas Wykman kan säga att det är fel, för så var det. Det gäller ungdomsarbetslösheten, långtidsarbetslösheten och hela vägen. Det gick inte bra.

En annan fråga jag har är: Vad är moderat arbetsmarknadspolitik? Är det det gamla vanliga om att nu sänker vi skatterna? Är det det gamla vanliga om att vi måste sänka trösklarna, och då blir det sänkta ingångslöner? Är det det gamla vanliga om att vi nog måste se över anställningstryggheten och kanske försämra lite för att öka på flexibiliteten? Är det det gamla vanliga om att a-kassan, arbetslöshetsförsäkringen, är för hög och bara ökar på arbetslösheten?

Nu säger Niklas Wykman: Nu lägger vi ned Arbetsförmedlingen! Han öppnar upp för en jättestor privatisering med sin tanke när han står här och drömmer om valseger nästa år. Förmodligen drömmer han då också om att han är stödd av Sverigedemokraterna i det hela, nu när ni har öppnat upp för samtal mellan er i arbetsmarknadsutskottet.

Anf. 10 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Arbetsmarknadsutskottets ordförande frågade här om allt och inget på samma gång, kan man konstatera. Han ville ha en förklaring av Moderaternas hela arbetsmarknadspolitik. Sedan kom ett inlägg som sisådär stämmer överens med verkligheten och hur det ligger till. Det går givetvis inte att besvara allt det där på två minuter, så jag förstår inte riktigt varför arbetsmarknadsutskottets ordförande över huvud taget begärde replik om han inte har någon fråga i sak. Sakärendet handlar om hur vi ska få Arbetsförmedlingen att fungera bättre.

Jag kan ändå svara om detta med arbetslösheten, som väl var den tydligaste fråga som kom ur Raimo Pärssinens mun. Det handlar om två delar av arbetslösheten. Det finns den arbetslöshet som är konjunkturberoende, och det finns den arbetslöshet som brukar kallas strukturell arbetslöshet som är den som politiken styr över med sina reformer. Man kan konstatera att den del av arbetslösheten som politiken styr över med sina reformer minskade rejält under alliansåren, och den har faktiskt sedan dess, Raimo Pärssinen, stått helt stilla. Inte en enda promille nedåt har den strukturella arbetslösheten rört sig.

Ekonomistyrningsverket, Konjunkturinstitutet, ja, alla professionella bedömare gör samma analys: Regeringens politik minskar över huvud taget inte den delen av arbetslösheten som politiken styr över. Sedan går arbetslösheten ned lite grann i Sverige tack vare att vi har högkonjunktur och tack vare att vi har en riksbank som stimulerar ekonomin hårt. Vi är glada för att arbetslösheten vänder nedåt, men det är inte den förda politikens förtjänst, utan det är högkonjunkturrens förtjänst.

Jag ska rätta mig själv lite grann. Ekonomistyrningsverket och Konjunkturinstitutet påpekar faktiskt att den strukturella arbetslösheten, alltså den som politiken styr över, går ned lite grann eftersom regeringens politik trycker ut ungefär 0,5 procent av arbetskraften i utanförskap, och den försvinner därmed från arbetslöshetsmättet. På grund av att ni ökar utanförskapet och att färre människor arbetar blir det alltså en liten effekt uppåt.

Anf. 11 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Jag talade om hög eller låg arbetslöshet, och vi fick nu höra Niklas Wykman säga att det beror på om arbetslösheten är strukturell eller konjunkturcell. Jag ställde en enkel fråga om arbetslösheten, och Niklas Wykman hade kunnat säga att den antingen är högre eller lägre – den är ju lägre, så är det – utan att behöva ramla in i någon typ av retorik som gör det svårt att förstå vad han säger. Samma sak händer när jag ställer en massa frågor. Då säger han att de inte har med saken att göra.

Vem är det då som har ansvaret? Är det myndigheten som står för arbetsmarknadspolitik, eller är det regering och riksdag? Det är väl en enkel fråga? Om arbetsmarknadspolitik inte fungerar och man ger fel verktyg till en myndighet, är det myndighetens fel då? Nej. Men om man ger myndigheten möjligheter och verktyg så att det verkligen biter och för deras jobb framåt så att det fungerar och folk får hjälp att komma från arbetslöshet till arbete är det bra.

Vad Wykman säger utifrån hans nyliberala ideologi är att vi ska privatisera. Men ansvaret ligger alltid på politiken. Det ligger inte på myndigheten. Ansvaret på myndigheterna är att de ska följa det som riksdag och regering bestämt. Under åtta år hade vi en moderat arbetsmarknadsminister som bestämde över Arbetsförmedlingen, och resultaten och förtroendet rasade.

Min fråga är återigen: Vem bär ansvaret – myndigheten eller politiken?

Anf. 12 NIKLAS WYKMAN (M) replik:

Fru talman! Raimo Pärssinen har nu med eftertryck visat att han inte gillar att diskutera komplicerade och komplexa samband, att få svåra frågor eller att bena ut saker i grunden. Däremot gillar Raimo Pärssinen att höja rösten, nästan skrika lite, och tillskriva sina politiska motståndare

olika typer av värderingar eller åsikter som de kanske har eller inte har – det är modellen i stället.

Fru talman! Det tror jag inte är ett bra sätt att vinna förtroende hos svenska folket på. Det är kanske därför som det inte går så bra för Raimo Pärssinens parti heller. Jag tror inte att det är ett bra sätt att vinna popularitet eller för den delen förtroende för en seriös politik i tider av populism att skrika på och härja mot sina motståndare och vägra diskutera sakfrågan. Det blir inte bra, Raimo, när man ska sköta politiken på det sättet.

Därför är det desto viktigare att man pratar om sakfrågan. Här handlar det alltså om hur Arbetsförmedlingen ska förbättras så att de människor kan få hjälp som ditt parti, din regering, i dag lämnar i hopplöshet, i våld och i utanförskap och utan framtidsutsikter, utan föräldrar som någonsin går till ett jobb och utan tron till att man själv kan slita i skolan och få in en fot på arbetsmarknaden. Det är snart 1 miljon människor som regeringen lämnar helt utanför arbetsmarknaden.

Här tar Alliansen ett litet steg för att de människorna ska få bättre förutsättningar. Arbetsmarknadsutskottets ordförande kan inte då göra bättre än att raljera. Det är beklagligt, fru talman.

Anf. 13 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD):

Fru talman! Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet instämmer i betänkandets grundläggande utgångspunkter. Så långt är allt väl. Sedan kommer de illa dragna slutsatserna av detta. Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet anser att regeringen har vidtagit åtgärder. Må så vara, men vad har de här åtgärderna lett till? Det nämns ingenstans.

Det är en fullständig avsaknad av kvantitativa målsättningar där man kan säkerställa en positiv utveckling via delmål. Det är inte värdigt för skattebetalarna. I stället använder Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet sig av omätbara begrepp. Man nämner exempelvis att det arbetsmarknadspolitiska regelverket har förenklats. Man nämner att samverkansmöjligheterna med kommunerna har förbättrats. Förenklingar och förbättringar betyder inget om de inte kan visa på mätbara resultat i form av reguljära arbeten.

Arbetsförmedlingen å sin sida hänvisar till en intern förnyelseresa – det är generaldirektörens favoritord – som ska vara klar 2021. Arbetsförmedlingen ska i denna förnyelseresa öka sitt fokus på att utvärdera myndighetens arbete och insatser. Arbetsförmedlingen ska även ha stort fokus på att utveckla relationerna till arbetsgivare.

Nivån på denna målbild säger lite om var Arbetsförmedlingen befinner sig i dag. Frågan är om denna målbild speglar även regeringens ambitionsnivå. I sådana fall är det riktigt allvarligt. Borde inte skattebetalarna kunna förvänta sig mer för 80 miljarder?

Fru talman! Målet för alla åtgärder på arbetsmarknaden, inklusive styrningen av Arbetsförmedlingen, måste vara att få in ett ökat antal individer i reguljära arbeten, inte minst de som står längst ifrån arbetsmarknaden, och den effekten har uteblivit. Att i det läget välja att inte undersöka möjligheten till andra alternativ är enbart oansvarigt och ingenting annat, särskilt med tanke på de lärrika internationella exempel som finns.

Men vi kan även titta på svenska exempel. De sista 20 åren, med Socialdemokraternas goda minne, har privata aktörer släppts fram i Arbetsförmedlingens utbud, främst gällande arbetsmarknadsutbildningar men även inom rehabiliteringstjänster och stöd till långtidsarbetslösa.

Det som är kvar hos Arbetsförmedlingen är den rena matchningen. Även där pågår i dagsläget en intern studie. Sedan lite drygt ett halvår tillbaka redovisar Arbetsförmedlingen resultat för upphandlande aktörer inom insatsen Stöd och matchning. Ett ratingsystem med tre stjärnor beräknat på leverantörens resultat ligger till grund för bedömningen. Australien och Storbritannien ligger till grund för ratingsystemets uppbyggnad och metodik. Det här finns alltså till viss del redan.

Fru talman! De försök som har gjorts tidigare med jobbcoacher och etableringslotsar var kostsamma och hade mycket tveksamma resultat. Så är det. Men problematiken var inte i huvudsak att man öppnade för privata aktörer utan att man hade en fullständig avsaknad av kontroll, vilket jag ofta har framfört från den här talarstolen och i debatter med Alliansens företrädare i talarstolarna här framför. Arbetet med ratingsystem åtgärdar till viss del den problematiken.

Fru talman! De utmaningar vi står inför på arbetsmarknaden låter inte vänta på sig. Mitt i en högkonjunktur är närmare 1 miljon människor i utanförskap och bidragsberoende. Inte ens nu, under de mest gynnsamma omständigheterna, lyckas Arbetsförmedlingen med att få ut folk i arbete. Då menar jag icke-subventionerade, riktiga arbeten.

Arbetsgivarna signalerar samtidigt att det är svårt att hitta rätt arbetskraft. Det är så det ser ut.

Arbetsförmedlingen har haft mycket lång tid på sig att effektivisera sin verksamhet, men dras trots detta med mycket låga förtroendesiffror och sviktande resultat. Sverigedemokraterna anser, och ansåg redan i vårt budgetförslag i höstas, att Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form bör reformeras. Förnyelseresan måste vara slut. Arbetsförmedlingen kan inte tillåtas ägna sig åt navelskåderi i all evighet.

Givet det läge vi är i nu måste vi agera. Vi måste våga pröva en annan modell. Sverigedemokraterna ställer sig därav bakom att utskottet föreslår att regeringen bör ge Arbetsmarknadsutredningen tilläggsdirektiv, och vi yrkar avslag på reservationen.

Anf. 14 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Det är på det sättet att Sverigedemokraterna har inlett ett samarbete med Moderaterna i arbetsmarknadsutskottet. Jag är därför lite nyfiken på varför Sven-Olof Sällström säger att det är dags att privatisera. Tilläggsdirektivet går nämligen ut på att Arbetsförmedlingen bara ska ägna sig åt myndighetsutövande. Resten ska privatiseras. Är Sverigedemokraterna och Sven-Olof Sällström nyfikna på hur det skulle se ut, eller tycker man att det borde vara på det sättet? Det är ganska intressant.

Det kommer att bli en debatt i kammaren om vinster i välfärden – om hur vi ser på hur skattebetalarnas pengar används, vilken kontroll det finns av det och så vidare. Har Sverigedemokraterna tagit ställning när det gäller det?

Du säger att det får vara slut på förnyelseresan, att det har tagit för lång tid, Sven-Olof Sällström. Men det var den borgerliga regeringen som under åtta år körde Arbetsförmedlingen i botten. Nu vänder förtroendesiffrorna. Det finns det belägg för. Nu vänder resultaten. Det finns det också belägg för.

Arbetsförmedlingen upphandlar från privata, externa aktörer för 7 miljarder kronor. Det är ganska mycket. 180 000 människor finns i verksamheter som andra utför och som Arbetsförmedlingen köper. Det tycker jag är ganska mycket. Och siffrorna går åt rätt håll, trots den ansträngda situationen.

Hur ser Sven-Olof Sällström på detta? Ska allt utom myndighetsuppdraget privatiseras?

Anf. 15 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Kunskap är inte farligt, Raimo Pärssinen. Det här handlar om att en utredning ska få ett tilläggsdirektiv för att utreda om det skulle kunna vara en framkomlig väg. Då får man kunskap.

Vi förutsätter att den här kammaren fattar beslut utifrån kunskap. Det är alltså någonting som inte bara vi borde vara glada för; även de rödgröna borde vara glada över att få mer kunskap om det här, för att kunna göra en bra bedömning av vilken väg man ska gå när det gäller Arbetsförmedlingen.

Vi redovisade redan i samband med höstbudgeten vad vi tycker om Arbetsförmedlingens framtid. Oavsett Alliansens eventuella debattartiklar eller utskottsinitiativ tycker vi att Arbetsförmedlingens verksamhet behöver renodlas. Vi har inte gått lika långt som Alliansen redovisar, i sin debattartikel till att börja med och sedan i sitt utskottsinitiativ.

Vi tycker dock att det är oerhört viktigt med kunskap, Raimo Pärssinen. Och det är exakt det vi får genom ett tilläggsdirektiv. Utredaren har dessutom en bakgrund i Arbetsförmedlingen och stor kunskap om Arbetsförmedlingens arbete. Jag tror att det kommer att bli värdefullt.

Jag vill tillägga att det Raimo Pärssinen tog upp om etableringslotsar, jobbcoacher och andra misslyckanden var intressant. Det är på det sättet. I Expressen stod det till och med att det slussades pengar till IS genom de verksamheterna.

Jag är alltså glad att vi fick in i majoritetens skrivning att ”en central del i en sådan reform är en rigorös uppföljning och kontroll, samt ett system där ersättning i huvudsak betalas ut efter uppvisat resultat”.

Anf. 16 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik:

Fru talman! Vi och den som lyssnar på debatten kan notera att Sven-Olof Sällström säger att det är deras gemensamma skrivning. Han är glad över att de texterna kom med i deras gemensamma skrivning.

Jag får dock inget riktigt svar. Betyder det här att Sven-Olof Sällström inte ställer upp på den rubrik som Moderaterna gick ut med? ”Lägg ned Arbetsförmedlingen” – det var den stora rubrik man gick ut med för att visa att Arbetsförmedlingen verkligen ska läggas ned nu.

Annika Qarlssoon från Centerpartiet har förfäktat den australiska modellen. Det kan jag förstå.

Men betyder det här att Sverigedemokraterna står bakom det där med att lägga ned Arbetsförmedlingen, Sven-Olof Sällström? Det är ju er gemensamma skrivning.

Ni är ute efter mer kunskap. Det är därför ni vill ha tilläggsdirektivet. Utredningen och Cecilia Fahlberg har ett jättebrett uppdrag. Man ska titta på arbetsmarknadspolitik, på själva Arbetsförmedlingen och på hur de ska samverka för att få effektiv verkan i verkligheten. Men står Sverigedemokraterna här och säger att de står bakom den rubrik som Moderaterna lanserade om att lägga ned Arbetsförmedlingen? Eller har ni gått med på det för att lära er mer? De har nämligen bestämt sig; de har redan sagt att Arbetsförmedlingen ska läggas ned och att resten ska privatiseras.

Min fråga till Sven-Olof Sällström blir återigen: Står Sverigedemokraterna bakom att Arbetsförmedlingen ska läggas ned, via det här tilläggsdirektivet?

Ni gjorde upp om texterna gemensamt, och ni hade kontakten med Moderaterna och kom överens om det. Men vill ni verkligen lägga ned Arbetsförmedlingen och privatisera allt? Det är en viktig signal att berätta om för svenska folket.

Anf. 17 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik:

Fru talman! Det är ganska anmärkningsvärt att arbetsmarknadsutskottets ordförande inte känner till och står bakom en gammal svensk statsförvaltningstradition när det gäller utredningar, nämligen att vi hela tiden försöker fatta beslut på bra underlag. Det är en av grundpelarna i svensk statsförvaltning. Det är självklart positivt att ge tilläggsdirektiv. Vi kommer alla att få mer kunskap för att kunna fatta bra beslut.

Sedan förstår väl Raimo Pärssinen också att resultatet av utredningen får visa var vi hamnar i slutändan. Men vår inriktning finns väl redovisad i vår höstbudget. Var vi hamnar får vi se efter att utredningen är klar.

Såväl Raimo Pärssinen som andra har med höjda röster och stora och bombastiska ord här i talarstolen sagt att ”nu ska det göras si, och nu ska det göras så”.

Det är ett ganska modest förslag vi kommer med i dag. Vi föreslår ett tilläggsdirektiv till en utredning, Raimo. Det handlar inte om tredje eller fjärde världskriget. Det handlar om ett tilläggsdirektiv till en utredning – en gammal, beprövad och fin svensk tradition när det gäller utredningar som vi ska hålla fast vid. Det är positivt.

Det finns absolut jättestora problem med Arbetsförmedlingen. Det största problemet är, förutom en något märklig intern kultur – men det kan vi ta vid ett annat tillfälle – den extremt dåliga uppföljningen. Du har själv erkänt att det är regeringens, politikens, ansvar att det är på det sättet.

Man har inga kvantitativa mål. Man har inga kvantitativa delmål och ingen uppföljning. Man har bara floskler. Jag vet att till exempel arbetsmarknadsministern delar den uppfattningen. Hon har ju stått däruppe på huvudkontoret och skrikit och berättat om hur dåligt det går.

Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Det var länge sedan som vi tillsammans anordnade seminarium om konkurrensutsättning av Arbetsförmedlingen. Det är trevligt att ha dig vid min sida under debatten.

Det är fler än Centerpartiet som ifrågasätter Arbetsförmedlingens effektivitet när det gäller förmedling av jobb. Förutom många arbetsökande och en majoritet av företagen som söker arbetskraft vill nu också en majoritet i arbetsmarknadsutskottet ta fram hur allt som inte är myndighetsutövning kan läggas ut på andra aktörer.

Centerpartiet har länge arbetat för detta och ser det som ett steg i rätt riktning som följer efter andra länders goda exempel. Vi har tittat mycket på Australien. England har genomfört en stor strukturförändring. Det har gjorts förändringar också på många andra håll.

Endast 13 procent av svenska folket har förtroende för myndigheten, enligt Medieakademin 2016. Det har varit lågt förtroende för Arbetsförmedlingen under decennier; det är inget nytt nu.

Jag vill upplysa nuvarande regeringspartier om att vi under våren 2006 lämnade ett uppdrag till riksdagens utredningstjänst, som konstaterade att – i slutet av en lång regeringsperiod när Socialdemokraterna styrde – genomsnittet var ett jobb per handläggare och år. Dåvarande generaldirektör konstaterade också att dessa siffror stämde.

Många gånger har jag diskuterat frågan, och lika många gånger har jag varit tydlig med att problemet inte handlar om enskilda handläggare på myndigheten, utan det är Arbetsförmedlingens uppdrag i kombination med strukturen på myndigheten som gör det näst intill omöjligt att göra ett bra jobb.

Uppdraget för Arbetsförmedlingen har förändrats under de senaste decennierna. Personer som tidigare varit sjukskrivna eller arbetslösa länge gömdes då in i förtidspension eller åtgärder, men nu finns dessa personer hos Arbetsförmedlingens hägn för att steg för steg ta plats och få en plattform för ett fortsatt arbetsliv. Nu ökar också antalet människor hos Arbetsförmedlingen som inte har någon erfarenhet alls av svensk arbetsmarknad. På det sättet görs det också en stor förändring i det uppdrag som Arbetsförmedlingen har.

Över tid ser utmaningarna olika ut. Under lågkonjunktur är det oerhört svårt för många att komma i jobb. Nu är det högkonjunktur, hjulen rullar och arbetsgivarna har svårigheter att få tag på rätt personer.

Matchningsproblemen på arbetsmarknaden är enorma, vilket främst drabbar dem som söker arbete och arbetsgivarna som hindras att växa. Och det är där som AF inte fyller den funktion som de har uppdraget att göra och förväntas klara.

Tudelningen mellan dem som har ett jobb och dem som inte har ökar nu.

I dag är det svårt för en enda aktör, som dessutom har en myndighetsroll, att möta arbetsmarknadens alla olika behov. Bara 12–15 procent av de lediga jobben går via AF. I stället förmedlas nio av tio jobb på andra sätt: genom vänner, arbetskamrater, släkt och andra kontakter. Men många som står utanför arbetsmarknaden saknar just de nödvändiga nätverken. Det är detta som är den allvarligaste bristen hos AF, att de som står längst från arbetsmarknaden inte får den stöttning, den hjälp och det nätverk som de så väl behöver.

I somras återupptog äntligen arbetsmarknadsminister Ylva Johansson översynen av AF, efter många påstötningar från Centerpartiet och de andra allianspartierna. Centerpartiet har länge försökt att få med allianskolle-

gorna på att renodla myndighetsutövningen och konkurrensutsätta utbildnings- och jobbförmedlingsinsatserna för att få till stånd en bodelning av myndighetens olika roller.

Redan i de första arbetsgrupperna som Alliansen tillsatte före valet 2006 ville vi få in att AF skulle reformeras, men vi fick inte med oss alla de andra partierna på det. Under våra regeringsår var vi och Kristdemokraterna drivande för att få till stånd en utredning, vilken sent omsider kom på plats. Nu har även Moderaterna checkat in, och det välkomnar vi.

Fru talman! I regeringspartiernas reservation är argumenten för att säga nej till ytterligare uppdrag till utredningen lite hit och lite dit. De gick ju ändå med på utredningen, och de är nog trots allt lite bekymrade över resultatet och förtroendet för myndigheten. I ställningstagandet vill man ändå påvisa att det som vi vill tillföra genom tilläggsdirektivet ändå ryms i utredarens uppdrag. Men i övrig text säger de att de egentligen inte vill ha någon annan lösning än Arbetsförmedlingen. Punkt.

Dessutom kan vi höra utskottets ordförande insinuera om hur initiativet har tagits fram. Då måste jag tydligt klargöra att vi från Alliansen hade ett gemensamt uppdrag som sedan Sverigedemokraterna anslöt sig till. I dag har vi haft ett annat ärende på vårt utskottsbord där Sverigedemokraterna stöder regeringspartierna. Då är frågan, om man använder samma retorik som utskottets ordförande: Är det ett utvecklat samarbete som regeringen har med Sverigedemokraterna?

I dag är Arbetsförmedlingen en myndighet som fattar myndighetsbeslut och beviljar ersättning. Man ansvarar även för den andra delen att coacha och hjälpa till. Vi vill renodla myndighetsuppdraget. Utbildning, matchning, stöttning och nätverk vill vi i stället att fristående aktörer ska sköta. Det kan vara privata företag, organisationer, sociala företag eller kommuner. En central del i en sådan reform är uppföljning och kontroll samt ett system där ersättning i huvudsak utgår efter uppvisat resultat att få personer varaktigt i jobb.

En majoritet av arbetsmarknadsutskottet är nu med på Centerpartiets linje och vill att den pågående arbetsmarknadsutredningen får ett utökat uppdrag med förslag på hur delar av Arbetsförmedlingens uppgifter kan läggas ut på andra aktörer på arbetsmarknaden. Som vi ser det skulle detta möjliggöra att det kan införas ett system med jobbfixarpeng tidigt under nästa mandatperiod.

Fru talman! Det känns lite ovant men också bra: Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 19 FREDRIK MALM (L):

Fru talman! I likhet med mina allianskollegor vill också jag yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet. Det är inte varje dag som vi gör det, men vi har inte tänkt att skriva reservationer i all evighet.

Det är bra att det nu finns en majoritet i riksdagen för att ta steg för att förändra Arbetsförmedlingen. Liberalernas uppfattning är att Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form ska läggas ned. Det finns också sådana skrivningar i betänkandet, vilket är väldigt viktigt.

Varje år gör Sifo undersökningar, så kallade anseendemätningar, där man frågar ett stort antal invånare i vårt land vilka myndigheter som de har förtroende för. Sifos senaste anseendeindexmätning kom i juli förra året.

Dagens Nyheter beskrev detta under rubriken: *Arbetsförmedlingen har lägst förtroende igen*. Svenska Dagbladet skrev: *Som vanligt kammar Arbetsförmedlingen hem bottenplaceringen*.

Förtroendemätningen sträcker sig över en skala från minus 65 till plus 135, där minus 65 är sämst. Arbetsförmedlingen fick minus 22 i det senaste årets anseendeindex. Genomsnittet för svenska myndigheter är plus 29. Det är faktiskt bara två myndigheter som hamnar under noll. Det är Arbetsförmedlingen och Migrationsverket. Migrationsverket hamnade på minus 17, om jag inte minns fel.

Detta följs upp i andra typer av mätningar. Det kom en mätning häromdagen där man hade frågat 621 tjänsteföretag i Sverige om man där har förtroende för Arbetsförmedlingen. Det är bara 2 procent av de 621 företagen som svarar att de har ett mycket stort förtroende för Arbetsförmedlingen. Totalt är det bara 12 procent – knappt över en tiondel – som har ganska högt eller mycket högt förtroende för Arbetsförmedlingen.

Fru talman! Det här är ett grundläggande problem. Det finns myndigheter som har mycket tuffa uppdrag och som därför blir impopulära. Det handlar om myndigheter som betalar ut olika typer av ersättningar och behöver ställa krav på sökande. Enskilda personer kan bli upprörda, och det kan man ha förståelse för, att det kan vara tufft för dessa myndigheter. Men Arbetsförmedlingen är ju en myndighet som ska förmedla jobb. Det borde finnas fler personer som har förtroende för myndigheten och som känner att de är nöjda, som känner att de har kommit tillbaka till arbetsmarknaden tack vare den hjälp som man har fått.

Men notoriskt har Arbetsförmedlingen lägst förtroende bland alla svenska myndigheter. Det arbetar ju tusentals handläggare på Arbetsförmedlingen, men det är inte enskilda personer som ska klä skott för detta misslyckande. Det har ju att göra med den politiska styrningen och hur myndigheten är organiserad. Både vänsterregeringar och borgerliga regeringar samt vi i den här församlingen har alla ett ansvar för att styrningen av Arbetsförmedlingen inte har fungerat.

Och det är just för att ta detta ansvar som vi nu har detta betänkande. Det finns också en majoritet i riksdagen för ett tillkännagivande, som i huvudsak handlar om att de delar som inte utgör myndighetsutövning ska kunna läggas ut på andra aktörer. Det handlar dock också om en större omorganisering eller en nedläggning av hela myndigheten.

Det betyder inte, vilket ordföranden i utskottet, socialdemokraten Raimo Pärssinen, står och säger, att allt ska privatiseras. Det handlar absolut inte om det. Det vi har sagt från Liberalernas sida är att vi vill lägga ned Arbetsförmedlingen i dess nuvarande form, men vi vill givetvis att det ska finnas en myndighetsfunktion för kontroll, myndighetsutövning, utbetalning av stöd och annat. Men det behöver inte vara Arbetsförmedlingen som gör det eftersom den i dag har ett så notoriskt lågt förtroende bland arbetssökande, arbetsgivare och allmänheten i Sverige i vidare mening.

Det finns en rad olika aktörer som är jätteduktiga och på ett mycket framgångsrikt sätt kan bidra till att fler människor får jobb i Sverige. Dessa företag kan på olika sätt nischa sig och specialisera sig. De kan nå ett bättre

resultat och vara mer effektiva. Men från vänstersidan har man ett reflexmässigt, slentrianmässigt motstånd mot att släppa in andra. Man vill ha en stor myndighetskoloss som man tror ska lösa allting, för man har den syn på arbetsmarknad och ekonomi som har följt med under hela efterkrigstiden.

Men samhället ser inte riktigt ut så i dag. Vår arbetsmarknad förändras. Det sker snabba tekniskiften; nya jobb kommer och andra jobb går. Vi har en digitalisering och en urbanisering. Hela denna omvälvning i ekonomin innebär också att det blir svårare för en enskild myndighet att göra alla dessa kvalificerade analyser och för en enda aktör att nå fram till alla dessa resultat.

Precis som flera talare tidigare har påpekat handlar detta om att det finns olika modeller och system som man kan titta på i en utredning för att se om de kan implementeras i den svenska modellen. Australien och Storbritannien har nämnts, till exempel. Det finns olika system i olika länder, där man premierar de aktörer som levererar bra resultat och sällar bort dem som presterar för dåligt.

På så sätt får vi sammantaget ett bättre resultat som innebär att fler människor får arbete i Sverige, att fler människor slipper leva på bidrag och att fler nyanlända kan komma in på arbetsmarknaden och få hjälpa till att bygga Sverige så att det kan bli ett ännu bättre land i morgon än vad det är i dag.

(Applåder)

Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna stöder tillkännagivandet till regeringen om Arbetsförmedlingen.

Jag skulle vilja börja med utredningen och vad som står i den nuvarande utredningens direktiv. Arbetsmarknadsutskottets ordförande försöker säga att detta med konkurrensutsättning redan finns. Men jag har suttit och jämfört texterna, så försök inte lura oss här! I de tidigare utredningsdirektiven från Alliansen står det ”konkurrensutsätta”, och i direktiven från den nuvarande regeringen står det bara ”att använda sig av externa aktörer”. Det är lite olika text, faktiskt, och det är viktigt att få fram.

Alliansen har alltså tagit detta initiativ gällande Arbetsförmedlingen, och jag ska redovisa Kristdemokraternas bevekelsegrunder för detta. För året som gått, 2016, fick Arbetsförmedlingen 80 miljarder kronor för att utföra sitt uppdrag. Det inbegrep administration för ca 8 miljarder kronor avseende 14 000 anställda. Regeringen avser att nästa år öka anslaget till 105 miljarder kronor. Det är ofattbart stora summor; försvaret har väl kring 40–45 miljarder.

Självklart förväntar sig medborgarna att vi ska använda skattebetalarnas pengar på ett effektivt sätt. Vad går då dessa stora belopp till, vid sidan av administration? Ja, 12,5 miljarder går till a-kassan. Sedan köpte man tjänster av externa leverantörer för 7 miljarder, så Arbetsförmedlingen använder sig absolut av externa leverantörer i dag – det är inget ovanligt.

Man lade också ned 20 miljarder på lönesubventioner till olika arbetsgivare: nystartsjobben och alla sådana typer av subventionerade anställningar. Detta avsåg ungefär 135 000 personer. 100 000 personer deltog i tjänsterna Stöd och matchning, Introduktion till arbete och Yrkessvenska,

och ytterligare 94 000 personer deltog i olika förberedande utbildningar och arbetsmarknadsutbildningar.

De förberedande arbetsmarknadsutbildningarna har vi haft uppe i utskottet nyligen. Riksrevisionens rapport visade att väldigt mycket fungerade ineffektivt. Man hade ingen kontroll över resultaten – vad man ville uppnå med utbildningarna. Det är alltså enorma summor pengar som vi använder utan att veta om det kommer att ge resultat.

Arbetsförmedlingens viktigaste uppgift är att se till att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring. För oss politiker som ska övervaka myndigheterna måste det innebära att vi ständigt ställer oss frågan: Hur gör våra resurser mest nytta utifrån uppdraget? Hur bidrar de på ett effektivt sätt för att människor snabbt ska komma i arbete? Det kan handla om första anställningen eller omställning till nytt arbete.

Arbetsförmedlingens myndighetsutövning fungerar relativt väl i dag, enligt flera undersökningar. Men man kommer också fram till att matchningsarbetet inte fungerar bra på Arbetsförmedlingen i dag, och det är det viktigaste för att få ut människor i arbete.

Bland nyanlända är resultaten tyvärr särskilt nedslående. Efter den tvååriga etableringsinsatsen, med etableringsersättning och två år i Arbetsförmedlingens regi för att försöka komma i arbete som nyanländ, är det bara 31 procent som går vidare till arbete med eller utan subventioner samt studier. Enligt Arbetsförmedlingens egen rapport är det bara 6 procent som efter två år i Arbetsförmedlingens regi går vidare till arbete utan subventioner. Detta måste ändå betecknas som ett ganska dåligt resultat.

Detta visar på att vi nu måste diskutera dessa anslags storlek och komma mer till frågan om resultat. Det är något som vi har haft uppe i utskottet i samband med Riksrevisionens tidigare rapporter.

I dag vet vi att flertalet som kommer till Arbetsförmedlingen är personer som har svårigheter att komma in på arbetsmarknaden. Det är framför allt utlandsfödda, äldre personer och personer med nedsatt arbetsförmåga. Personer som i dag har en anställning och blir uppsagda behöver oftast inte samma stöd eftersom de får hjälp från parternas omställningsorganisationer, som Trygghetsstiftelsen och Trygghetsrådet. De klarar sig väldigt bra.

Men nu har vi en extraordinär situation, fru talman. Av de 160 000 asylsökande som kom bara under 2015 skulle vi kunna anta att ungefär 70 procent beviljas uppehållstillstånd i Sverige. Det innebär att nästan 95 000 personer förväntas inträda på arbetsmarknaden i närtid. Vi vet att det är personer som kanske många gånger är väldigt dåligt rustade; 30 procent har inte ens gymnasieutbildning.

Mot denna bakgrund driver vi kristdemokrater att Arbetsförmedlingen måste reformeras. Redan 2008 sneglade vi på det australiska systemet. Där införde den dåvarande socialdemokratiska regeringen en resultatstyrd arbetsmarknadsmodell som snabbt höjde andelen som kom i arbete från 30 till 45 procent.

Skulle vi jämföra det med Sverige skulle en konkurrensutsättning innebära att nästan 100 000 fler kom i arbete. Om man tittar på vad lönesubventioner för 135 000 personer innebär när det exempelvis gäller nystartsjobb ser man att det är 20 miljarder. Det innebär att vi skulle kunna ta hem åtminstone 15 miljarder. Det är jättestora pengar detta handlar om.

Vänsterpartiet tar upp frågan om cream skimming, alltså att vissa av företagen bara tar de enkla fallen. I Australien är det inte så. Där får man inte välja personer, utan företaget måste ta emot alla som vill komma. Det man möjligtvis kan göra är att sätta ett tak för hur många man har kapacitet att ta emot.

Fru talman! Det är självklart inte enkelt att ställa om en så här stor organisation, men inom vården gjorde vi ju detta på 1990-talet. Ni känner säkert till det. Förut var det de chefsläkare som skrek att de hade längst köer som fick mest resurser. Hade man långa operationsköer fick man jättemycket pengar. Det ändrade vi till att man skulle få betalt efter prestation, alltså att man fick betalt efter de operationer man utförde enligt en viss modell. Det var helt den omvända världen, men jag tror att inte ens Socialdemokraterna skulle vilja gå tillbaka till den gamla modellen.

Självklart måste vi pröva andra incitament än vi har i dag. Vi måste börja tänka annorlunda och pröva nya modeller. Arbetsförmedlingens personal gör i många stycken en god insats, men systemet är fel upplagt, som flera har framhållit tidigare. När handläggarna har mycket kort tid på sig att hantera olika arbetsökande uppstår problemet att fel personer skickas till fel arbetsplatser, och matchningen fungerar inte. Och Arbetsförmedlingens egenregiverksamhet får betalt oavsett vilket resultat som uppnåts.

I Australien får utförarna betalt när de matchar till arbete, och det är utförarna som tar fram kontakten med företag och arbetsgivare som vill anställa. I den nya Arbetsförmedlingen i Sverige skulle alltså den centrala myndigheten inte ägna sig åt arbetsgivarkontakter, för det kommer utförarna att sköta.

Fru talman! Det är klart att det inte finns någon quickfix när det gäller personer som har svårt att etablera sig på arbetsmarknaden. Men jag har ändå mött så pass många olika företag och organisationer som har kontakter och som kan jobbet att hitta arbetsplatser. Även fackliga organisationer och kooperativa verksamheter skulle kunna vara utförare.

Vi skulle naturligtvis behöva rigga ett system som gynnar seriösa aktörer som har långsiktiga ambitioner. Det finns redan goda exempel i kommuner som Nacka, där man har en jobbpeng. Jag har varit på besök där tre gånger de senaste tio åren. Det man kontrollerar är att aktörerna ser till att personer kommer i arbete. Personerna har till exempel fri tillgång till komvux och får själva välja om de vill gå dit. Hur kontrolleras då kvaliteten, undrade jag. Jag fick svaret: Om vi ser att de som har gått kurs hos en viss utförare kommer tillbaka till försörjningsstöd kommer vi att stryka den utföraren från vår lista. Man har alltså gjort det väldigt tydligt och klart att resultat lönar sig.

Det är därför vi nu återigen anser att regeringen måste återuppta uppdraget som tidigare gavs från alliansregeringen till en utredare i syfte att förnya Arbetsförmedlingen. Vi anser att man senast den 31 mars i år ska ge Arbetsmarknadsutredningen tilläggsdirektiv om att ta fram förslag om hur de delar av Arbetsförmedlingens uppdrag som inte innebär myndighetsutövning kan läggas ut på andra aktörer på arbetsmarknaden samt hur det statliga åtagandet bör organiseras. Hela utredningsuppdraget bör redovisas den 31 januari 2019.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 21 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar inledningsvis att Désirée Pethrus är inne på att största delen av de pengar som går via Arbetsförmedlingen är sådant som går till a-kassa och lönestöd. Jag undrar om det är detta som ska konkurrensutsättas och på vilket sätt det ska göras. Om det inte är så, förstår jag inte riktigt vitsen med att använda den summan för att motivera att det finns pengar att tjäna.

Jag blir också som boende i Stockholmsområdet lite orolig när vården anförs som en succémodell när det gäller hur det ska gå med Arbetsförmedlingen. Om det är detta som ska vara modellen är det ytterligare ett argument för att hålla sig långt från högerpartiernas experimenterande.

Det som är intressant är att det finns en idé om att konkurrensutsättning och marknadsanpassning på något magiskt sätt skulle leda till att man sparar pengar. Désirée Pethrus lyfter fram att detta blir extra viktigt eftersom det kommer många nyanlända och många som har svårt att komma in på arbetsmarknaden. Men just på de områdena har man ju haft etableringslotsar och jobbcoacher tidigare. Den konkurrensutsättningen har ju redan skett. Det var ju ett av de största misslyckandena i svensk statsförvaltning de senaste tio åren. Varför skulle det ge mycket bättre resultat med konkurrensutsättning den här gången?

Sedan återkommer jag gärna till frågan om Australien. Jag konstaterar bara att det har gjorts en del forskning om detta. Man pekade bland annat på avsevärda kostnader för upphandlingsprocess och övervakning. Är detta något som Désirée Pethrus tycker är bra och vill ha mer av?

Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Självklart skulle mycket av lönestödspengarna kunna sparas in. Men det jag framför allt är ute efter är: Om en aktör får betalt först efter att en person fått ett arbete på den reguljära arbetsmarknaden slipper vi ju fortsätta med lönestöd. Problemet i dag är att många får återkomma. Först blir de inte inlasade, utan de får ett nystartsjobb, och när arbetsgivaren sedan inte klarar att ha dem kvar utan lönestöd får de gå tillbaka till Arbetsförmedlingen. Detta bollande med människor hoppas jag att vi ska kunna komma ifrån, så att människor ska få hjälp in på den reguljära arbetsmarknaden och inte bara arbetsmarknadsinsatser av olika slag. Det som den nuvarande regeringen ser som lösning på allting – beredskapsjobb, nystartsjobb, extratjänster, traineetjänster och så vidare – är ju tillfälligt skapade arbeten som ofta inte är långsiktiga, tyvärr. Jag tror att lönestödsdelen om 20 miljarder skulle kunna användas mer effektivt för att få personer i arbete.

När det gäller vården som succémodell var det exempel jag tog väldigt specifikt: Belönar man långa köer, eller belönar man den prestation som görs? Jag antar att Ali Esbati också är för att Arbetsförmedlingens arbete ska visa resultat. Tittar vi på den senaste riksrevisionsrapport som vi har behandlat i utskottet måste väl ändå Ali Esbati medge att en av de frågeställningar man hade där var att man inte ser på resultaten och att man inte har kontroll över kostnader? Låt mig ändå ställa frågan tillbaka: Visst måste resultat löna sig framför att man tittar på mängden personer som står i kö?

Anf. 23 ALI ESBATI (V) replik:

Fru talman! Självklart är resultat avgörande. Problemet med Arbetsförmedlingens komplexa verksamhet är dock att det inte alltid är lätt att säga vad som är resultat, förutom när någon går från att inte ha jobb till att ha ett jobb, vilket är det resultat som mäts.

Men det finns ju en massa andra saker som görs, särskilt i relation till de människor som står väldigt långt från arbetsmarknaden. Om man har gått från att stå jättelångt från arbetsmarknaden till att ha blivit stärkt och har börjat klara sig bättre själv, även om man inte har ett arbete, är det ett viktigt resultat som är svårt att mäta. Mycket sådant arbete görs i de bäst fungerande projekten och den bäst fungerande verksamheten, till exempel ute i kommunerna. Om verksamheten är dålig är det de personer som står längst bort från arbetsmarknaden som drabbas ytterligare och blir nedtryckta och deprimerade. På papperet kan resultaten ändå se ut att vara desamma, men det är de inte alltid. Detta är ett exempel på saker som gör det hela mer komplext.

Désirée Pethrus talar om att lönestöden på 20 miljarder skulle kunna användas på ett bättre sätt. Det förutsätter att de konkurrensutsatta aktörer som hon i ännu högre grad vill släppa in skulle sitta på en massa hemliga arbeten som de personer som i dag får subventionerade anställningar skulle kunna få utan subventioner. De arbetena har ju ingen hittills upptäckt! Vi har fått vänta på att det ska uppstå en massa konkurrensutsatta aktörer som ska leta reda på dem i tiotusental. Det är en mycket märklig bild av hur svensk arbetsmarknad fungerar.

Jag vill återigen fråga om Désirée Pethrus har tittat på den forskning som visar att man i exemplet Australien hade mycket höga kostnader för övervakning och uppföljning och att det var massvis med problem som fixades först 10, 15 eller 20 år senare, bland annat genom nya regleringar.

Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik:

Fru talman! Jag kan naturligtvis inte svara på detta. Vi säger att vi ska ge en utredning ett direktiv, ett tilläggsdirektiv. Det är här alla sådana saker ska redas ut – hur ska upphandlingen gå till?

Man kan väl ändå konstatera att Arbetsförmedlingens upphandlingskompetens tyvärr har brustit i väldigt många delar. En av sakerna handlade kanske just om etableringslotsarna. Där behövs det en förbättring.

Skulle jobben bara helt plötsligt uppstå? Det finns väldigt många arbetsgivare som säger: Vi får inte tag på rätt kompetens och rätt personal. I alla fall ända sedan Alliansen kom har vi haft en diskussion kring matchning. Här är en som söker arbetskraft. Här är en som söker ett jobb. Hur ska de hitta varandra? Det är det som är grejen, och det är det som kallas för matchning.

Vi tror inte att Arbetsförmedlingen, som tyvärr har alldeles för lite kontakter med arbetsgivare, är rätt för att hitta jobben till de här personerna. Vi måste titta utanför Arbetsförmedlingens hägn. Vad är det som gör att det skulle vara så farligt, Ali Esbati, att gå utanför den modell som vi har haft under många år och som många kritiserar? Är det inte bra att vi skickar ett tilläggsdirektiv till utredningen för att försöka utreda möjligheterna att se andra alternativ – detta för att människor som står långt ifrån arbetsmarknaden ska komma i arbete?

Från Kristdemokraternas sida ser vi att personer som är nyanlända har väldigt stora behov av stöd in på arbetsmarknaden. Arbetsförmedlingen kanske inte är den enda lösningen. Kanske finns det andra aktörer som också är väldigt duktiga. Då tror jag att vi behöver se det. Förutom att man tidigt börjar med etableringen i fråga om språk och så vidare tror jag att en konkurrensutsättning och de modeller som redan finns, till exempel i Nacka, bör tittas på som ett alternativ.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 9.)

§ 6 Luftfartsfrågor

Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU10
Luftfartsfrågor
föredrogs.

Anf. 25 KARIN SVENSSON SMITH (MP):

Fru talman! Vi har i dag att debattera luftfartsfrågor, TU10. Jag yrkar bifall till reservation nr 1. I övrigt står jag bakom utskottets förslag i betänkandet.

Jag skulle vilja börja med att göra en liten återblick på hur flyget har sett ut i relation till andra transportsektorer utifrån det som engagerar mig mest, det vill säga klimatet.

När jag var ny i riksdagen, 1998, hade man ett klimatmål för hela transportsektorn som sa att klimatpåverkan skulle minska successivt fram till 2010. Då skulle det vara tillbaka på minst 1990 års nivå. Det tyckte jag, när jag började arbeta, var ganska bra. När man ska ersätta olja med någonting handlar det nämligen om bioråvara, och vi vet att den är begränsad. Ska man ha ett långsiktigt hållbart skogsbruk och ska man se till samlad klimatnytta finns det inte obegränsat med biodrivmedel för att ersätta allt som i dag driver lastbilar, flygplan, fartyg och så vidare.

Vi jobbade med detta. År 2010 närmade sig. Sverige bytte regering 2006. Då fick vi ett nytt begrepp: fossilbränsleoberoende fordon. Då kunde man fundera på: Vad är fordon? Var det flygplan? Nej, det var det inte. Var det fartyg? Nej, det var det inte. Det var fordon i vägtrafik. Jag har försökt fråga om cykel i det avseendet också var ett fordon. Men det räknades inte. Det handlade om bilar och lastbilar.

Då hamnade flyget lite i ett vakuum. Hur skulle man hantera klimatpåverkan från flyget? I de diskussioner jag hade i denna kammare vid den tiden sas det: Nej, men det kommer att lösa sig, för flyget ska in i utsläppshandeln. Det kommer att lösa det hela, för då får man ett rationellt, marknadsmässigt system där åtgärderna vidtas på de ställen där de gör bäst nytta.

Jag var väl lite tveksam till det i debatten. Men dåvarande ministern, Åsa Torstensson, försökte övertyga mig: Du ska inte oroa dig, för detta löser sig när flyget kommer in i utsläppshandeln.

Jag tror inte att någon i dag skulle kunna ställa sig upp och säga: Det här löser sig. Men jag tror fortfarande att man ska göra vad man kan så att utsläppshandeln blir effektivare, så att utsläppsrätterna blir dyrare och så

Prot. 2016/17:81

16 mars

Arbetsmarknads-
utredningen

Luftfartsfrågor

att icke använda utsläppsrätter annulleras i stället för säljs. Vi ska inte släppa det spåret. Vi ska heller inte släppa spåret att försöka agera internationellt när det gäller flyget.

Såvitt jag vet har Sveriges regering inte sparat någon möda när det gäller att på möten med ICAO eller i andra sammanhang försöka hitta gränsoverskridande överenskommelser för att begränsa flygets klimatpåverkan och att hitta de styrmedel som behövs för att de facto ersätta fossilt flygbränsle med förnybart.

Nu återvänder vi till detta betänkande. Det hände något efter paradigmskiftet från att ha ett mål för hela sektorn till att begränsa sig till fordon i vägtrafik. Jag tror att vi har gjort någonting klokt i trafikutskottet, för vi har ett arbete på gång med ett annat betänkande, som handlar om hela sektorn, den fossilbränsleberoende sektorn, där flyget är en del som ska behandlas precis som sjöfart och vägtrafik.

Men vad gör vi i väntan på detta? Man kan bland annat se på den princip man har för bilar. Man pratar om att det gäller att sortera sina bilresor. Bilen är oöverträffad i vissa lägen, men det är onekligen så att bilen också används i sammanhang där man med fördel skulle kunna ha kollektivtrafik eller aktiv mobilitet. Jag tror att man måste tänka likadant när det gäller flyg. Ska man till andra sidan Atlanten har man inte så annat mycket att tillgå. Väldigt få av oss har den tid som krävs för att använda sjöfart för att ta sig till andra världsdelar. Man kan tänka på resor inrikes. Där finns en potential. Det är inte säkert att vi måste ha politik som reglerar just det faktum att man som privatperson har ett ansvar att sortera såväl sina bilresor som sina flygresor.

Sedan ska man jobba vidare i EU och skärpa utsläppshandeln – javisst. Men vad kan vi göra utifrån det som är vår beslutsarena, det vill säga Sveriges riksdag? Jo, jag tror att vi i utskottet är överens om att man i större utsträckning ska försöka få förnybara drivmedel att ersätta fossila diton.

Vi har haft ett antal övningar i trafikutskottet där vi har kallat till oss aktörer inom flyget som har berättat vad man de facto gör. Jag tror inte att någon av dem som lyssnar på denna debatt, eller vi som är rent fysiskt närvarande, har missat att man när det gäller ett antal av Swedavias avgångar i dag har biodrivmedel som en del, förvisso liten del, av bränslet i flyget. Men varifrån kommer detta drivmedel? Jo, när Swedavia skulle göra en upphandling tittade man på marknaden. Var fanns förnybart flygdrivmedel att tillgå? Trots väldigt aktiva insatser var det bara en enda som erbjöd sig att leverera sådant flygbränsle till Sverige. Det var uttjänt frityrolja från Kalifornien. Det är säkert jättebra att vi använder uttjänt frityrolja från Kalifornien. Men jag tror knappast att det kan vara en långsiktig lösning, och jag tror knappast att man använder frityrolja i den omfattning i Kalifornien att det kan försörja det bränslebehov som finns för svenskt inrikesflyg. Det måste alltså till nya saker.

Det är klart att man ska vara teknikoptimist och göra vad man kan för att försöka gå utanför boxen och fundera på: Vad kan man till exempel göra med svensk skog? Finns det någon råvara eller restprodukt som kan vara lämplig för flygbränsle? Men vad jag vet – rätta mig gärna om jag har fel – är ännu inte något flygbränsle tillverkat av lignin godkänt för flygtrafik. Det som är speciellt med flygbränsle är ju att det ska fungera även vid väldigt låga temperaturer för att vara säkert.

Vadför är detta ett så stort problem för flyget? Jo, man kan se på energibehovet när det gäller att driva ett fordon. Det är två saker som avgör. Det ena är luftmotståndet. Det andra är friktionen mellan materialet på fordonet och dess omgivning.

Det här har jag sagt många gånger förut; det kanske inte går att missa att jag har en läraryrkebakgrund som också färgar mitt uppdrag som riksdagsledamot: När det gäller fartygsskrov mot vatten är det vid normal hastighet väldigt liten friktion. Det åtgår väldigt lite bränsle för att transportera stora godsvolymer om man inte driver fartygen att gå onödigt fort.

Ett tåg är faktiskt också extremt bränsleeffektivt. Stålhjul mot räl ger nämligen väldigt liten friktion, och tågens konstruktion när de går med flera vagnar efter varandra är sådan att luftmotståndet är minimalt.

När det gäller gummihjul mot asfalt blir det genast mer besvärligt och kräver mer energi. Det är dock inget emot att ta upp ett flygplan i luften. Det kräver väldigt mycket energi på grund av luftmotståndet och friktionen mellan flygplanet och den omgivande luften.

Det som också gör det problematiskt är att flygets klimatpåverkan inte är begränsad till enbart kolinnehållet i bränslet, utan det blir också en höghöjdseffekt som gör att man kanske måste multiplicera med typ faktor 2,5 för att få fram den reella klimatpåverkan.

Detta gör att frågan om klimatomställning av flyget egentligen är en oerhörd angelägen fråga, både för oss och för alla som vill ha ett långsiktigt hållbart transportsystem. Det är ju det övergripande mål som vi har beslutat om i enighet här i kammaren.

Vad kan man då göra rent praktiskt? I den vetenskapliga litteraturen talar man om bränsleeffektivisering. Här har man gjort en hel del, till exempel försök med gröna inflygningar, och man försöker fundera på styrsystem och så vidare så att det blir så effektivt som möjligt i flygplanen. Den redovisning vi har fått från SAS och andra säger mig dock att man har gjort väldigt mycket och att potentialen för att ytterligare bränsleeffektivisera i flygplanen säkert finns men nog inte är så väldigt stor.

Man bör också fundera på hur flyget kan bli effektivare. Kan man hitta smartare rutter och smartare sätt att organisera flyget? När det gäller smartare rutter finns nog definitivt en potential, kanske att hitta avtal mellan länder som gör att man inte kör runt i onödan. Vid upphandlad trafik kanske ett flyg kan gå ned och ta fler resenärer jämfört med att man har många separata flyglinjer.

Jag är inte särskilt kunnig på detta område. Jag tror att det finns en potential, men jag tror faktiskt inte att den heller är jättestor.

Det man också resonerar om i litteraturen angående flyg och klimat är att vi måste hitta något sätt att lagra koldioxid. Det lär bli nödvändigt om vi ska klara klimatmålen. Hur det ska gå till och vad det får lov att kosta är fortfarande en väldigt osäker fråga.

Detta leder mig till att en flygstrategi bör ha utgångspunkten att vi ska se till att det upprätthålls flyg där det i dag inte finns några alternativ och inte heller med någon som helst trovärdighet kommer att finnas alternativ på sikt. Sverige är ett avlångt land. Vi har varken råd eller möjlighet att bygga ut järnvägen till alla delar, och Gotland lär väl inte heller helt klara sig utan flyg.

Detta måste vi alltså värna mycket bättre än vad vi har gjort hittills. Det tror jag att vi skulle kunna koncentrera oss på i den här flygstrategin. Men

i övrigt måste vi se till att sortera våra flygresor och från politikens sida kunna erbjuda alternativ till flyget där sådant är praktiskt möjligt. Vi ska också understödja forskning och initiativ från flygoperatörer kring att ta fram det biobränsle som vi förr eller senare måste ha för att flygtrafiken ska möta klimatmålen.

Anf. 26 RIKARD LARSSON (S):

Fru talman! Framför oss har vi det årliga betänkandet om luftfartsfrågor med motioner från allmänna motionstiden. I år ska jag säga att det är roligare än på länge, på de år jag har varit med i alla fall, att diskutera just de här frågorna i just det här betänkandet. Om en liten stund ska jag återkomma till varför det är roligare just i år.

I betänkandet finns det två reservationer som vi från Socialdemokraterna står bakom, men för tids vinnande nöjer jag mig med att yrka bifall till reservation 1 och i övrigt bifall till utskottets förslag i betänkandet i de delar där vi inte har någon reservation.

Jag skulle dock vilja börja med en fråga som inte berörs här i dag. Man kan med fog säga att det både är fel betänkande och fel utskott. Anledningen till att jag ändå gör det, fru talman, är min erfarenhet av oppositionen – både på utskottsmötena och vid tidigare behandling av motionsbetänkanden inom luftfarten – och en väldigt stark misstanke om att oppositionspartierna även i dag kommer att beröra frågan som sitt huvudsakliga inlägg. Frågan är flygskatt.

Frågan om en flygskatt finns inte med i det här betänkandet. Den finns inte med i de motioner som vi behandlar här, men ändå är frågan om flygskatt, som jag uppfattar det, egentligen den enda enande punkten för allianspartierna att tillsammans med Sverigedemokraterna ha tagit ett gemensamt initiativ till ett tillkännagivande om en ny flygstrategi.

Inom parentes kan jag säga att i utskottet är det nog första gången jag så tydligt har upplevt hur de borgerliga allianspartierna tar kontakt med Sverigedemokraterna och i det närmaste vädjar till dem att ansluta sig till Alliansens yrkanden.

Det har ju funnits en del diskussioner framför allt inom Moderaterna om tydlighet och otydlighet i deras så kallade nya strategi. I det här fallet och i trafikutskottet tror jag att man kan säga att partiledningen kan vara helt lugn: Där finns ingen otydlighet alls. Det är så att man söker ett ökat stöd från Sverigedemokraterna för att göra gemensamma tillkännagivanden, och man gör det med förslag som är gemensamma för Moderaterna, Centerpartiet, Liberalerna och Kristdemokraterna.

Om jag vänder tillbaka till frågan om flygskatt, som alltså inte behandlas i detta betänkande eller av detta utskott, är det klart att det är en fråga som är viktig för branschen. Det är viktigt för de företag och privatpersoner som använder sig av flyget.

Nu finns det en utredning om flygskatt. Den har varit ute på remiss. Remissvaren har kommit in. En väldigt stor andel av remissvaren är väldigt kritiska till denna flygskatt. Regeringen har sedan signalerat att man avser att införa en flygskatt. Detta innebär att frågan om flygskatt kommer att komma tillbaka till denna kammare, till denna riksdag, för beslut i den ordning som vi alltid hanterar skattefrågor.

Flyget har i dag en hel del utmaningar. De regionala flygplatserna känner sig hotade, framför allt mot bakgrund av de regler som finns på EU-

nivå och som reglerar möjligheten att ta emot statligt stöd. Flyget som en del av transportsektorn behöver få ned sina utsläpp kraftigt för att vi ska nå de klimatmål som vi i stort sett är överens om i denna kammare. Konkurrensen på flygmarknaden hårdnar, och därmed finns också risk för social dumpning och försämrade arbetsvillkor inom flygbranschen.

Svaret på de frågorna kan inte bara vara: Inför inte någon flygskatt! De här utmaningarna fanns före diskussionerna om flygskatt, och de finns – flygskatt eller ej. Därför måste vi ta de här utmaningarna på allvar.

Då återkommer jag till det som jag inledde med att säga, alltså att debatten om det här betänkandet är mer glädjande än tidigare debatter om tidigare, liknande betänkanden. Så är det därför att nu har Sveriges nuvarande regering lagt fram landets, som jag har förstått det, första flygstrategi.

Där tar man tag i de utmaningar som branschen står inför, och det är väldigt bra. Detta är någonting som borde ha gjorts tidigare, men det var någonting som tydligen och uppenbarligen inte hade tillräckligt hög prioritet hos den borgerliga alliansregering som styrde Sverige under åtta år.

Om jag nu får upprepa mig från tidigare anföranden i debatten kan jag säga att det som den tidigare, borgerliga regeringen mäktade med när det gäller flygstrategin var att kalla branschen till ett möte veckorna innan man avgick. Det var ett bra möte och ett bra initiativ, men det ska ställas i relation till den höga svansföring som den borgerliga oppositionen har nu när man veckorna efter att det har presenterats en flygstrategi säger: Nu vill vi ha en flygstrategi till!

Låt mig göra några beskrivningar av vad regeringens beslutade flygstrategi innehåller. Den har sju fokusområden.

Det första fokusområdet handlar om tillgänglighet. Bland annat tar flygstrategin upp de regionala flygplatsernas behov av stöd. Det är väldigt viktigt. Det är extra viktigt att regeringen i flygstrategin aviserar en översyn för att tydliggöra statens roll som stödgivare till icke-statliga flygplatser. Fokus i flygstrategin är att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för flygplatserna.

Det andra fokusområdet är att stärka Arlanda som nav. Det var denna regering, inte den förra borgerliga regeringen, som tillsatte en utredning om Arlanda och hur man kunde utveckla Arlanda som storflygplats och viktig flygplats för hela landet. Nu går man vidare utifrån de förslag som finns i utredningen och tillsätter ett Arlandaråd som på allvar kan börja arbeta med Arlandas utveckling och förmåga att ta framtidens utmaningar på allvar.

Det tredje fokusområdet handlar om miljö- och klimatpåverkan. Här har vi ofta en debatt när vi diskuterar flygfrågor om vem som ska ställa kraven. Ska vi ha internationella regler, eller ska vi också kunna göra nationella särarter? Jag tror att det är viktigt att vi gör både och. Vi måste på hemmaplan se till att till exempel utvecklingen av nya miljövänliga flygbränslen kommer igång.

Flygstrategin pekar ut ett antal sådana områden där Energimyndighetens uppdrag om en fossilfri transportsektor är en del av att se luftfartens roll som en del av arbetet för att också väva in flyget. Det finns en del medel till Vinnova som man pekar på för att gå över till en mer biodriven ekonomi.

Det innebär inte att vi utesluter de internationella regelverken. I grunden är det de internationella regelverken genom EU och framför allt ICAO som är viktiga. Det är viktigt att vi får alla länder med oss på regelverk. Men om det går för långsamt på internationell nivå måste vi ändå agera på svensk nivå.

Inom detta område ingår också, vilket föregående talare var inne på, arbetet med Single European Sky. Där måste vi se till att vi ökar tempot i ett arbete som möjliggör för flygbolagen att flyga smartare, inte flyga omvägar och därmed minska bränsleförbrukningen. Detta ska ske tillsammans med teknikutvecklingen av utvecklingen av flygplansflottan.

Det fjärde fokusområdet som finns i flygstrategin tangerar Alliansens andra tillkännagivande i detta betänkande. Det handlar om flygsäkerhet och berör bland annat en översyn av den svenska drönarregleringen. Det finns ett tillkännagivande från Sverigedemokraterna och Alliansen i denna fråga där man tillsammans kräver en svensk drönarstrategi och en översyn av lagstiftningen. Nu gör vi översynen av regelverket i flygstrategin. Jag tycker att det är bra.

Hade denna diskussion ägt rum för ett eller två år sedan tror jag att jag varit lite benägen att hålla med Alliansen om att vi kanske behöver en strategi för drönarutvecklingen. Men med tanke på allt det som händer nu på den europeiska nivån och i det arbete som Transportstyrelsen och Luftfartsverket bedriver är det viktigare att se till att det arbetet går i mål än att avbryta och börja om med någonting annat.

Det femte fokusområdet i regeringens flygstrategi handlar om rättvisa villkor och sund konkurrens. Det är ett av de viktigaste områdena i flygstrategin. Det är här vi ser risken när man stirrar sig blind bara på priset och säger att det ska vara flyg till lägsta priset. Då riskerar vi att få flyg till de lägsta villkoren. Det är så man skapar en social dumpning, till exempel att man lokaliserar ut sina hemmabaser till de ställen där det är mest ekonomiskt lönsamt. Den utvecklingen måste vi motverka.

De två sista fokusområdena handlar om forskning och innovation å ena sidan och export av svenska varor och tjänster å andra sidan. Det innebär att flygstrategin inte är i ett vakuum för sig själv, utan samverkar med ny-industrialiseringsstrategin och exportstrategin.

Fru talman! Nu har vi en flygstrategi, Sveriges första. Det är denna regering som har beslutat om den och tagit fram den. Nu kan vi sätta igång arbetet. I det läget väljer den borgerliga alliansen tillsammans med Sverigedemokraterna att säga: Stopp, backa bandet! Sätt inte igång arbetet. Börja inte jobba med stödet till de regionala flygplatserna. Börja inte jobba med Arlandas utveckling. Börja inte jobba med de sociala villkoren. Vi vill ta steget bakåt och säga: Nu ska vi ta fram en ny flygstrategi.

Fru talman! Det drar ett löjets skimmer över frågan. Därför yrkar jag bifall till reservation 1 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet i de delar där vi inte har någon reservation.

(Applåder)

I detta anförande instämde Lars Mejern Larsson, Teres Lindberg, Pia Nilsson, Jasenko Omanovic, Leif Pettersson och Susanne Svensson (alla S).

(forts. § 8)

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 7 Frågestund

Frågestund

Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson, statsrådet Sven-Erik Bucht, statsrådet Anders Ygeman och statsrådet Ann Linde.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Översyn av artskyddsförordningen

Anf. 28 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Jag har en fråga till landsbygdsministern. Bakgrunden är att flera skogsägare har kontaktat mig och uttryckt oro över vad de uppfattar som en successiv urholkning av äganderätten i skogen.

Vi har problem med exempelvis nyckelbiotoper, avverkningsanmälningar som publiceras på nätet och utökad talerätt.

Ett annat av de problem som återkommer gäller artskyddsförordningen. Här finns flera omskrivna fall där man har omöjliggjort avverkningar. Fallet med lavskrikan är kanske det som är mest omskrivet.

Generaldirektörerna för de två ansvariga myndigheterna, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen, begärde i en skrivelse till regeringen i juni att man ska göra en översyn av artskyddsförordningen för att säkerställa att den är tillämplig, effektiv och rättssäker. Ännu, nio månader senare och trots flera påtryckningar, har ingenting hänt.

Min fråga till statsrådet är om och i så fall när regeringen avser att genomföra den översyn som efterlyses i skrivelsen.

Anf. 29 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Artskyddsförordningen är en mycket komplex fråga.

Nyligen har Mark- och miljööverdomstolen prövat ett förbud som gäller bombmurkla. Det är klart att här sätter man en praxis på plats. Man har också i den domen sagt att lagstiftarens avsikt är att artskyddsförordningen inte ska ha så långtgående konsekvenser att man förbjuder skogsbruk utan att ersätta markägaren eller förbjuder det totalt.

Det här gör givetvis att vi måste se över lagstiftningen och anpassa den utifrån den praxis som nu råder. Hur den utredningen och direktiven till den ska se ut är en fråga som för närvarande bereds inom Regeringskansliet.

Anf. 30 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M):

Herr talman! Statsrådet säger att vi behöver göra en översyn. Det har vi ju konstaterat. Det är precis det generaldirektörerna efterlyser.

Jag har vid upprepade tillfällen ställt frågan här: När kommer regeringen att inleda den här översynen? Jag ställer den igen. Det har gått nio månader sedan generaldirektörerna gjorde sin skrivelse till regeringen. Ännu har ingenting hänt. När kommer regeringen att inleda översynen av artskyddsförordningen?

Anf. 31 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Som jag sa bereds frågan för närvarande i Regeringskansliet. Exakt vilket datum vi kommer fram till direktiven kan inte jag ange i dag. Men det är en viktig och komplex fråga som måste hanteras genom att vi ser över lagstiftningen.

Hemlöshetssamordnarens rapport

Anf. 32 SOFIA MODIGH (KD):

Herr talman! På grund av missbruk, psykisk ohälsa, skulder, otillräcklig ekonomi, relationsproblem med mera befinner sig ungefär 35 000 människor i Sverige i hemlöshet.

I dag är det många gånger civilsamhället som hjälper de här personerna att överleva och även hjälper dem med tillfälliga boendelösningar.

År 2014 lämnade regeringens hemlöshetssamordnare sin slutrapport. Det har gått rätt lång tid sedan dess, och jag upplever att regeringen inte syns i hemlöshetsfrågorna.

Därför vill jag fråga vad som har hänt med hemlöshetssamordnarens alla förslag. Eftersom jag inte riktigt ser regeringen i de här frågorna undrar jag också vem som är ansvarig minister.

Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är en mycket viktig fråga som Sofia Modigh tar upp.

Det är otillständigt att människor ska leva hemlösa och inte ha tak över huvudet. Det är särskilt upprörande när också barn tvingas till denna oerhört otrygga och utsatta situation. Det är mycket viktigt att komma till rätta med hemlöshetsproblematiken.

Herr talman! Jag måste svara att jag inte är uppdaterad om vad som har hänt med samordnarens rapport. Jag har tyvärr inte den uppgiften utan får återkomma direkt till Sofia Modigh med den. Men jag kan konstatera att det här är en viktig och prioriterad fråga. Det handlar om anständigheten i samhället att det håller ihop.

Självklart är det så att civilsamhället gör enormt viktiga insatser, men detta kan inte vila enbart på civilsamhället och frivilliga insatser. Kommunerna har det övergripande ansvaret, och självklart har också regeringen ett ansvar.

Anf. 34 SOFIA MODIGH (KD):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret och ser fram emot att få en rapport om rapporten.

Men jag undrar: Bortsett från förslagen från hemlöshetssamordnaren, ser regeringen något behov av ett samlat nationellt grepp? Finns det planer på någon ny nationell strategi? Det fanns ju en sådan tidigare.

Anf. 35 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag ber att få återkomma mer specifikt direkt till Sofia Modigh. Jag är inte uppdaterad om effekterna eller hur regeringen har hanterat rapporten.

Generellt vill jag säga att det här är en mycket viktig fråga. Det är helt oacceptabelt att människor, inte minst barn, tvingas leva i denna mycket utsatta situation.

Vi behöver ett samhälle som håller ihop. Vi jobbar med ett samhällsbygge för att minska klyftorna, och självklart är insatser för att både förhindra och åtgärda hemlöshet en viktig del av detta.

E-valuta

Anf. 36 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Min fråga är riktad till inrikesministern.

Just nu övervägs det inom Sveriges riksbank att införa en så kallad e-valuta, det vill säga ett kontantlöst samhälle.

I regeringen är inrikesministern ansvarig för både krisberedskapen och det civila försvaret. Min fråga är hur regeringen ställer sig till dessa överväganden.

Anf. 37 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Tack, Allan Widman, för frågan!

Svaret är att regeringen ännu inte har haft anledning att ta ställning till ett sådant förslag.

Anf. 38 ALLAN WIDMAN (L):

Herr talman! Jag är övertygad om att inrikesministern är medveten om att det just nu och sedan knappt ett år tillbaka pågår en översyn av bland annat riksbankslagen.

Min fråga är: Skulle man till exempel genom kompletterande direktiv kunna få den här frågan att bli föremål för den utredningens överväganden?

Anf. 39 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Den frågan får man rikta till finansmarknadsminister Per Bolund, som ansvarar för den lagstiftningen.

Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Alternativa fakta och så kallade fake news är kanske inte något helt nytt, men det är just nu mer problematiskt än på länge.

Ett exempel är att myter om vaccinationer skapar svåra problem och utmaningar för sjukvården. Ett annat exempel är myter om internationell handel.

Frihandel i allmänhet och frihandelsavtal i synnerhet är i dag utsatta för en situation liknande den för vaccinationer. Frihandeln är viktig för Sverige och svensk välfärd och en bärande del av den svenska modellen.

Jag skulle vilja fråga handelsminister Ann Linde hur regeringens strategi ser ut för att hantera dessa myter.

Anf. 41 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Tack för den viktiga frågan!

Det är relevant nu att diskutera fake news och felaktiga nyheter. En av de bästa sakerna vi kan göra är att förklara handelns grundläggande samband: att handel står för ungefär hälften av vår bnp, att 1,4 miljoner människor har arbete att gå till tack vare handel och att det finns många missförstånd när det gäller handel. Debatten handlar snarare om klordoppade kycklingar och att vi kommer att tvingas äta hormonbehandlat kött genom CETA-avtalet, vilket inte är sant.

Mitt svar på frågan är att vi ska gå tillbaka till det som är viktigast, ta ut de delarna och sedan svara på de detaljerade frågorna enligt de fakta som finns, och hela tiden se till att det är fakta som gäller, inte alla de myter som florerar.

Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Då vill jag bara kort fråga: Förs detta arbete också på Europeanivå, och ser man, liksom jag, allvaret i denna situation?

Det har alltid funnits en situation där mytbildning har varit en del av samhällsdebatten. Just nu tycker jag att det har blivit värre, och då får man kanske ta i lite mer och ta strategierna på allvar.

Min fråga till handelsministern är alltså: Förs detta arbete även på Europeanivå?

Anf. 43 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag kan svara ett klart ja på den frågan.

Så sent som för en vecka sedan träffades alla handelsministrarna i EU. Vi hade bland annat en gemensam middag där vi diskuterade de utmaningar som handeln står inför: dels det som händer på den amerikanska sidan, brexit och så vidare, dels att det är svårt att ha en faktabaserad diskussion om handel i våra medlemsländer och att en del inte tar till sig fakta därför att de är emot handel som sådan.

Anf. 44 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! Min fråga går till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson.

60 miljoner människor är på flykt. Det är det största antalet sedan andra världskriget. Vi i Sverige har tagit ett stort ansvar som nation, men inom landet skiljer det sig rejält mellan kommunerna. Därför är lagstiftningen om att alla kommuner ska bli skyldiga att efter anvisning ta emot nyanlända viktig för att dela på ansvaret. Det bidrar till en rimlig fördelning mellan kommunerna och en bättre etablering för enskilda.

Min fråga är därför: Vilka effekter ser regeringen att lagstiftningen har fått vad gäller fördelningen mellan kommunerna, och hur arbetar regeringen för att alla kommuner ska leva upp till lagstiftningen?

Anf. 45 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är en stor utmaning för Sverige och våra kommuner. Kommunerna tar i dag emot och bosätter fler nyanlända än vad man någonsin har gjort förut. Alla kommuner tar emot fler än tidigare. Det är en mycket stor ansträngning, och vi har anledning att säga tack till Sveriges kommuner för de stora insatser de gör.

När jag tillträdde innan den nya anvisningslagen fanns på plats var det en skillnad på 1–25 mellan de kommuner som tog emot många, till exempel Lessebo, och de som tog emot ganska få, till exempel Vellinge.

Även med den nya lagen, som fördelar nyanlända utifrån hur många man tidigare har tagit emot, vilken arbetsmarknad man har och kommunernas storlek, är det fortfarande stor skillnad mellan kommunerna. Det beror på att en majoritet egenbosätter sig, så kallade EBO. Det finns alltså fortfarande stora skillnader.

Svaret på frågan är att vi jobbar i mycket nära dialog med kommunerna. Jag träffar SKL centralt men också direkt tillsammans med bostadsministern, inte minst, för att underlätta för kommunerna att klara sitt stora och viktiga ansvar.

Anf. 46 ALEXANDRA VÖLKER (S):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Det är glädjande att höra att det har börjat ske en förbättring när det gäller fördelningen. Men utifrån det som ministern sa om det fortsatta behovet, ser regeringen behov av ytterligare insatser för att förbättra fördelningen mellan kommunerna?

Anf. 47 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag utesluter inte att vi måste jobba vidare med lagstiftning, men jag vill ändå säga att jag hittills är imponerad av hur väl kommunerna har kunnat svara upp mot en mycket tuff utmaning. Alla kommuner tar emot och gör stora ansträngningar.

Vi vet att vi har en situation med bostadsbrist i många av landets kommuner. Det är ett problem som har eskalerat och vuxit under många års tid.

Nu har vi fått igång bostadsbyggandet – det håller en rekordhög nivå – men mer behöver göras för att både fortsätta med bostadsbyggandet i hög takt och få till stånd tillfälliga lösningar.

Uppehåll i inventeringen av nyckelbiotoper

Anf. 48 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Sven-Erik Bucht.

I slutet av förra veckan gick Skogsstyrelsens gd Herman Sundqvist ut på DN Debatt och berättade att han beslutat att pausa inventeringen av nyckelbiotoper i hela nordvästra Sverige. I själva verket är det inte inventeringen som är pausad – den har varit pausad länge – men nu väljer man att inte ens registrera värdefulla naturområden som upptäcks i samband med avverkningsanmälningar.

Beslutet har väckt bestörtning och oro inom miljörörelsen, för det handlar om gamla naturskogar med höga värden i fråga om biologisk mångfald. Förutom att beslutet går stick i stäv med regeringens ambitioner att skydda mer värdefulla skogar och öka miljöhänsynen i skogsbruket väcker det oro över tilltron till den svenska FSC-certifieringen av skogsråvara.

Jag vill därför fråga Sven-Erik Bucht: Hur ser ministern på risken att beslutet kommer att leda till avverkning av nyckelbiotoper och minska förtroendet för den svenska miljöcertifieringen av skogsråvara?

Anf. 49 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågan!

Detta rör ett myndighetsbeslut, och som enskilt statsråd ska jag inte värdera det. Jag har dock, precis som Stina Bergström, sett att myndighetschefen bland annat har skrivit en debattartikel där han talar om att myndigheten anser att den metod man har i dag för inventering av arter inte är anpassad, tillförlitlig och bra, särskilt inte när det gäller den nordvästra delen av Sverige.

En paus betyder absolut inte att det är fritt fram att avverka hur som helst. Vi vet att vi har ansvarsfulla skogsägare som har tagit ett ansvar för dessa frågor under en lång tid. Det som framgår från myndighetschefen är att man nu tar en paus, ser över regelverket och hittar en metod som är bättre anpassad till det bestånd som finns i nordvästra Sverige.

Anf. 50 STINA BERGSTRÖM (MP):

Herr talman! Tack för svaret!

En paus är ju en paus. Jag tänker att det inte är så att man tänker sluta att avverka. Enligt FSC-certifieringens regler är det inte tillåtet att avverka nyckelbiotoper, men det är inte säkert att alla skogsägare alltid vet vad som måste skyddas. Även vårt statliga bolag Sveaskog har svårt med detta och har blivit prickat av FSC.

Jag undrar ändå, ministern: Kan jag som konsument av skogsprodukter känna mig trygg under pausen med att värdefulla träd som borde sparas inte avverkas innan det görs en inventering?

Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Generellt kan jag säga att vi kan känna oss trygga med svenskt skogsbruk. De flesta skogsägare sköter detta på ett exemplariskt sätt. Det kan givetvis hända att det blir fel någon gång, men en paus är en paus.

Nu ska man se över och hitta en bättre metod så att vi kan skydda arterna bättre. Detta kommer man att göra tillsammans med skogsbruket och miljöorganisationerna.

Våldtäkter på skolor

Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Anders Ygeman.

Det finns mycket vi skulle kunna tala om gällande skolan i dag, men då Gustav Fridolin, som egentligen skulle ha tagit mina frågor, inte är här och statsrådet kanske inte har detta som sitt huvudområde får jag ställa frågor som vi kanske kan prata om, åtminstone.

Frågan gäller de senaste uppmärksammade våldtäkterna som har skett på skolor. Våldtagen på sin skola – allvarligt – hör statsrådet hur illa det låter? Det går inte en dag utan att vi kan läsa om våld och otäckheter som sker i skolorna i dag. Tyvärr är skolan kanske bara ett mikrokosmos av hur samhället ser ut, och det är ju statsrådets huvudområde.

Jag har ställt frågan förut, och den kommer igen: När har man förbrukat rätten att gå i det vanliga skolsystemet?

Vi har nyss fått föreskrifter, OSA, som rör arbetsmiljön för lärare i förskola och skola. När får vi en OSA för eleverna som går i skolan? När ska våra skötsamma elever få chansen i skolan?

Det kanske kan hjälpa om vi kunde komma fram till nationella riktlinjer om sexuella trakasserier i skolan?

Anf. 53 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är naturligtvis fullkomligt oacceptabelt att någon människa ska utsättas för en våldtäkt. Det blir extra upprörande om det handlar om minderåriga barn i skolan. Det är självklart en tragedi varje gång ett sådant övergrepp sker, och allt måste göras för att förhindra att det kan ske.

Svaret på frågan är att arbetsmiljölagen gäller även i skolan på samma sätt som på andra arbetsplatser och i samhället i övrigt. Det är också viktigt att skolan samarbetar med andra – vilket man också gör – till exempel med polisen och socialtjänsten, för att kunna säkerställa att man har en trygg och bra arbetsmiljö för alla i skolan, inte minst för eleverna.

Anf. 54 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Tycker statsrådet verkligen att det är rimligt att dömda våldtäktsmän ska gå i samma skola som vanliga barn? Är inte våra barns liv och säkerhet viktigare än så? Jag vet att det finns något som heter skolplikt; som lärare sedan 15 år är jag väl med bekant med det. Men dessa flickor som våldtas och som vi kan läsa om – det är till och med pojkar som våldtas – är någons barn. Det handlar om deras liv och deras framtid.

När är det nog? För mig är det enkelt. Personer dömda för grova brott ska inte gå i skolan med vanliga elever. Det är dessa vanliga elevers förbannade rätt att faktiskt vara trygga i skolan.

Anf. 55 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Det är tyvärr inte bara de som en gång har begått brott som kan begå nya brott. Det som skolan har att säkerställa är framför allt att ingen blir utsatt för brott, särskilt inte den typen av grova brott som en våldtäkt är. Men över huvud taget finns det ingen acceptans alls för att någon elev över huvud taget ska vara rädd för att bli utsatt för våld under sin skoldag.

Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper

Anf. 56 JENS HOLM (V):

Herr talman! Skogsstyrelsen har under lång tid registrerat och inventerat nyckelbiotoper i Sverige. Det har man gjort för att vi bättre ska kunna skydda vår skog. En nyckelbiotop är ett skogsområde med mycket stora naturvärden. Det kan vara gammelskog, områden med rödlistade arter och så vidare. Det är alltså helt centrala områden för att vi ska kunna uppnå våra miljömål om biologisk mångfald eller till exempel levande skogar.

Det har varit ett politiskt uppdrag till Skogsstyrelsen att man ska bedriva detta arbete med nyckelbiotoper. Därför var vi många som studsade till när vi läste generaldirektörens debattartikel där han säger att han avbryter detta arbete för ett område stort som ungefär halva Sverige.

Då vill jag veta följande: Kommer ministern verkligen inte att vidta några åtgärder för att snarast möjligt återuppta inventeringen och registreringen av nyckelbiotoper?

Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Jag fick denna fråga nyligen, och jag måste upprepa att detta är ett myndighetsbeslut som jag som statsråd inte ska gå in och värdera. Men det som myndighetschefen mycket tydligt redovisar i debattartikeln i DN för en vecka sedan är att man tar en paus för att hitta en bättre metod. Jag har ingen anledning att ifrågasätta myndighetens beslut om att ta fram en bättre metod.

Under denna paus kommer Skogsstyrelsen självklart att fortsätta bedriva sin tillsynsverksamhet oavsett om man jobbar med att hitta en bättre metod eller inte.

Anf. 58 JENS HOLM (V):

Herr talman! Men om det är ett beslut som helt uppenbart strider mot våra politiskt satta mål på detta område om att vi ska ha levande skogar, som är ett av våra 16 miljömål som vi i dag inte når, tycker jag att hela regeringen, och i synnerhet den ansvariga ministern, har ett ansvar att se till att vi uppnår detta mål.

Menar ministern verkligen att han inte kommer att vidta några åtgärder för att säkerställa att skyddsvärd skog inte ska avverkas? Det är nämligen den helt uppenbara risken när man inte registrerar nyckelbiotoper längre.

Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Vi ska ha levande skogar; det är en politisk målsättning. Men det finns inget beslut som säger att vi inte får hitta bättre metoder. Det är det som Skogsstyrelsen redovisar, det vill säga att man vill hitta bättre och ändamålsenliga metoder för att vi ska kunna ha levande skogar.

Det är alltså på inget sätt fritt fram här, utan det är en paus då myndigheten tillsammans med branschen och miljöorganisationer kommer att utarbeta mer ändamålsenliga metoder.

EU-kommissionens förslag om skogsavverkning

Anf. 60 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Även min fråga riktar sig till statsrådet Sven-Erik Bucht. Den handlar om regeringens inställning till de diskussioner, och till och med förhandlingar, som just nu pågår i Bryssel om skog och hur vi ska använda våra markresurser i Europa.

Jag – men även Sverige, inkluderande Sveriges regering, skulle jag vilja påstå – gillar inte delar av det som EU-kommissionen har föreslagit, nämligen att man i Brysselssystemet ska fastslå i princip hur mycket som vi ska få avverka av våra skogliga resurser i vårt land. När det gäller det mandat som till exempel riksdagens EU-nämnd har givit regeringen att förhandla om i Brysselssystemet sägs det också att vi ska ha kvar vårt nationella självbestämmande i denna fråga.

Min fråga är: Hur menar statsrådet att man ska leva upp till det som riksdagens EU-nämnd har bestämt?

Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Regeringen är mycket tydlig i fråga om detta. Det ska beslutas på nationell nivå om skogen. Det är inte något beslut som ska tas på EU-nivå. Det är också reglerat i EU-fördrag.

Anf. 62 ESKIL ERLANDSSON (C):

Herr talman! Då förutsätter jag att statsrådet ger de tjänstemän som förhandlar om detta de instruktioner som de behöver för att kunna fullfölja det mandat som regeringen har fått i detta ärende.

Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Det är självklart att regeringen kommer att ge instruktioner till de tjänstemän som för dessa diskussioner.

Remissbehandling av CETA-avtalet

Anf. 64 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till statsrådet Ann Linde om CETA-avtalet. Som ett svar från riksdagen på en motion som jag skrev förra året sas det att det är viktigt att vi har ett mycket gediget underlag när vi ska fatta beslut om så komplicerade och omfattande handelsavtal. Det sades specifikt att Datainspektionen, Kemikalieinspektionen, Jordbruksverket och Arbetsmiljöverket borde få ett särskilt uppdrag att titta på detta avtal och ge yttranden. Det är extra viktigt att vi är noggranna med att göra

en bra bedömning av detta avtal eftersom det kommer fler och ännu mer omfattande avtal med andra parter framöver.

Därför blev jag mycket förvånad när statsrådet i ett svar på en fråga i januari sa att det som nu planeras att skrivas klart av Kommerskollegium inte skulle skickas ut på remiss.

Min fråga är därför om jag har missförstått detta. Kommer det att bli ett ordentligt remissförfarande, så att alla relevanta myndigheter har möjlighet att ge ett sakligt och bra yttrande?

Anf. 65 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag tackar ledamot Schlyter för frågan.

Denna typ av avtal skickas inte ut på remiss när regeringen överlämnar en proposition till riksdagen. Det har gällt till exempel EU:s frihandelsavtal med Korea, med Colombia och med Peru. Det gäller också propositionen om klimatavtalet från Paris, som beretts och beslutats av Miljö- och energidepartementet. Det är i stället under förhandlingarna som synpunkter inhämtas.

Inför detta råds olika beslut om förhandlingarna har regeringen samrått med EU-nämnden och haft en löpande dialog med näringsutskottets ledamöter. Svenska myndigheter har varit med och fortsätter att vara med, som vanligt när det gäller svenska positioner i EU-arbetet, under hela förhandlingsprocessen.

Vi väntar nu på att få svaret från Kommerskollegium, i samråd med flera myndigheter, den 1 maj. Det kommer naturligtvis att vara helt offentligt så att alla kan ta del av det. Vi kommer säkert att ha fler diskussioner.

Anf. 66 CARL SCHLYTER (MP):

Herr talman! Riksdagen är självklart medveten om detta, och det har särskilt skrivits i betänkandet att vi känner till det. Men riksdagen har ändå sagt, eftersom dessa avtal är omfattande och även påverkar hur myndigheter ska arbeta och eventuellt också hur vi ska fatta beslut och strukturerna kring det i Sveriges riksdag framöver, att vi gärna vill analysera detta noggrant och bra och att vi vill att det skickas runt till dessa myndigheter så att vi får ett så gediget underlag som möjligt. Det är skillnad på att analysera ett avtal innan texten är klar och när den är klar.

Anf. 67 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! De texter som kommer att komma den 1 maj, när Kommerskollegium har samrått med alla olika myndigheter, kommer naturligtvis att vara offentliga. Sedan har riksdagen att ta ställning till själva avtalet, och det är ett binärt beslut – man säger ja eller nej till avtalet. Det är inte så att man kan påverka avtalstexten då, utan det måste man göra tidigare i processen. Jag menar att processen har varit väldigt öppen och gedigen, och jag hoppas att alla ledamöter känner sig väl informerade.

Regeringens politik och jämviktsarbetslösheten

Anf. 68 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Ylva Johansson, som för tillfället – eller kanske permanent – inte har särskilt hög trovärdighet när det

gäller användningen av siffror, men det är ändå just siffror jag ska fråga om.

Arbetslösheten delas in i det som är konjunkturrellt baserat och det som kan påverkas av politiska beslut, det vill säga den strukturella arbetslösheten eller jämviktsarbetslösheten. Jämviktsarbetslösheten är särskilt viktig just nu eftersom den i högre grad påverkar integrationen och den kommunala ekonomin. Konjunkturinstitutet, Ekonomistyrningsverket med flera har konstaterat att inte ett enda av statsrådet Ylva Johanssons, eller hela regeringens, politiska beslut sänker jämviktsarbetslösheten. De beräknas kosta ungefär 12 miljarder – 6 miljarder i ökade utgifter för bidrag och 6 miljarder i minskade skatteintäkter.

Frågan är: Varför har regeringen och statsrådet inte vidtagit en enda åtgärd som sänker jämviktsarbetslösheten?

Anf. 69 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag förstår att du har problem, Niklas Wykman, för när ni styrde sa ni att ni gjorde bra saker, men verkligheten gick i motsatt riktning. Arbetslösheten ökade, och de offentliga finanserna föröddes. Inte minst ungdomsarbetslösheten var oerhört hög. Sedan vi tillträdde går utvecklingen åt rätt håll. Sysselsättningen ökar; senast i dag kom nya siffror från Statistiska centralbyråns AKU. Arbetslösheten sjunker, och vi visar överskott i de offentliga finanserna sedan vi tillträdde. Vi planerar att fortsätta med detta.

Självklart måste politiken anpassas utifrån hur verkligheten förändras. Ett problem som har funnits under många års tid och, skulle jag säga, fortfarande finns i arbetsmarknadspolitiken är att man inte tillräckligt snabbt ställer om utifrån de förändrade förutsättningar som finns och därmed riskerar att vidta åtgärder som inte är de rätta i just det konjunkturläge man befinner sig i. Sammantaget leder regeringens politik alldeles uppenbart i rätt riktning. Arbetslösheten sjunker.

Anf. 70 NIKLAS WYKMAN (M):

Herr talman! Då kom den förödande floskellistan igen. Jag avser därför att upprepa frågeställningen, Ylva Johansson. Konjunkturinstitutet och Ekonomistyrningsverket – alla samlade bedömare – slår fast att regeringens politik inte leder till lägre jämviktsarbetslöshet. Inte ett enda av de politiska förslag regeringen har lagt fram sänker arbetslösheten. Varför har du inte kommit med något sådant förslag?

Anf. 71 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tror inte att de ungdomar som nu har fått ett arbete tycker att det är floskler. Den höga sysselsättningsgraden innebär att fler människor än någonsin tidigare går till arbetet i dag. Det är människor av kött och blod, och de har ett riktigt jobb och försörjer sig på egen lön. Jag tror inte att de kallar det floskler.

Problemet för er moderater, Niklas Wykman, är att ni hela tiden har haft fel i era prognoser. Ni sa att om vi återställde arbetsgivaravgifterna för ungdomar skulle ungdomsarbetslösheten öka. Det gjorde den inte, utan den sjunker. Ni sa att om vi återställde arbetslöshetsförsäkringen till en

anständig nivå skulle arbetslösheten öka. Det har den inte gjort, utan den sjunker. Sverige går nu i rätt riktning.
(Applåder)

Regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten

Anf. 72 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Min fråga går till inrikesminister Anders Ygeman.

I morse träffades det så kallade säkerhetspolitiska rådet för att diskutera den allvarliga situationen med skjutningar och gängkriminalitet samt hur polisen ska kunna agera i de särskilt utsatta områdena. Det jag har sett i medierna efter pressträffen med statsministern och inrikesministern, herr talman, är uttalandet att man ska knäcka kriminaliteten. Jag har sökt på detta med att knäcka kriminaliteten och gängkriminaliteten. Man kan gå tillbaka till förra året, så ser man att regeringen ville knäcka detta. Det sas i Almedalen, i november och för en vecka sedan. I dag upprepade man detta med att man ska knäcka gängkriminaliteten.

Därför vill jag fråga inrikesministern: Vad blev slutsatsen av mötet? Vad kom ut av detta viktiga möte – förutom statsministerns uttalande att han ska analysera analysen?

Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Tack för frågan, Roger Haddad! Det gläder mig att du noga följer mina och statsministerns möten.

Detta var ett möte där vi träffade ledande företrädare för de 14 myndigheter som samverkar mot den grova organiserade brottsligheten. Huvuddelen av det som kom fram vid mötet var att den satsning som har gjorts nationellt på att slå ut ledande gängmedlemmar och organiserad brottslighet nu måste bli lokal i de mest socialt utsatta områdena. Vi måste alltså samverka mellan de olika myndigheterna för att slå ut den grova organiserade brottsligheten lokalt. Man har gjort detta på försök i Vivalla, och vi rullar nu ut det i Rosengård och Malmö.

Sedan behöver det naturligtvis tillföras ytterligare resurser till polisen. Regeringen har skjutit till över 2 miljarder kronor till polisen under de närmaste åren. Det behövs också ytterligare lagstiftning, och regeringen har lagt fram över 80 propositioner från Justitiedepartementet och skärpt över 30 lagar.

Anf. 74 ROGER HADDAD (L):

Herr talman! Myndighetssamverkan i arbetet mot grov organiserad brottslighet är absolut ingenting nytt, utan det har pågått i flera år. Skjutningar och gängkriminalitet är inte heller någonting nytt. Vi har sett det i Göteborg och Malmö och nu i Stockholm.

Därför blir det obegripligt, herr talman, att inrikesministern och statsministern återigen står på samma presskonferens, ungefär på samma ställe, och berättar att de nu ska ta tag i detta. Nu ska de knäcka den grova organiserade kriminaliteten. Vad är det som är nytt?

Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag berömde Roger Haddad för att ha följt mötet och presskonferensen. Det visade sig vara ett misstag.

Det kommer självklart inte att vara en enskild åtgärd som knäcker den grova organiserade brottsligheten. Vi har lagt fram 80 propositioner och gjort över 30 lagskärpningar. Vi har gjort kraftiga förstärkningar av polisens budget. Detta arbete kommer att fortsätta, för vårt mål är enkelt: Den grova organiserade gängbrottsligheten ska knäckas.

Migrationsverkets juliprognos 2015

Anf. 76 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Min fråga riktar sig till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson.

I förra veckan överlämnades som bekant utredningen *Att ta emot människor på flykt*. Det finns mycket att säga om utredningens uppdrag och omfattning, men något som har framkommit i den är bland annat att den juliprognos som lämnades av Migrationsverket gällande antalet asylsökande som skulle komma till Sverige under 2015 ganska direkt visade sig vara felaktig samt att Regeringskansliet fick information om detta.

I februari 2016 tillsattes statsrådet som just etableringsminister, och i april kallades statsministern till KU för en frågestund om hur man hanterat krisen samt vad man visste. Jag utgår ifrån att man före detta möte rådgjorde med det statsråd som hade ansvar för frågorna. Min fråga är om Ylva Johansson delar uppfattningen att Regeringskansliet inte visste att juliprognosen var felaktig i princip direkt efter att den hade lämnats.

Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Arbetet i regeringen är så fördelat att det är jag som har beställt den rapport som Paula Bieler frågar om. Följaktligen är jag det statsråd som ska svara på frågor om den.

Regeringen ägnar sig naturligtvis inte åt att rätta myndigheternas prognoser. Myndigheterna har ett regelbundet prognosarbete. Den juliprognos Paula Bieler hänvisar till visade att antalet asylsökande till Sverige sjönk efter att Tyskland hade ändrat sig om Dublinförordningen. Det visade också prognosen.

Vad som sedan hände, och den information Paula Bieler hänvisar till, var att antalet flyktingar till *Europa* ökade – inte att antalet asylsökande till Sverige skulle öka. Det fanns nämligen ingen som vid den tidpunkten kunde förutspå att samtliga länders gränssystem skulle bryta samman och att människor skulle ta sig genom gränserna hela vägen upp till Sverige. Den informationen fanns inte vare sig på Regeringskansliet, på Migrationsverket eller i något annat land i EU.

Anf. 78 PAULA BIELER (SD):

Herr talman! Jag kan konstatera att man kan ha många olika åsikter om begreppet ”ingen”. Ett flertal personer har lyft upp att det självfallet är betydligt fler som söker sig till Sverige; bland annat har en statsrådskollega påpekat att detta alldeles uppenbart kommer att vara fallet i och med de regelverk vi har haft i Sverige.

Min fråga kvarstår dock. Migrationsverket har självt gått ut och sagt att man meddelade Regeringskansliet att den prognos man lämnade var felaktig, i princip direkt efter att den hade lämnats. Är vidareförmedlingen av information inom Regeringskansliet så pass dålig att regeringen inte kan ta till sig sådan väsentlig information?

Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Paula Bieler far antingen med osanning eller har inte tagit del av den utvärdering som har gjorts. Informationen som hänvisas till i den utredningen handlar om flyktingtillströmningen till Europa – om att det var folk i rörelse i Asien och Afrika.

Det fanns ingen information som handlade om att flyktingtillströmningen till Sverige skulle påverkas av det här. Den prognos som Migrationsverket gjorde i juli handlade om detta och inte om det som Paula Bieler försöker få det att handla om.

Åtgärder mot vapenbrott

Anf. 80 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Anders Ygeman.

Något som det rapporteras om på flera håll i landet är gängkriminalitet. Jag var nyligen på besök i Borås, där man beskrev en oro över att väldigt många ungdomar deltar i denna gängkriminalitet.

Samtidigt hör vi att det har hänt att polisen har gripit personer med skarpladdade vapen och att dessa sedan har släppts ut igen efter endast några timmar.

Min fråga till inrikesministern är därför: Hur kan samhället på ett bättre sätt hantera personer som påträffas med vapen?

Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Regeringen vill fördubbla straffen för grovt vapenbrott och för handgranater och explosiva varor. Detta kommer att ge obligatorisk häktning. Det kommer också att ge polis och rättsvårdande myndigheter möjlighet att använda sig av hemliga tvångsmedel, det vill säga buggning och hemlig telefonavlyssning.

I och med detta riskerar den som ger sig ut med ett skarpladdat vapen eller har ett skarpladdat vapen i bilen, om den blir gripen av polisen, att inte komma hem på två år.

Anf. 82 SANNE LENNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tackar inrikesministern för svaret.

I Danmark har man även använt sig av jourdomstolar för en snabbare lagföring. Hur ser inrikesministern på det som en potentiell lösning?

Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Regeringen har tillsatt en utredning om jourdomstolar, och till sommaren kommer förslag på ett pilotprojekt när det gäller snabba lagföring. Jag har noterat att det finns flera partier i riksdagen som stöder ett sådant förslag, och jag ser framför mig att det därför kommer att kunna bli verklighet.

Anf. 84 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Jag vänder mig till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson.

Tidningen jag nu håller upp visar en bild på Dominic. Han kom till Sverige för tio år sedan. Dominic har varit här för att förverkliga sina drömmar. Större delen av denna tid har han arbetat som kock, numera som kökschef. Enligt Arbetsförmedlingen är detta ett av de arbetskraftsbristområden som finns i Sverige.

Dominic jobbar, gör rätt för sig och betalar skatt. Han är en uppskattad medarbetare och även en omtyckt samhällsmedborgare.

Nu riskerar Dominic att utvisas. Skälet är att hans arbetsgivare för två år sedan begick ett misstag genom att under två månader inte betala ut en lönebonus om 500 kronor. Eftersom det var ett misstag justerades detta självklart direkt retroaktivt.

Varför lyfter jag då upp det här fallet? Tyvärr är detta inte det enda exemplet på hur myndigheter i dag landar helt snett i bedömningen. Det här är ett mänskligt misstag som begicks för två år sedan av en tredje part, som Dominic i grunden inte alls kunde påverka.

Är det rimligt att detta är regeringens politik? När kommer regeringen tillbaka för att kunna förändra dessa direktiv?

Anf. 85 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Nej, Cecilia Widegren – detta är inte rimligt. Det är ju helt orimligt att den typen av enkla misstag – att man har glömt att betala ut, eller att det skilde några kronor på en utbetalning – ska leda till att människor måste lämna landet.

Jag och regeringen tycker att det är helt orimligt. Detta är den lagstiftning som infördes när ni hade regeringsmakten. Dominic är tyvärr inte det enda fallet, utan vi har sett flera sådana här fall.

Därför tillsatte regeringen en utredning för att få fram förslag om förändringar av regelverket för arbetskraftsinvandring. Utredningen lämnade sina förslag strax före jul. Dessa är nu ute på remiss, om jag är rätt underbyggd, och kommer sedan att beredas i Regeringskansliet.

Utredningen föreslår att det ska bli enkelt att åtgärda denna typ av misstag, så att man inte ska behöva lämna landet.

Anf. 86 CECILIA WIDEGREN (M):

Herr talman! Det är väldigt lätt att slå sig för bröstet och säga att vi nog ska lösa det här. Det hjälper dock inte Dominic, som nu har två veckor kvar i Sverige, som beskedet är just nu.

Regeringen sammanträdde senast i dag. Regeringen kan fatta beslut varje vecka om att åtgärda saker och ting som inte står rätt till, där mänskliga misstag orsakar fel. Regeringen kunde ha löst detta i dag, eller förra torsdagen, i stället för att hänvisa till en utredning som kommer senare.

Det är kanske rimligt att agera här och nu som etableringsminister. När kommer regeringen att agera?

Anf. 87 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag måste korrigera Cecilia Widegren. Det är riksdagen som stiftar lagar, ofta på förslag från regeringen. Den gällande lagen stiftades av riksdagen under den förra mandatperioden.

Myndigheterna har att tillämpa gällande lagar. Regeringen får inte, enligt grundlagen, påverka och gå in och tala om hur en myndighet ska tolka lagen.

Regeringen kan alltså inte agera på annat sätt än genom att ändra lagen. Nu har vi tillsatt en utredning som har tagit fram förslag som är ute på remiss. Vi återkommer till dessa förslag så att riksdagen får ta ställning till lagändringar.

Framtiden för frihandeln

Anf. 88 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Min fråga går till EU- och handelsminister Ann Linde, och den tangerar kollegan Patrik Björcks tidigare fråga om frihandel.

Fri och rättvis handel är oerhört viktigt för ett litet, exportberoende land som Sverige. Fri och rättvis handel öppnar dörrar för fler företag och kan bidra till fred och utveckling världen över.

Dessvärre har vi den senaste tiden sett oroande protektionistiska tendenser, både i vårt eget närområde och på andra sidan Atlanten. Därför undrar jag hur ministern ser på framtiden för de avtal som legat för förhandling och som nu förefaller vara i gungning.

Anf. 89 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Generellt är jag väldigt orolig för den fria handeln. Den politik som den amerikanska administrationen nu för innebär att man kommer att strama åt och tillämpa protektionism. Man har sagt nej till handelsavtal som redan är färdigförhandlade, som TPP-avtalet med Asien. Man vill omförhandla Nafta, och man har inte sagt någonting om det stora frihandelsavtalet mellan USA och EU.

Därför är det väldigt viktigt att vi försöker att jobba med de handelsavtal som EU faktiskt förhandlar om just nu. Dessa rör till exempel Japan, Mexiko, Chile, Mercosur, Filippinerna och Tunisien.

Jag tror att det är oerhört viktigt att vi nu står upp för den fria handeln, inte minst eftersom Sverige är så ekonomiskt beroende av den. Men situationen är allvarlig och oroande.

Anf. 90 HANNA WESTERÉN (S):

Herr talman! Stort tack för svaret!

Jag uppskattar verkligen att regeringen visar ett sådant engagemang. Jag skulle vilja följa upp det du sa med att fråga vilken väg ministern tror är mest framkomlig? Vilket av handelsavtalen kan vi hoppas mest på?

Anf. 91 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Av de förhandlingar som just nu pågår med EU tror jag att avtalet med Japan är det som vi kan hoppas på, kanske redan till sommaren. Man kan också se att flera av de länder som vi förhandlar med har blivit mer intresserade av att hitta lösningar med EU när den amerikanska marknaden nu i princip kommer att vara stängd, eftersom Donald Trump inte vill ha handel med andra regioner.

Den svenska livsmedelsförsörjningen vid kris

Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till inrikesministern.

Under Folk och Försvar sa inrikesministern beträffande självförsörjningen av livsmedel att vi får förlita oss på våra grannar vid en krissituation.

Vid en krissituation skulle sjövägen med största sannolikhet stängas av, och då skulle både Finland och Danmark vara uteslutna. Är det Norge som ministern har tänkt ska hjälpa oss vid en krissituation? Och anser ministern att Sveriges livsmedelsberedskap är god?

Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag kan delvis förstå Magnus Oscarssons rädsla för att i en krissituation tvingas överleva på getost och römme, men citatet är nog tyvärr inte korrekt återgivet och inte i sitt rätta sammanhang.

Grunden måste vara en nationell livsmedelsförsörjning och kanske till och med en regional livsmedelsförsörjning.

Vad jag sa var att de flesta scenarier som bearbetas inte utgår från att Sverige kommer att vara helt avklippt från sin omvärld och att vi därmed kan ha ett begränsat varuutbyte med andra länder. Det tror jag är en bedömning som även Magnus Oscarsson delar.

Jag sa också att självförsörjningsgraden inte är ett bra mått på hur bra vår livsmedelsberedskap är, eftersom den även inkluderar ett antal varor, till exempel vin och ananas, som kanske inte är livsnödvändiga vid en kris eller krissituation.

Anf. 94 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Tack, ministern, för ditt svar!

Finland är ett gott exempel. Där har de en livsmedelsberedskap på ungefär sex månader. Sverige har en livsmedelsberedskap på sju till tio dygn, och här i huvudstaden Stockholm pratar vi om två dygn, sedan är hyllorna tomma.

Är det på tiden nu att börja med beredskapslager, eller ska vi förlita oss på Icas centrallager?

Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Jag tror inte att alternativen ser ut så som Magnus Oscarsson beskriver dem. Och jag tror inte på att återgå till kalla krigets beredskapslager.

Däremot behöver vi göra mer för att stärka svensk livsmedelsproduktion. Vi behöver göra mer för att stärka resiliensen i den svenska livsmedelsproduktionen, det vill säga frigöra oss från insatsvaror med stort behov utifrån. Vi behöver bryta exempelvis stora delar av oljeberoendet i svensk livsmedelsproduktion för att bättre klara en krissituation.

Ny myndighet för jakt- och viltvårdsfrågor

Anf. 96 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Under Alliansens tid tillsattes en jaktlagsutredning för att det skulle bli en sammanhållen politik och ett helhetsgrepp kring jaktrelaterade och viltvårdande frågor. När den nya regeringen tillträdde, för snart tre år sedan, valde man att avsluta denna utredning.

I dag saknas en sammanhållen politik på området. Med anledning av de beslut som kommer från regeringen där man minskar markägarnas och jaktägarnas intresse för brukandet är det högst relevant att ställa en fråga till statsrådet Sven-Erik Bucht om detta.

Riksdagen har gjort ett tillkännagivande om att inrätta en jakt- och viltmyndighet som skulle få ta det samlade greppet om jakt- och viltvårdsfrågorna. Nu har det gått snart tre år i regeringsställning. Min fråga till ministern är därför: När avser ministern att komma till riksdagen med ett beslut om en ny myndighet?

Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågeställningen! Vi måste som regering givetvis noggrant överväga vilka former vi har för myndighetsutövning. Den måste vara effektiv och hållbar.

Frågan om en jaktmyndighet håller vi på att titta på, men det handlar också om att kunna finansiera den. Jag förstår att man under alliansregeringen, när man bara hade underskott, inte hade möjlighet att tillsätta den typen av myndigheter. Den ekonomiska förmågan är ju lite bättre i dag, men det måste vara en effektiv myndighet så att vi inte förlösar mer pengar än nödvändigt.

Anf. 98 ÅSA COENRAADS (M):

Herr talman! Tack, ministern, för svaret!

Jag blir lite oroad när regeringens representant meddelar att man inte tänker göra det som riksdagen har tillkännagivit till regeringen att den ska göra.

Nya myndigheter behöver naturligtvis övervägas med stor noggrannhet innan de inrättas – det håller jag med om – men i detta fall har man utrett i tre års tid utan att vi får någon signal om varthän det bär. Jag är lite orolig för att det kommer att vara fler frågor som riksdagen har tillkännagivit som regeringen inte tänker göra något åt, därför att man inte vill.

Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Regeringen har suttit i två och ett halvt års tid, och det var väldigt många jaktfrågor som var olösta när vi tog över. Vi har jobbat mycket intensivt för att få till stånd en fungerande vargjakt, en fungerande fjälljakt och så vidare.

Denna fråga är också något som vi tittar på. Men myndigheten måste bli effektiv och ändamålsenlig och kunna stärka både jakt- och viltvård.

Prot. 2016/17:81
16 mars

Frågestund

Driftsstöd till handel i glesbygd

Anf. 100 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! En tredjedel av befolkningen bor i Sveriges landsbygd, och jag är glad att vi har en regering som har höga ambitioner i landsbygdspolitiken.

Parlamentariska landsbygdskommittén har presenterat 75 förslag för utveckling. En livsmedelsstrategi har tagits fram, ett skogsprogram är ute på remiss och besöksnäringen utreds. Allt detta är viktigt för landsbygden.

Något som också är viktigt är tillgången till service och handel. Jag läste om Elisabeth Gunnarsson, som i 15 år har varit föreståndare för Handlarn-butiken i småländska Häradsbäck med 200 invånare. Hotet om att behöva lägga ned butiken har ständigt varit närvarande. Men hon säger att det nya driftsstödet, som gav den byägda butiken 228 000 kronor i fjol, kom som en skänk från ovan, och nu pratar de om att satsa i stället.

Jag skulle vilja fråga landsbygdsminister Sven-Erik Bucht om hur satsningen på just driftsstöd till handel och glesbygd har gått och om vi har flera glada exempel som det i Häradsbäck.

Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågeställningen! Det är väldigt viktigt för svensk landsbygd att vi har en fungerande livsmedelsförsörjning och butiker som kan tillhandahålla inte bara livsmedel utan också drivmedel, apoteksservice, paketutlämning med mera.

Vi har haft en väldigt negativ utveckling under tio års tid i Sverige. Butikerna på landsbygden har minskat från ungefär 2 900 till 1 200. Därför har regeringen, som Anna-Caren nämner, tagit initiativ till ett driftsstöd på 35 miljoner.

Vi kommer att få den första utvärderingen nu i april, men jag har redan nu fått signaler om att det är mycket väl mottaget. Till och med en av de ledande personerna i Axfood säger att butiksdöden har upphört i Sveriges landsbygd.

Anf. 102 ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Det är glädjande nyheter, landsbygdsministern.

Hur ser regeringen på en fortsatt långsiktig satsning just på denna typ av driftsstöd som räcker långt ut i glesbygden? Det är min fråga.

Sedan vill jag naturligtvis även passa på att välkomna ministern upp till Bräcke och Ragunda kommun och till Jämtland i morgon.

Anf. 103 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för välkommandet! Jag gör ju min Sverigeresa nu. Jag har på drygt en månad varit i 23 olika landsbygdskommuner. Det blir Jämtland i morgon.

Investeringsstöden till landsbygdsbutikerna, som vi har höjt rejält, är i dag 88 miljoner per år. Det handlar om att de ska kunna modernisera butikerna, byta ut frys och kyl, bygga om butikerna. Det är viktigt långsiktigt att vi får dessa stöd på plats för att butikerna ska kunna utvecklas till servicepunkter som kan erbjuda en bred service till landsbygdens människor.

Åtgärder mot återvändande terrorister

Anf. 104 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! Min fråga går till inrikesminister Anders Ygeman.

I söndagens *Agenda* fick vi se prov på regeringens arbete med återvändande terrorister från Islamiska staten. Alice Bah Kuhnke menade att kommuner framgångsrikt har avradikaliserat terrorister som kanske ägnat det senaste halvåret åt att elda levande människor i stålburar.

Nu var ju inte påståendet om avradikaliseringar sant, men även om det vore det finns det ett grundfel i regeringens inställning till dessa terrorister. Varför ska vårt samhälle lägga resurser på att försöka avradikalisera dem? Vad är själva vitsen med att ens låta dem behålla sitt svenska medborgarskap och genom det trygga deras inkomst med bidrag på livstid? Det är helt obegripligt.

Kommer Socialdemokraterna och regeringen någonsin att föreslå att åtminstone de som har dubbelt medborgarskap fräntas sitt svenska medborgarskap, så att vi kan utvisa dem på livstid från vårt land?

Jag tror att svenska folket är väldigt intresserat av regeringens ståndpunkt i frågan.

Anf. 105 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Tack, Adam Marttinen, för frågan! Svaret är nej.

Det är en väldigt liten del av dem som har åkt i väg och slagits i Irak och i Syrien som har dubbla medborgarskap. Det är också en mycket liten andel av dem som har åkt och slagits i Ukraina som har dubbla medborgarskap. Det är helt enkelt inte en kraftfull eller verkningsfull åtgärd.

Regeringen och en stor majoritet i riksdagen har däremot vidtagit en lång rad andra effektiva åtgärder, inklusive en kraftfull förstärkning av Säkerhetspolisens budget, för att kunna ha koll på dem som eventuellt återvänder från den här typen av krigshärdar.

Anf. 106 ADAM MARTTINEN (SD):

Herr talman! För Sverigedemokraternas del är det glasklart. Väljer man Islamiska staten fränsäger man sig rätten att leva under demokratins frihet. Väljer man terrorkriget ska man möta krigets alla konsekvenser.

I Socialdemokraternas värld ska dessa terrormördare erbjudas samtalsstöd och livstidsförsörjning av de svenska skattebetalarna. Jag kan bara se det som att regeringen genom sitt ställningstagande indirekt står som finansierare av terrorkriget.

Jag beklagar detta från djupet av mitt hjärta, och framför allt gäller det alla dem som faller offer för islamisternas framfart.

Anf. 107 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! En lögn blir inte sann för att man framför den med upprörd stämma.

De som har gjort sig skyldiga brott ska dömas i domstol, och i Sverige är straffet för mord livstids fängelse. Det och inget annat gäller för mördare.

Ingen människa har rätt till försörjning av staten. Den som misstänks för brott ska det inledas förundersökning mot. Den ska dömas i domstol. Har man gjort sig skyldig till mord är det enligt svensk lag livstids fängelse som gäller. Låtsas inte något annat, Adam Marttinen!

Handläggningstiden vid rekrytering av utländsk arbetskraft

Anf. 108 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Ylva Johansson.

Det är i dag brist på arbetskraft inom ett antal yrken. Bristen är ett hinder för tillväxt och välfärd i Sverige. Då är det bra att möjlighet finns att rekrytera arbetskraft från andra länder.

I min hemstad Borås finns Vevens Mekaniska som förgäves sökte efter den nödvändiga kompetensen på hemmaplan. För att växa, skapa ytterligare arbetstillfällen och bidra till den svenska välfärden har de därför rekryterat fyra specialister från Ukraina.

Efter drygt ett halvår fick de äntligen sina arbetstillstånd, men då uppstod nästa byråkratiska utmaning: personnummer. De är en förutsättning för att Vevens på ett korrekt sätt ska kunna betala ut lön och arbetarna betala in sin skatt.

Alla papper är i ordning, och arbetarna finns på sin arbetsplats. Men Skatteverkets besked är att det dröjer minst åtta veckor innan ett personnummer kan utfärdas. Frustrationen är stor.

Anser statsrådet Ylva Johansson att det är rimligt att det ska ta månader att utfärda ett personnummer? Om inte, vad avser statsrådet att vidta för åtgärder för att korta den orimligt långa handläggningstiden?

Anf. 109 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Cecilie Tenfjord-Toftby för en mycket viktig fråga. Det är givetvis inte rimligt med så långa väntetider.

Vi har en glädjande situation med en stark tillväxt av nya jobb, men många av de jobben är svåra att tillsätta med personer med rätt kompetens i vårt land. Därför måste vi satsa på utbildning. Men det måste också vara enkelt för arbetsgivare att rekrytera den arbetskraft de behöver, till exempel specialistkompetens eller särskilt utbildad personal, från andra länder.

Det är också därför vi behöver en modernisering av den lagstiftning vi har för arbetskraftsinvandring så att man inte riskerar att bli fälld på grund av enkla misstag som arbetsgivaren kan begå.

Svaret på frågan är: Nej, det är inte rimligt med så långa väntetider. Detta är något som regeringen vill åtgärda.

Anf. 110 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret, även om det tyvärr inte är till mycket hjälp för de drabbade. Den långa handläggningstiden skapar ohållbara situationer för arbetsgivare, arbetare och den svenska arbetsmarknaden.

Som vd:n på Vevens Mekaniska säger: Det enda vi begär är att det ska ta rimlig tid att få deras personnummer när allt annat byråkratiskt är färdigt från de anställdas och företagets sida.

Vilka ambitioner har Ylva Johansson att rätta till detta?

Anf. 111 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA

JOHANSSON (S):

Herr talman! Jag delar upprördheten. Det måste gå fort och enkelt för arbetsgivare som behöver rekrytera specialiserad arbetskraft från andra länder. I dag tar det för lång tid och är för böktigt. Vi behöver hitta enklare vägar för att lösa detta.

Följderna av brexit för svensk handel

Anf. 112 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Ann Linde.

Vad som händer med relationerna med Storbritannien efter brexit är ett stort frågetecken såväl politiskt som ekonomiskt.

Hemma i Vårgårda och Herrljunga finns flera mindre företag med konkurrenskraftiga varor som klarar sig väl på den internationella marknaden. Flera företag säljer varor på den brittiska marknaden, bland andra Spridermaskiner, Herrljunga Cider och Herrljunga Terazzo.

Kommer de att påverkas av brexit? Kommer de att behöva vidta åtgärder? Hur ser deras förutsättningar ut för att fortsätta handla med Storbritannien? Vad kan ministern säga om detta så här långt?

Anf. 113 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

På längre sikt ser det tyvärr problematiskt ut för svenska företag. I går fick jag en utredning från Kommerskollegium som visar att det som händer när brexit slår till, alltså i princip två år efter att man har lämnat in notifieringen, är bara negativt. Man kan dock försöka hitta vägar för att mildra det som är negativt.

Om handelsmönstren ser ut som de gjorde 2015 innebär det för svenska företag en extra tullkostnad på allt de importerar på 2,2 miljarder. Bland annat livsmedel, vägfordon och kläder kommer att drabbas.

Vi ska försöka få till ett frihandelsavtal så fort som möjligt. Men eftersom Storbritannien har sagt att man också vill lämna tullunionen kommer det att bli besvärligt.

Anf. 114 MARIA ANDERSSON WILLNER (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Självklart är små och medelstora företag mer sårbara i denna process än multinationella företag. Det är därför viktigt att Sverige värnar handeln

med Storbritannien och därmed arbetstillfällena och investeringar i Herrljunga, Vårgårda och runt om i landet.

Vi ser fram emot att regeringen fortsätter att värna frihandeln och små och medelstora företags möjlighet att delta på den europeiska marknaden.

Prot. 2016/17:81

16 mars

Frågestund

Anf. 115 Statsrådet ANN LINDE (S):

Herr talman! Jag håller helt med ledamoten om att det måste vara den svenska linjen. Samtidigt är det ganska orimligt att vi har ett färdigt frihandelsavtal när brexit väl slår till två år efter notifieringen. Det innebär att det kommer att bli tullar för importerande företag från dag ett.

Det betyder att vi måste se till att företagen i alla fall är informerade om vad som händer. Jag och statsrådet Bucht ska bland annat ha ett seminarium för livsmedelsbranschen om vad detta kommer att innebära.

Effekterna av EU:s vapendirektiv för svenska jägare och sportskyttar

Anf. 116 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! EU:s nya vapendirektiv röstades genom i tisdags. Vi är många som tycker att direktivet slår hårt mot laglydiga vapenägare samtidigt som det är näst intill verkningslöst mot terrorister och grova brottslingar.

Vid ett flertal tillfällen har statsrådet Anders Ygeman lovat att direktivet inte ska drabba svenska jägare och sportskyttar. Hur tänker ministern uppfylla sitt löfte?

Anf. 117 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):

Herr talman! Borian Åberg säger att det är många som är motståndare till EU:s vapendirektiv. Det gäller dock inte den moderata riksdagsgruppen, som i sin helhet har ställt sig bakom detta i EU-nämnden. Det gäller inte heller den moderata gruppen i EU-parlamentet, som har varit drivande i att få fram den kompromiss som föreligger. Var Borian Åberg själv står får hon själv framföra.

Vapendirektivet är färdigt och ska utredas. Jag ser inte framför mig att det blir några större förändringar för Sveriges sportskyttar och jägare. Skälet är att Sverige har en hög nivå på sitt vapenskydd.

Sverige är dock väldigt betjänt av det som direktivet sätter stopp för, bland annat reaktivering av vapen och vapen som har använts i terrorattacker. Även de farligaste vapentyperna som har använts i terrorattacker förbjuds. Detta stärker EU:s säkerhet men påverkar inte Sveriges vapenägare.

Anf. 118 BORIANA ÅBERG (M):

Herr talman! Det är bra att det blir en utredning. Kan ministern garantera att de tjänstemän på Justitiedepartementet som har hanterat ärendet hittills och som vid vissa tillfällen agerat direkt mot riksdagens vilja kommer att hållas borta från utredningen?

Anf. 119 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S):
Herr talman! Jag förstår över huvud taget inte vad Boriana Åberg menar.

Det kommer att tillsättas en utredning av regeringen. Jag kommer att se till att direktiven för denna utredning har brett stöd i riksdagen. Jag är övertygad om att resultatet av utredningen också kommer att ha brett stöd i riksdagen och att den ganska förvirrade kritik som har förekommit hittills kommer att falla platt till marken.

Strandskyddet och landsbygdens utveckling

Anf. 120 MIKAEL DAHLQVIST (S):
Herr talman! Jag vill rikta min fråga till statsrådet Sven-Erik Bucht.
Svensk landsbygd behöver i dag bra förutsättningar för att vända trender med urbanisering och stagnation, vilket har pågått under många år. I detta är strandskyddet viktigt.

Vi har i många år brottats med frågan om strandskyddet. Det har kommit olika utspel om och förslag på lättnader, men ingenting har skett. I vissa kommuner finns fler sjöar än invånare. Både jag och Sven-Erik vet hur det ser ut, eftersom vi bor på landsbygden.

Avser landsbygdsministern att vidta några åtgärder vad gäller strandskyddet för att underlätta för en positiv utveckling på landsbygden?

Anf. 121 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):
Herr talman! Tack för en mycket viktig fråga! Strandskyddet hanteras inte av mig utan av statsrådet Karolina Skog, men jag stöter på frågan väldigt ofta när jag är ute på svensk landsbygd. Jag kan säga så här: Det finns inte en enda landsbygdskommun som inte har tagit upp denna fråga.

Detta är viktigt för dem som bor där så att de kan bo och bygga i vackra, bättre lägen. Strandskyddsdelegationen pekade på detta i sin utredning när man tittade på den lagstiftning som gäller och som i bred enighet antogs av riksdagen 2009. Delegationen såg att det finns problem här. Även Landsbygdskommittén har tagit upp frågan.

Vi har all anledning att skynda på med analyserna för att göra förändringar som möjliggör byggande även i attraktiva lägen på landsbygden.

Anf. 122 MIKAEL DAHLQVIST (S):
Herr talman! Tack, statsrådet, för bra svar! Precis som du beskriver har det gått troll i frågan. Eftersom regeringen bedriver en offensiv landsbygdspolitik vill jag framhålla att detta också är en landsbygdsfråga, som du säger, även om den faller under ett annat statsråds ansvar. Jag vill bara försäkra mig om att du i din roll arbetar energiskt med frågan framöver. För samtliga kommuner står detta väldigt högt på agendan.

Anf. 123 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):
Herr talman! Jag garanterar och lovar att jag kommer att jobba mycket energiskt med frågan.

Anf. 124 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till Ylva Johansson. I över ett år har konflikten i Göteborgs hamn pågått. På en arbetsplats där det borde råda fredsplikt och där rikstäckande kollektivavtal finns störs verksamheten ständigt, varje dag, av blockader och strejker. Stora insatser har gjorts för att förhandlingsvägen lösa frågan. Regeringen har dessutom kallat in Medlingsinstitutet, vars resultat inte är tillfredsställande. Tyvärr har de fått ända till årsskiftet att lösa konflikten.

Detta är allvarligt. Vi behöver insatser nu. Vilka åtgärder tänker arbetsmarknadsminister Ylva Johansson och regeringen vidta för att konflikten i Göteborgs hamn ska kunna avslutas?

Anf. 125 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Situation i Göteborgs hamn och i andra hamnar är uppmärksammas. Bakgrunden är att det finns ett avtal mellan LO-förbundet Transport och hamnen samtidigt som det finns ett fristående fackförbund, Hamnarbetarförbundet, som vidtar stridsåtgärder.

Frågan har ett flertal gånger varit uppe i Arbetsdomstolen, och det finns en praxis som man följer. Denna praxis beskriver hur konflikten ser ut och om man håller sig inom sin grundlagsfästa strejkrätt eller om man går över gränsen och hotar ett befintligt kollektivavtal. Detta pågår.

Jag är bekymrad över situation, det vill jag säga. Mot denna bakgrund har jag gett ett särskilt uppdrag till Medlingsinstitutet att återkomma med en kartläggning av liknande situationer. Jag vill bara göra en korrigering. Regeringen har inte kallat in Medlingsinstitutet för att lösa konflikten. Parterna har dock i olika sammanhang bett om hjälp från Medlingsinstitutet.

Anf. 126 CECILIA MAGNUSSON (M):

Herr talman! Vad som behövs i situationen är initiativ från regeringen. Det går inte att lösa konflikten som det ser ut nu. Två förslag har avvisats, och nu är bara lagstiftningsvägen en fruktsam väg. Vi riskerar svenskt näringsliv och hela samhället. Jag undrar därför om Ylva Johansson och regeringen är beredda att snabbt begära förändringar i lagstiftningen på detta område.

Anf. 127 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Låt mig först tydliggöra att jag som arbetsmarknadsminister inte har några synpunkter på en pågående arbetsmarknadskonflikt. Det är upp till parterna att hantera den pågående konflikten. De kan be om hjälp från Medlingsinstitutet för att lösa detta och har också gjort det under några omgångar.

Jag är dock bekymrad över en situation där en arbetsgivare blir utsatt för stridsåtgärder trots att denne har köpt sig fredsplikt genom kollektivavtal. Mot denna bakgrund har jag gett Medlingsinstitutet i uppdrag att återkomma med en kartläggning. Detta arbetar Medlingsinstitutet med.

Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Den svenska skogen är vårt gröna guld. Skogen skapar förutsättningar för jobb och tillväxt, och den är oerhört viktig som en del av lösningen på klimatutmaningen. Nu tornar dock ett allvarligt hot mot svenskt skogsbruk upp sig, nämligen EU-kommissionens förslag om nya regler för markanvändning och klimat, de så kallade LULUCF-reglerna.

Ett av förslagen är att införa ett avverkningstak. Risken är att det får helt förödande konsekvenser för svenskt skogsbruk, för svensk skogsnäring och för vår ambition att ställa om samhället och fasa ut fossil energi. Sverige måste slåss med näbbar och klor för att stoppa regler som begränsar svenskt skogsbruk och som fråntar oss nationellt självbestämmande över skogsfrågorna.

Men regeringen är passiv. Därför vill jag fråga landsbygdsministern: Ser regeringen inte att det förslag som kommissionen har presenterat är ett mycket allvarligt hot mot svensk skogsnäring och våra möjligheter till klimatomställning? Vad gör regeringen?

Anf. 129 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Tack för frågan! LULUCF hanteras visserligen av klimatminister Isabella Lövin, men jag är väl förtrogen med frågan eftersom den berör skogen. Skogen är oerhört viktig för att vi ska kunna hantera klimatet. En växande skog är det bästa som finns för att reducera koldioxid.

Jag fick även tidigare en fråga om regelverket av Eskil Erlandsson. Den svenska regeringen är mycket tydlig med att beslut om skogen ska tas på nationell nivå. Det ska icke tas på EU-nivå. Detta är ett tydligt ställningstagande från regeringen.

Anf. 130 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Jag blir lite bekymrad över att landsbygdsministern som är ansvarig för skogspolitiken uppenbarligen inte engagerar sig mer tydligt i frågan. Detta är kanske en avgörande framtidsfråga för svenskt skogsbruk, svensk skogsindustri och för landsbygden och jobbskapandet där. Detta gör mig bekymrad.

Låt mig ställa en kontrollfråga, herr talman, om hur man ser på det mandat som vi har gett: Kan regeringen acceptera ett regelverk där avverkning kan komma att betraktas som utsläpp till följd av referensnivåer trots att vare sig avskogning eller utsläpp sker?

Anf. 131 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S):

Herr talman! Denna fråga hanteras av statsrådet Isabella Lövin. När det gäller engagemanget för skogsfrågor kan jag garantera att det är mycket stort, oaktat om det är klimatministern eller landsbygdsministern som hanterar dem.

Jag jobbar särskilt intensivt på EU-nivå med andra skogsländer för att vi ska hitta en samsyn om frågorna. Framför allt de sydliga länderna inom EU har en helt annan syn på skogen än vad vi skogsländer kanske har.

Prot. 2016/17:81
16 mars

Frågestund

EU-domstolens dom om religiösa symboler på arbetsplatser

Anf. 132 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Denna vecka har jag berikats med praoeleven Märta Lindström, årskurs 8 på Musikugglan i Karlskrona. Hon har funderingar över domen från EU-domstolen som kom i veckan. Den innebär att det inte är diskriminerande av en arbetsgivare att neka en anställd att bära religiösa symboler. Arbetsgivaren kan själv bestämma vilken policy som ska gälla på arbetsplatsen.

Detta föranleddes bland annat av att en kvinnlig ingenjör i Frankrike hade fått klagomål då hon bar huvudduk. Det här ska nu testas i fransk domstol.

Frågan till arbetsmarknadsminister Ylva Johansson är: Hur ser hon på domen? Tror ministern att den kan komma att påverka svensk arbetsmarknad?

Anf. 133 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S):

Herr talman! Hej, Märta Lindström!

Det här är en dom från EU-domstolen. Det är inte alldeles enkelt att säga vilka effekter den kan tänkas få för den svenska praxisen. Jag vill nog ha en liten brasklapp här. Jag tror att jag ska avhålla mig från att dra några långtgående slutsatser om vilka effekter den domen kan tänkas få i Sverige i framtiden.

Men låt mig svara så här: I arbetslivet är det på många sätt naturligt att arbetsgivaren kan ställa krav på klädsel och ofta också gör det. Det kan handla om säkerhetsskäl, men också om lämplighetsskäl. Arbetsgivaren kan till exempel bedöma att man ska ha en enhetlig eller neutral klädsel. Om jag är rätt underrättad handlade den här domen om att man inte kan förbjuda en viss religions uttryck, men att det däremot är möjligt för arbetsgivaren att säga att ingen anställd ska uttrycka religion med sin klädsel.

Anf. 134 ANNICKA ENGBLOM (M):

Herr talman! Detta är inte någon helt lätt fråga. Man måste självklart resonera kring den. Religionsfriheten har och ska ha ett starkt grundlagskydd i Sverige, samtidigt som till exempel beslöjning eller besmyckning kan ha direkt inverkan på hur man kan utföra vissa arbetsuppgifter. Det är definitivt en delikat fråga.

För att utveckla det här lite grann: Både Märta och jag är genuint intresserade av ministerns åsikt i frågan. För övrigt är jag uppmanad att hälsa att Bajen är bäst.

Prot. 2016/17:81
16 mars

Frågestund

Anf. 135 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA
JOHANSSON (S):

Herr talman! Enligt svensk lagstiftning är det arbetsgivaren som har att leda och fördela arbetet. Arbetsgivaren kan också i många sammanhang ställa krav på hur man ska uppträda och hur man ska vara klädd när man utför sitt arbete. Ibland är det av säkerhetsskäl, ibland kan det vara av andra skäl. Jag anser att det här kan falla under den tillämpningen.

Tack, Märta Lindström – Bajen *är* bäst!

Anf. 136 ANDRE VICE TALMANNEN:

Därmed är dagens frågestund avslutad. Jag tackar statsråden och deltagande ledamöter.

Luftfartsfrågor

§ 8 (forts. från § 6) **Luftfartsfrågor** (forts. TU10)

Anf. 137 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Jag förstår att Rikard Larsson har det jobbigt. Han har nämligen som socialdemokrat hela Flyg Sverige emot sig. Han har åtta av tio remissinstanser emot sig. Han har en majoritet i Sveriges riksdag emot sig. Han har till och med sina egna kommunalråd runt om i Sverige emot sig när det gäller flygskatten. Jag förstår att det är jobbigt, herr talman.

Det jag inte förstår – Rikard Larsson får gärna utveckla det – är hans försök att blanda bort korten och prata om samarbete mellan Alliansen och Sverigedemokraterna. Min uppriktiga fråga till Rikard Larsson är på vilket sätt han har upptäckt att det har blivit någon skillnad i trafikutskottet. Jag noterade förra mandatperioden att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna upprepade gånger kom till samma slutsatser och fällde alliansregeringen. Det gick till och med så långt, herr talman, att Socialdemokraterna satte sig ned med Sverigedemokraterna i trafikutskottet och skrev lag tillsammans när det gällde flygtrafikledning. På vilket sätt menar Rikard Larsson – uppriktigt talat, och inte med några talepunkter och något allmänt svammel – att det har skett något i trafikutskottet som skiljer sig från detta?

I det här motionsbetänkandet behandlar vi en mängd frågor om luftfart, bland annat luftfartsstrategi, strategi för drönare, regionala flygplatser och andra flygrelaterade frågor. Förslaget från trafikutskottet är att riksdagen skickar två tillkännagivanden till regeringen, ett om en flygstrategi utan flygskatt, vilket skulle kunna bidra till att flygets konkurrenskraft blir starkare, ett om en strategi för drönare. Det som rör drönarna kommer min partikollega Erik Ottoson att fördjupa sig i senare.

Sverige är ett glest befolkat och avlångt land i Europas utkant. Trots vårt läge och vårt bistra klimat har vi kommit att bli ett av de rikaste länderna i världen. Svenska industriföretag har legat i den absoluta framkanten när det gäller teknisk innovation. Världen har efterfrågat det vi haft att erbjuda. ”Made in Sweden” har borgat för hög kvalitet. Det är genom handel med andra länder som vi har kommit att bli ett av de rikaste länderna i världen. Vårt geografiska läge har inte varit till vår fördel, men det har vi lyckats överbygga. Goda transportmöjligheter har alltid varit och kommer alltid att vara livsnödvändiga för Sverige.

Vi måste fortsätta att försvara Sveriges tätt position. Då måste vi också försvara goda transportmöjligheter. Flyget blir en alltmer central del. Den nuvarande regeringen med socialdemokrater och miljöpartister väljer gång på gång att lägga fram förslag som fördyrar och försvårar transporter inom vårt land och ut till andra länder. De har höjt bensinskatten. De har höjt dieselskatten. De vill införa en kilometerskatt på tunga transporter. Nu har de också bestämt att det ska införas en flygskatt. Att beskatta avstånd i ett litet handelsberoende land i Europas utkant är riktigt dålig politik, herr talman.

Socialdemokraten Rikard Larsson tycker att flygskatten hanteras i fel betänkande och att debatten förs i fel utskott. Det får han gärna tycka. Jag tycker att det är fel politik och fel regering. Man kan med andra ord ha olika uppfattningar i samma fråga.

En flygskatt saknar stöd i Sveriges riksdag. En parlamentariskt svag regering med socialdemokrater och miljöpartister tänker ändå driva igenom den här skatten på flyget tillsammans med Vänsterpartiet i höstbudgeten.

Flygskatten bidrar inte till mindre utsläpp. Flygskatten kommer att kunna leda till att ungefär 10 000 jobb hotas i vårt land. Åtta av tio remissinstanser avråder från att införa flygskatten. Ledande socialdemokrater runt om i hela vårt land avråder också regeringen från att göra detta. Alla andra utom socialdemokraterna och miljöpartisterna i regeringen förstår nämligen vilka negativa konsekvenser detta innebär.

Herr talman! Det hade varit intressant att höra Socialdemokraternas företrädare Rikard Larsson kommentera detta. Har regeringens egen utredning fel? Den säger att det inte blir några miljövinster att tala om. Struntar han i att det inte blir några nya jobb i Sverige och att gamla jobb försvinner? Är det så att samtliga remissinstanser i praktiken har fel? Är det så att Rikard Larssons partikollegor runt om i landet inte har förstått detta?

Konstruktionen av den här nya skatten kommer effektivt att leda till att flygbolag flyttar bort sina långlinjer från Arlanda och Sverige. I stället kommer svenska passagerare att matas ut till andra flygplatser i vårt närområde i norra Europa. Det innebär att långflygningar inte kommer att påbörjas i Stockholm och på Arlanda. Långflygningar kommer i stället att påbörjas i Helsingfors, Oslo, Köpenhamn eller Frankfurt. Det är dålig miljöpolitik. Det som saboterar miljön mest är nämligen när det är många landningar och starter. Men det är precis vad den här skatten är konstruerad för att åstadkomma. Den ser till att flygbolagen inte börjar sina långflygningar i Sverige. Norwegian har redan meddelat att de ställer in sin tilltänkta förbindelse mellan Stockholm och New York. Andra flygbolag kommer inte att starta sina nya förbindelser för långflygningar, och långflygningar kommer också successivt att dras bort från Arlanda om det här blir verklighet.

Konstruktionen av regeringens flygskatt innebär också att flygbolagen inte kan ställa om till gröna flygbränslen. Gröna flygbränslen är dyrare än de traditionella flygbränslena. Det första flygbolagen kommer att göra om man slår bort de små marginaler flygbranschen har med en flygskatt är att bromsa den gröna omställningen av flyget.

Flygbolagen kommer med de försvinnande små marginaler som nu tas bort inte heller att ha råd att byta ut de gamla resurskrävande flygplanen mot nya energivänliga energismarta flygplan. Bra Flyg har redan dragit tillbaka sin beställning på nya flygplan. Andra flygbolag kommer säkerligen att göra detsamma. Det här leder till sämre miljönytta än om man skulle strunta i skatten.

Konstruktionen av den här regeringens flygskatt kommer också att ta bort de små marginaler som finns inom flyget. Det kommer att snabba på utflaggningen av både flygplan och flygplansbesättningar till länder med lägre kostnader.

Den här informationen har hela trafikutskottet tillgång till. SAS har redan påbörjat och vill förlägga flygningar från Spanien in till Sverige eftersom man tycker att det är för dyra kostnader i Sverige. Om vi slår bort de små marginaler som SAS har kommer det som Rikard Larsson talade sig varm för, som jag tror att hela kammaren instämmer i, nämligen problemet med social dumpning och race to the bottom vad gäller löner och arbetsvillkor, att skyndas på.

Herr talman! Rikard Larsson uttryckte tidigare att regeringen har varit så duktig med att ta fram en flygstrategi. Man var först i Sverige med detta. Låt mig för dem som lyssnar tydliggöra hur det faktiskt förhåller sig.

Det var en majoritet av Sveriges riksdag som våren 2015 tvingade regeringen att ta fram en flygstrategi. Det var inte så att regeringen tänkte att det vill man minsann göra. Majoriteten i riksdagen ville ha en flygstrategi som siktar mot att stärka flygets konkurrenskraft. Vad kom tillbaka, herr talman? En ny skatt på flyget. Det enda hela branschen varnade för, det som inte får hända, är vad regeringen har levererat. Jag har mycket svårt att förstå den stolthet Rikard Larsson uttryckte i talarstolen.

Hela Flygsverige sa att en flygskatt är helt förödande, att regeringen kan göra vad man vill – ingenting – men absolut inte införa en flygskatt. Vad den här regeringen levererar är alltså en flygskatt. Det slår undan fötterna fullständigt för svenskt flyg. Jag skulle inte vara stolt över det.

Detta är bakgrunden till att Alliansen vill att regeringen återkommer med en flygstrategi som siktar till att stärka svenskt flygs konkurrenskraft. Det är vad det handlar om. Det handlar inte om att ta fram en flygstrategi som gör precis tvärtom mot vad riksdagen vill. Det handlar om att ta fram en strategi som gör att vi stärker svenskt flyg, inte slår undan benen. Det är bakgrunden till att en majoritet av riksdagen kommer att be regeringen att återkomma med en strategi som stärker konkurrenskraften. Då går det inte att ha en flygskatt, herr talman.

Om en bonde går till målaren och ber om hjälp att måla om ladan så att den inte ska förfalla, kan svaret från målaren rimligen inte vara att ladan ska brännas ned. Flygbranschen kom till politikerna 2014 och sa att man stod inför stora utmaningar för att möta en alltmer globaliserad värld. Konkurrenskraften måste stärkas om branschen ska leva kvar i Sverige. Det var bakgrunden till det arbete som alliansregeringen satte igång. Svaret från Socialdemokraterna är att bränna ned ladan. Det är precis vad det handlar om. Det enda som flygbranschen sa inte får hända är vad man levererar.

Herr talman! Moderaterna ogillar flygskatten. Alliansen ogillar flygskatten. En majoritet av Sveriges riksdag ogillar flygskatten. I det betänkande vi hanterar i dag finns ett förslag om att skicka ett tillkännagivande

till regeringen att ta fram en flygstrategi som siktar till att stärka flygets konkurrenskraft.

Vi behöver ta tag i miljöfrågan, även när det gäller flyget. Mot den bakgrunden har en majoritet av riksdagen skickat ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma i frågan om den gröna omställningen av flygbränsle, det vill säga bibränslen. Det finns mycket att göra. Det rör mängder av arbetstillfällen i landet. Svensk flygindustri är världsledande på en mängd områden, bland annat lätta komponenter och att se till att framtidens flygplan blir mer resurssnåla. Det kunnandet finns i vårt land. Det är fråga om svenska industrijobb. Där ska vi vara starka, och där ska vi driva utvecklingen.

Det är möjligt att öka resandet med flyg och samtidigt ta ansvar för miljön. Svaret på framtidens miljö- och klimatutmaningar kan aldrig vara att ett handelsberoende land som Sverige försvårar resande till och handel med andra länder.

Herr talman! De regionala flygplatserna finns också med i betänkandet. Det finns en reservation från allianspartierna. Vi vill att regeringen återkommer med en plan för att se till att hela den nationella flygplatsinfrastrukturen kan finnas kvar. De 34 icke-statliga flygplatserna ska kunna leva vidare. Då måste det finnas en strategi för detta. Det vill vi att regeringen återkommer med. Om vi vill värna de regionala flygplatserna finns den frågan med i reservation 2. Om det blir en majoritet för reservation 2 kan vi tvinga regeringen att återkomma i frågan.

Herr talman! Jag yrkar bifall till trafikutskottets förslag till beslut under punkt 1 och punkt 10 samt till alliansreservationen 2 under punkt 2. (Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Jessica Rosencrantz och Borian Åberg (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 138 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag börjar med inledningen av Edward Riedls anförande. Jag måste säga att jag blev förvirrad på en förmodligen lägre nivå.

Jag har suttit i trafikutskottet denna mandatperiod. Jag har sett förändringen av hur bland annat Moderaterna har agerat, hur man har närmat sig Sverigedemokraterna och i detta ärende öppet har vädjat om Sverigedemokraternas stöd.

Det som gör mig förvirrad är att ni har sagt att detta är er nya strategi. Edward Riedl säger att Moderaterna inte förhandlar med Sverigedemokraterna. Men det var det ni skulle göra, och sedan sa ni att det blev otydligt. Jag håller med om att det blev otydligt. Men i trafikutskottet var det tydligt. Det som förvånar mig är att detta sker med Centerpartiets och Liberalernas förslag. Det gör mig lite förvånad. Moderaterna har sagt att ni ska göra detta, och det är bara att stå upp för den strategi ni har valt – vilken den nu är.

Edward Riedl pratar en del om beslut, tillkännagivanden och effektivitet. Nu vill ni med hjälp av ett tillkännagivande, som inte handlar om flygskatt, upphäva en strategi som inte handlar om flygskatt. Flygskatten nämns i strategin, men där nämns också exportstrategin och nyindustrialiseringsstrategin. Där nämns en mängd saker som kommer att arbeta pa-

rallellt med strategin. Men för de viktiga områden som tas upp i flygstrategin säger ni stopp och belägg, att arbetet inte ska fortsätta och att en ny strategi ska tas fram. Det är vad jag kritiserar.

(Applåder)

Anf. 139 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Rikard Larsson är förvirrad, och det märks. Rikard Larssons problem är att han har alla emot sig. Han har inte bara en majoritet av riksdagen emot sig, inte bara sina ledande partikollegor långt ut i landet emot sig, utan han har hela Flygsverige emot sig och nästan samtliga remissinstanser. Det är Rikard Larssons problem.

Rikard Larsson vill hellre prata om helt andra saker. Det kan jag förstå. Det skulle jag också ha gjort om jag vore Rikard Larsson.

Låt oss gå till det vi är här för att tala om. Jag tolkade inte, herr talman, att det kom några särskilda förklaringar från Rikard Larsson om vad som skulle ha förändrats eller vad skillnaden var mot när S och SD gjorde upp om saker i trafikutskottet under förra mandatperioden. Då satte man sig till och med och skrev lag tillsammans. Om det kommer något av substans från Rikard Larsson ska jag gärna besvara detta. Annars får det vara som det är.

Den här riksdagen skickade våren 2015 ett tillkännagivande till regeringen. Riksdagen sa att regeringen nu får i uppdrag att återkomma med en strategi för att stärka flygets konkurrenskraft. Jag hoppas att ni som lyssnar förstår vad jag säger. Det handlade om en strategi för att se till att det svenska flyget ska klara att möta utländsk konkurrens.

De varnade för en enda sak och sa: Vi vill inte ha en flygskatt. Det vore förödande för svenska jobb, för svensk flygindustri och för flyget överlag. Det var vad man varnade för.

Denna regering har åstadkommit en sak, och det är en flygskatt. Det är fakta, Rikard Larsson. Nu kommer en ny omgång av detta. En majoritet av riksdagen kommer att säga till regeringen: Vi vill att ni återkommer med en flygstrategi för att stärka flygets konkurrenskraft och inte slå undan benen på densamma.

Herr talman! Jag hoppas att jag är tydlig även om Rikard Larsson var förvirrad.

Anf. 140 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tror att det är väldigt bra om vi i denna kammare debatterar det som ärendena handlar om. Flygskatten kommer att komma till denna kammare i den mån regeringen lägger fram förslag. Då får Edward Riedl världens chans. Även om han inte sitter i skatteutskottet kan han då begära ordet och gå upp och debattera flygskatt. Den frågan kommer till denna kammare i den ordning som frågorna alltid kommer.

Det detta ärende handlar om är inte flygskatt. Detta ärende handlar om att regeringen nu har presenterat en flygstrategi där vi som svar på olika motionsyrkanden hänvisar till en flygstrategi där vi tar tag i och tillsätter en utredning som ska se över stödet till regionala flygplatser. Tycker Edward Riedl att det är dåligt? Vi tillsätter ett Arlandaråd som ska utveckla Arlanda. Tycker Edward Riedl att det är dåligt? Vi pekar på de åtgärder som behövs för att minska flygets miljö- och klimatpåverkan. Tycker Edward Riedl att det är dåligt? Vi talar om den höga flygsäkerheten och en

översyn av regelverket för drönare. Tycker Edward Riedl att det är dåligt? Vi talar om rättvisa och sunda konkurrensvillkor. Tycker Edward Riedl att det är dåligt? Vi talar om forskning, en innovativ flygindustrination och ökad export av svenska varor och tjänster.

Det är dessa sju fokusområden som flygstrategin handlar om. Det är dessa sju fokusområden det handlar om när ni nu vill säga till regeringen: Stopp och belägg! Arbeta inte vidare med detta! Vi ska skriva om strategin så att den ser lite annorlunda ut sedan.

Det handlar inte om flygskatt, utan det handlar om att stoppa detta arbete. Varför vill Edward Riedl stoppa arbetet?
(Applåder)

Anf. 141 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag ska försöka att använda mycket enkelt språk. Om man först föreslår att man ska bränna ned ladan och sedan vill prata om hur man ska inreda den blir det lite fel ordning, herr talman. Det är det jag försöker säga.

Mycket av det Rikard Larsson tar upp är bra saker. Men det är helt oväsentligt, för vi kommer inte att ha några svenska flygbolag kvar om man inför flygskatten. Då kommer man att skynda på avvecklingen, och det var det som var min poäng. Låt oss prata inredning av ladan, men bränn inte ned den innan vi har påbörjat detta arbete! Det, herr talman, är min vädjan till Rikard Larsson.

Jag tycker att det är intressant när en ledamot säger: Låt oss tala om det betänkande vi har framför oss! Och sedan väljer han att göra det rakt motsatta. Han talar om allt annat än det betänkande vi har framför oss och försöker trixa, spela bort korten och tala om helt andra saker.

Låt oss tala om betänkandet, för det vill jag också göra. Regeringen och ni har alltså nästan samtliga remissinstanser emot er, Rikard Larsson. Ni har en majoritet av riksdagen emot er. Ni har till och med era ledande partikollegor runt om i Sverige emot er. Ni har hela Flygsverige emot er. Det är problemet. Flygskatten är helt förödande.

En majoritet av riksdagen säger till regeringen i dag: Återkom med en ny flygstrategi, eller arbeta in den i den befintliga, för att stärka svensk konkurrenskraft! Slå inte undan benen för svenskt flyg! Det är vad det handlar om.

Anf. 142 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Jag undrar om Edward Riedl har läst den opinionsundersökning som Svenskt Flyg har låtit göra när det gäller vad folk tycker om flygskatt. Du ska få tillfälle att svara på det.

Jag har läst denna opinionsundersökning, och jag tror inte att man kan anta att Svenskt Flyg har vinklat frågorna på ett sådant sätt att de får merparten av dem som svarar att gilla flygskatten. Enligt opinionsmätningen är 57 procent av alla svenskar helt eller ganska positiva till införande av en flygskatt. Jag har läst andra opinionsmätningar som visar att 75 procent av alla svenskar tycker att det är ganska rimligt att man har en skatt.

Vi kan jämföra med villkoren för en bilist. Om man hade lika låg skatt på bensin som man har för flyg i dag skulle bensinen kosta 4 kronor vid pump. Om vi ska klara klimatmålen måste alla sektorer hjälpa till med att

minska oljeanvändningen. Det tycker lyckligtvis också merparten av svenska folket.

Man kan läsa vilka remissvar man vill. Jag har läst vad KTH tycker. Jag har läst vad Chalmers tycker. De är positiva till regeringens förslag och säger att det är rimligt med ekonomiska styrmedel som gör oss mindre beroende av olja och som för oss närmare klimatmålet.

Återigen: Har Edward Riedl läst opinionsmätningen från Svenskt Flyg?

Anf. 143 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Ja, jag har läst den. Om jag inte har fel – men det kan jag ha i detta så jag låter det vara osagt – vill jag minnas att det var Naturskyddsföreningen som hade beställt undersökningen. Men det kanske Karin Svensson Smith har bättre koll på än jag.

Jag har i alla fall läst resultatet av densamma. Det stämmer precis, det som Karin Svensson Smith säger. Det som inte framkommer är att man sannolikt utgår från att man tror att flygskatten leder till bättre miljö, det vill säga att man får någon form av miljövinster av den. Det är det som är själva problemet.

Det är också därför remissinstanserna, det vill säga de experter runt om i landet som vi har frågat, kommer fram till samma slutsats som regeringens egen utredning: Det finns i princip inga miljövinster. Och varför inte då? Jo, därför att man kommer att förflytta sig med bil i stället för med flyg. Då blir det inga miljövinster att tala om.

Det som däremot också händer med denna konstruktion är att man inte längre får några direktlinjer från Arlanda. Om man ska flyga till New York kommer man alltså att få mellanlanda i Köpenhamn eller Oslo. Om man ska flyga till Asien kommer man sannolikt att få mellanlanda i Helsingfors. Då blir det till och med negativa miljöeffekter av flygskatten.

Om man skulle ställa om samma fråga till människor och berätta vad flygskatten faktiskt leder till tror jag att man får ett annat svar. Karin Svensson Smith får gärna kommentera det, om hon vill.

Anf. 144 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Herr talman! Det är Svenskt Flyg som har beställt undersökningen, och jag gissar igen att de inte har vinklat frågorna för att hetsa upp folk och få dem att svara på ett annat sätt. 57 procent svarar så här. De gör en sammanvägd bedömning. Folk är inte dumma. De inser att det inte finns någonting som inte har konsekvenser, men de är oroliga för klimatförändringarna. Det är alltså 57 procent som säger att de är ganska eller helt positiva till flygskatten. Och jag har sett ännu högre siffror.

Därför stämmer inte Edward Riedls påstående att alla är mot flygskatten. Folk är för klimatåtgärder även om man inser att det får konsekvenser för en själv. Det handlar om vem som är ens uppdragsgivare. Vi representerar i Sveriges riksdag representerar någon. Om jag själv får välja representerar jag ofödda generationer. Det är lite otacksamt, för de kan inte rösta. Men det är de som får leva med de beslut vi fattar här.

En flygstrategi handlar om hur vi hittar ett sätt där flyget som en del av det hela leder till ett hållbart transportsystem. Det anser jag vara vårt uppdrag här, och jag beklagar att Alliansen inte är med oss i samarbetsregeringen på detta uppdrag.

Anf. 145 EDWARD RIEDL (M) replik:

Herr talman! Jag tror uppriktigt att om det vore så att detta ledde till positiva miljöeffekter skulle den opinionsundersökning som Karin Svensson Smith hänvisar till stämma. Människor är beredda att ta kostnader om man förbättrar miljön. Det är inget konstigt.

Men om man levererar ett förslag som inte leder till miljövinster utan tvärtom sannolikt kommer att leda till miljöförluster tror jag att människor kommer att vara mindre positiva till en skatt. Denna skatt har inga positiva effekter annat än att den slår ut svenska jobb, ser till att Arlanda kommer att förlora sin tätposition samt skapar mellanlandningar i andra delar av Europa, vilket vi vet är en stor belastning på miljön.

Regeringens egen utredning konstaterar att vi får en överflyttning till biltrafiken, vilket gör att det inte blir några miljövinster. Det finns alltså bara dåliga saker kvar med skatten, och inga bra.

Om man ställer denna fråga till människor tror jag att de kommer att tänka lite annorlunda om skatten. Men jag kan ha fel. Det kan vara så att Karin Svensson Smith och Miljöpartiet är på rätt spår, men jag tror att människor i allmänhet tycker att det är bra att vi tar ansvar för miljöfrågorna. Jag tror inte att de tycker att det är bra att vi gör dålig politik i den här kammaren som inte leder till miljöförbättringar utan bara till miljöförvärringar. Det är en politik som slår ut svenska jobb och som skapar problem för svensk industri att överleva. Det tror jag inte att människor är för. (Applåder)

Anf. 146 TONY WIKLANDER (SD):

Herr talman! Så är vi återigen här för att diskutera flyg. När jag tittar lite närmare på mina anteckningar från vår förra flygdebatt noterar jag att de duger precis lika bra i dag. Jag kan alltså bara påminna lite grann om vad som sas då.

Vi har gjort tillkännagivanden, det ena efter det andra, och det är nu aktuellt igen, tyvärr. Vi hade ett om regionala flygplatser där jag med stor emfas ville påpeka att det faktiskt är regeringens ansvar att göra vad man kan när EU bromsar utvecklingen för våra regionala flygplatser. Vad man har gjort där vet inte jag, och det är mycken tystnad omkring detta.

Låt oss gå över på det som vi inte får tala om i dag, alltså flygskatten. Rikard Larsson påminde oss nogsamt om, ungefär som att vi inte visste om det, att det kommer upp här en gång till. Själv fick jag 2014, således efter valet, höra talas om Miljöpartiets planer på alla skatter som skulle åläggas trafikslaget. Flygskatten var en av dem.

Vi hade också kontakter med branschen, och vi har sedan dess försökt sätta oss in i om det är motiverat med en flygskatt och i så fall hur. Vi finner det lika dumt i dag som vi gjorde då.

Man talar om de regionala flygplatserna och vill samtidigt ålägga oss en flygskatt som är ett direkt hot mot flygplatsernas existens. De som inte ännu har förstått det kommer beklagligtvis att märka det om en sådan skatt skulle införas.

Rikard Larsson sa att det är roligare än på länge att diskutera det här. Jag tyckte nog inte att han såg så glad ut egentligen. Det var nog mest lite tillgjort, därför att de socialdemokrater jag känner – det är faktiskt åtskilliga – undrar just vad ni håller på med.

Det finns inte någon konsekvensbeskrivning från regeringens sida när det gäller det här. Oppositionen har faktiskt bekvämat sig till att ta reda på vad konsekvenserna blir. Det har också remissinstanserna gjort, och de allra flesta säger nej tack.

Rikard Larsson nämnde också att tillgänglighet är viktigt. Det är klart att det är, men då måste flygplatserna finnas kvar. I annat fall kan det kvitta med tillgängligheten.

Samarbete eller inte med oss diskuteras ofta. Det är ett kärt ämne för vissa, just nu för Socialdemokraterna. Fördelen med att inte ha några koalitioner, vilket vi inte har haft och fortfarande inte har, är att man faktiskt kan fokusera på sakfrågorna. Det gör vi. Vi slår till exempel fullständigt fast att vi inte vill ha någon privatisering av flygtrafikledningen, för den var inte heller bra. Vi struntar i vem som förhandlar eller pratar med vem.

Herr talman! Innan jag förlorar mig i allt det här som Rikard Larsson tyckte var så roligt vill jag yrka bifall till reservation nr 3 och i övrigt till utskottets förslag i betänkandet.

Utskottets ordförande gjorde ett mycket stort nummer av sitt vanliga favoritämne, alltså klimatet. Jag vet inte hur många gånger hon nämnde just det ordet. Om hon hade ett riktigt seriöst intresse för klimatet skulle hon definitivt inte ha föreslagit en flygskatt. Sanningen är den att en sådan inte ger någonting till skydd för miljön utan tvärtom. Edward Riedl gick in på de konsekvenser som uppstår till följd av flygbolagens förändringar i sin verksamhet, så jag behöver inte också göra det.

Ett tillkännagivande ligger nu på bordet igen. Vi begär att man på ett konkret sätt tar fram en flygstrategi, för vi menar att det inte är gjort. Sedan skulle man kunna ta sig en funderare när det gäller vad de här tillkännagivandena egentligen är värda. Det är inte många dagar sedan jag såg finansministern stå i tv och tala om att vi ska ha en flygskatt från januari 2018. Ponera, när denna kommer upp till beslut här i kammaren när flygstrategin ska behandlas, att riksdagsmajoriteten säger nej – kommer då Socialdemokraterna att strunta i det? Det är en rätt intressant tanke. Mig veterligen har vår konstitution inte förändrats särskilt mycket den sista tiden. I varje fall torde väl fortfarande gälla att riksdagen är högsta statsledningen och folkets främsta organ vad gäller beslut.

Jag yrkar som sagt bifall till reservation 3.

I detta anförande instämde Per Klarberg (SD).
(forts. § 10)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.56 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 16.00, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 16.00.

AU16 Arbetsmarknadsutredningen

1. utskottet

2. res. (S, MP, V)

Votering:

152 för utskottet

129 för res.

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 68 M, 39 SD, 16 C, 14 L, 14 KD, 1 -

För res.: 92 S, 19 MP, 18 V

Frånvarande: 21 S, 16 M, 8 SD, 6 MP, 6 C, 3 V, 5 L, 2 KD, 1 -

§ 10 (forts. från § 8) **Luftfartsfrågor** (forts. TU10)

Luftfartsfrågor

Anf. 147 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Fru talman! Sverige är EU:s till ytan tredje största land och det land som har längst avstånd mellan landsändarna. Det krävs fungerande infrastruktur och goda kommunikationer för att hålla ihop landet och för att vi ska kunna se en utveckling i alla delar av landet.

Flyget spelar en viktig roll. Vi ser att det kommer att spela en viktig roll också i framtiden. Det krävs bra marknadsvillkor men också satsningar inför framtiden, så att vi kan få ett hållbart resande också med flyget. Det är många olika värden som samspelar. I ett långsiktigt perspektiv kan man se att vi kommer att ha möjligheten att ställa om bränslesystem för att kunna nå även miljömässigt hållbara flygbränslen.

Flyget är och kommer under överskådlig tid att vara överlägset när det handlar om att färdas långa sträckor under tidspress. Luftfarten är en grundförutsättning för en fungerande arbetsmarknad och ett konkurrenskraftigt näringsliv, i Sverige men också gentemot omvärlden. När vi träffar representanter för industriföretagare och småföretagare, folk som gör affärer nationellt och globalt, kommer just betydelsen av fungerande infrastruktur, fungerande kommunikationer och fungerande flyg alltid högt upp på dagordningen. Det gäller i Värmland, i Norrland och i södra Sverige.

Fungerande flyg bidrar också till nya verksamheter och utvecklingen av bland annat besöksnäringen. Om inrikesflygets och regionalflygets möjligheter försämras skulle besöksnäringens möjligheter att locka internationell turism stanna av. Turismen har ökat i Sverige de senaste åren. Det är högre omsättning och fler besök från utlandet.

Det handlar också om bilden av vårt land. När det gäller det lokala näringslivsklimatet är det mycket som är kopplat till vilka förväntningar som finns, hur uppfattningarna ser ut och hur det praktiska sättet att ta sig till och från olika platser ser ut. De upplevelserna kan påverka många frågor, inte minst planerade investeringar inför framtiden.

När det kommer signaler om att företagens villkor och förutsättningarna för flygtrafiken kommer att försämrats finns det risk för att viktiga och nödvändiga investeringar uteblir. Det kan till och med bli på det sättet att koncernledningar i Kalifornien tycker att det kommer att bli för krångligt

att resa till den eller den orten – någonstans runt om i Sveriges 290 kommuner – och därför helt enkelt, på ett möte en eftermiddag, tar beslut om att lägga ned en verksamhet med flera hundra viktiga industrijobb.

Det här samspelar. Därför är regeringens ansvar oerhört stort. Det gäller vilka spelregler man skapar, på kort och lång sikt, för att kommunicera vilka förutsättningar vi ska ha för det svenska arbetet med att utveckla arbetsmarknad och näringslivsklimat men också hållbarhet.

De regionala flygplatserna binder samman Sverige. Det skapar arbetstillfällen och ökar möjligheterna.

Jag vill yrka bifall till reservation 2 och lyfta fram hur viktigt det är att regeringen arbetar systematiskt för att stärka villkoren för svenskt flyg, att regeringen ser till att vårda den infrastruktur vi har och jobbar för att göra de nya satsningar som krävs för att stärka hela transportsystemet.

Med den åtgärd som regeringen presenterade häromdagen riskerar Sverige att klyvas ännu djupare. Det är en åtgärd som slår direkt mot stora delar av Sveriges landsbygd.

Regeringen pratar ofta om strategier. Men jag saknar ofta helhetsperspektivet, där de olika strategierna måste samverka.

Under frågestunden tidigare fick landsbygdsministern svara på olika frågor kopplade till landsbygdsutveckling. På vilket sätt har det perspektivet fått vara med när regeringen nu lägger fram förslag om en flygskatt?

Förslaget om flygskatt kommer att leda till en ytterst marginell effekt på utsläppen. Och det kommer att få samhällsekonomiska konsekvenser på andra områden. Utredningen om flygskatt uppskattar effekten till 0,2 miljoner ton koldioxid. Det kan jämföras med den motorteknik som ett företag i Trollhättan, GKN, nu utvecklar. Det testas nu och skulle innebära en minskning av bränsleförbrukning hos och utsläpp från en flygmotor med 15–20 procent. Om sådan teknik exporteras globalt och får samma spridning som dagens teknik skulle det innebära minskade utsläpp om ca 120 miljoner ton.

Det är alltså inte primärt flygskatter utan innovation och ny teknik som är lösningen för klimatet. Det handlar om att se helheten.

Jag kan i sammanhanget peka på betydelsen av att det företaget jobbar med både militär och civil flygverksamhet. Och på ett annat departement jobbar man med att följa upp frågan om underhåll av motorer i kommande JAS-plan. Den kopplingen är också viktig för luftfartens framtid i Sverige. Man ska kunna ha så mycket kompetens som möjligt i de företag som är verksamma inom det området i Sverige, så att vi kan fortsätta utveckla innovationer och hitta både miljösmygta och kostnadseffektiva lösningar. På det sättet får flyget förutsättningar för att bli hållbart och för att kunna fungera i Sverige på lång sikt.

Regeringen har ett ansvar för det som nu riskerar att ske. Det är viktigt att följa upp det här för att se vad den sammanvägda bilden blir om några år. Det gäller hur flyglinjer och resandet till och från olika destinationer i landet kommer att se ut.

Jag tänker på Hagfors, Gällivare, Borlänge, Halmstad, Höga kusten, Jönköping – listan över flygplatser som riskerar att påverkas av det här förslaget kan göras lång.

Tillgängligheten i Sverige kommer nu att bli sämre. Regionalpolitiskt riskeras viktiga jobb och verksamheter.

I ett av yttrandena från de olika remissinstanserna lyfter man från Arvidsjaurs kommun fram att flygskatten kommer att innebära 4 miljoner i ökade kostnader för en verksamhet som kommunen redan i dag tar ett stort ansvar för med en underskottstäckning på 6–8 miljoner per år. Den testverksamhet som finns av fordon i bland annat Arvidsjaur kan komma att påverkas. Risken är att den flyttas till Finland på grund av konsekvenserna av flygskatten. Dessa samhällsekonomiska konsekvenser berör hela Sverige.

Jag tycker att det är viktigt att man tar sådana remissvar som det från Arvidsjaurs kommun på högsta allvar. Risken är att kommunerna i Norrlands inland som inte har några andra kollektiva alternativ eller hållbara alternativ kan få se dramatiska förändringar på grund av flygets förutsättningar.

Ärligt talat tycker jag att det hade varit bra om landsbygdsministern också i landsbygdsstrategin hade vägt in dessa perspektiv.

Sedan inser Centerpartiet vikten av att jobba med bränslesidan. Det görs väldigt mycket positivt. Det testas, utvecklas och projekteras på olika sätt. Vi måste kunna lösa detta gemensamt för att ha kvar mobiliteten och för utvecklingen inom flyget samtidigt som man kan införa förnybara bränslen.

Som vi har hört tidigare är skogen en oerhört viktig resurs. Flygmotorerna är redan anpassade till att drivas till hälften med biobränsle.

Man pratar om 20 terawattimmar från skogen som inte är fullt utnyttjade i dag. Det pågår projekt, bland annat Renfuel och Nordic paper, hemma i Bäckhammar i Värmland för att ta vara på ligninet. Ett successivt utvecklingsprojekt kan leda till att man hittar lösningar också för flyget.

Karlstads flygplats påbörjade ett arbete under sommaren 2014 för att som den första flygplatsen i världen tillhandahålla biobränsle för flyget. Det är en viktig plattform att jobba vidare utifrån.

Man har också ett samarbete med Norge där man testar och jobbar för att utveckla biodrivmedel till flyg och trafikera mellan Oslo och Bergen. Det finns potential för en oerhört stor effekt.

Det är saker på gång, och mer behöver göras för att detta ska få full genomslagskraft. Det handlar också om en lokal effekt där det kan skapas fler arbetstillfällen kopplade till både forskning och innovation samtidigt som man tar vara på den råvara som finns ute i landet.

Fru talman! Jag vill i övrigt tacka för den här debatten.

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M).

Anf. 148 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag håller med om väldigt mycket av det som Daniel Bäckström säger. Jag håller med om de utmaningar som han pekar på och om det som är nödvändigt att göra när det gäller till exempel biobränslen.

Vad jag tycker är lite problematiskt i den här diskussionen är att man på något sätt låtsas som att dessa utmaningar inte fanns innan vi började att prata om flygskatt. Vi har stått i den här kammaren många gånger och pratat om bekymren för de regionala flygplatserna. Daniel Bäckström

nämner Hagfors och Halmstad. Tycker Daniel Bäckström att läget har varit lugnt för dessa flygplatser innan diskussionerna om flygskatt har tillkommit? Jag tror inte att Daniel Bäckström tycker det.

Oavsett hur vi gör med flygskatten behöver man bedriva ett arbete för att se till att statsstödet till regionala flygplatser kan fortsätta att betalas ut. Vi vet att oavsett vad konsekvenserna av en flygskatt blir kommer dessa flygplatser inte att klara sig.

De regionala flygplatserna i landet är inte ekonomiskt välmående och har inte goda förutsättningar, och det är inte så att om de bara slipper flygskatt kommer livet att vara lugnt. Nej, det är många flygplatser som går med underskott, som har problem och som har haft problem under många år.

Nu säger regeringen i flygstrategin att man behöver en översyn så att vi får långsiktigt hållbara förutsättningar för dessa flygplatser. Man behöver se över statens roll som stödgivare.

Tycker inte Daniel Bäckström att det är bra?

Anf. 149 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Att styra över flygskattefrågan till att handla om ett annat utskottsområde kan man väl göra om man inte vill se helheten.

Jag har full förståelse för den situation som har varit. Jag har också jobbat med dessa frågor regionalt i nära samarbete med kollegor på den kommunala nivån. Betydelsen av fungerande kommunikationer gäller och har gällt också tidigare. Det är klart att det finns mycket att se tillbaka på, bland annat de insatser som har gjorts för att trafiken fortfarande kan upprätthållas. Vi har också sett vilken stor betydelse det har för bland annat Hagfors, som har en världsledande industri. Möjligheten att ta sig dit snabbt och effektivt är så viktig i dag.

Jag tänker framför allt på hur man kan å ena sidan prata sig varm för en flygstrategi samtidigt som man vill straffbeskatta en verksamhet, i princip utan några miljöeffekter.

Det kommer att bli undanträngningseffekter. Det hotar direkt förutsättningarna för näringslivet, och det kommer att öka fossila utsläpp när man behöver ta sig till andra flygplatser för att åka vidare till de destinationer som man har.

Jag tycker att det är jätte viktigt att vi har en dialog och att vi jobbar för att hitta bra lösningar. Men risken är att man gynnar områden där det redan fungerar, och sedan drabbas de som är helt beroende av flyget för att ta sig till exempel mellan Norrlands inland och Stockholm.

Anf. 150 RIKARD LARSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är väldigt viktigt att se helheten och att flyget ska ses som en del i helheten. Flyget är en del av vår transportsektor. Tycker Daniel Bäckström att det är rimligt att det är flyget som inte ska betala för sin klimatpåverkan? Tycker Daniel Bäckström att det är rimligt att vi går vidare med andra områden där man ska betala för sin klimatpåverkan, men att just flyget ska undantas från detta? Är det att se helheten?

SAS, Norwegian och BRA har i dag publicerat en artikel som handlar om deras ansvar. Jag tycker att det är bra att vi har en industri som är med och tar ansvar. Nu handlar det här bara om inrikestrafiken, men vi borde ha en opposition i riksdagen som tar ansvar. Ni tar inte ens lika mycket

ansvar som flygindustrin. Flygindustrin är en betydligt mer progressiv kraft i miljöfrågorna än vad Centerpartiet och de andra borgerliga partierna är.

Centern pratar också om grön skatteväxling. Är det inte bra på det här området? Är flyget det område som ska undantas från att ta sitt ansvar för klimatet? Man ska inte beskatta bränslet. Förvisso finns det ett handelssystem med utsläppsätter. Vi kan se på SAS egna beräkningar av vad utsläppsätterna kostar i förhållande till kostnaden för verklig klimatkompensation.

Varför är det så viktigt för Daniel Bäckström och Centerpartiet att just flyget ska undantas från helheten? Varför ska inte flyget betala för sin klimatpåverkan?

Anf. 151 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Rikard Larsson lyfter den här frågan till den nivå där den hör hemma. Det handlar om att hitta ett system som gäller hela Europa. När man tar ett land i Skandinavien blir det en oerhört tydlig effekt att man i stället flyttar resandet från Arlanda till Helsingfors eller från Malmö till Köpenhamn. Det är inte där vi ska hamna; då löser man inte problemet. Detta handlar om en global problematik, och miljöeffekten i regeringens förslag är ju i praktiken obefintlig. Det finns andra åtgärder som skulle ge mycket större effekt. Jag betonade bland annat teknikutveckling av flygmotorer.

Det Centerpartiet vill se är att vi får internationella lösningar med ett helhetssystem, där vi gör upp med de övriga länderna så att vi får samma förutsättningar för alla länder på vårt område. Vi kan se exempel på hur länder i Europa som tidigare har infört flygskatt har backat och nu hellre vill se något annat. Det tycker jag är ett kvitto på hur effektiv den åtgärden är i ett globalt perspektiv.

Centerpartiet är angeläget om att hitta ett internationellt system där vi behandlar denna fråga, men det får inte vara en särlösning där vi skapar sämre konkurrensvillkor och sämre förutsättningar för Sverige att utvecklas framöver. Det är det regeringen åstadkommer i dag.

När det sedan handlar om flygbränslen har jag också läst rapporten från Föreningen Svenskt Flyg, där man gör en SWOT-analys och beskriver styrkor, svagheter, möjligheter och hot. Det finns många styrkor och möjligheter, men det man nämner som hot är att flygskatten och andra nationella skatter riskerar att utarma flygbolagens möjligheter att investera i just miljöteknik. Det är det utrymme som behövs. Det hoppas jag att också regeringen så småningom kommer att inse.

Anf. 152 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Fru talman! Centern brukar hävda att man är emot skatt på avstånd, och därför har jag en fråga till Daniel Bäckström: Vill ni ta bort farledsavgifter och banavgifter? Det är ju också avgifter på avstånd. Man får väl vara lite konsekvent: Varför ska järnvägen och sjöfarten betala skatt på avstånd men inte flyget?

Från samarbetsregeringen försöker vi hitta rättvisa spelregler mellan transportslagen, och då är det rätt rimligt att flyget inte blir något skattefrälse, som kommer undan. Men jag skulle gärna vilja veta hur Centern ser på detta.

Sedan tycker jag att det är sympatiskt när man talar om industrin och den lokala verksamheten i glesbygden. Jag har varit på möten med Visita där man talat om att cykelturismen boomar, att fler människor åker tåg till fjällen än någonsin förut och att människor i tätbefolkade delar av Syd- och Mellaneuropa kommer till oss för att njuta av vår jämförelsevis friska och rena natur och kunna ha en aktiv mobilitet.

Jag tror faktiskt att man, om miljö och klimat var överordnat, skulle kunna stärka den näringen oerhört. Men vi kan inte göra det på ett trovärdigt sätt samtidigt som vi säger att det ska vara näst intill gratis att flyga till Thailand. Man får tänka efter lite grann: Hållbar turism kräver att man har ett genomtänkt erbjudande.

Men min fråga till Daniel Bäckström är: Tycker Centern att man ska ta bort banavgifter och farledsavgifter?

Anf. 153 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Tack för frågorna, Karin Svensson Smith!

Om vi börjar med turismutvecklingen kan jag gå till Dalarna, där man i samarbete med norska vänner jobbar hårt för att få till en flygplatsetablering i Sälenområdet eftersom man ser att det möjliggör utveckling. Man jobbar också med andra frågor i hållbarhetens tecken och ser hur detta kan innebära både ökade transportmöjligheter och ökat besökande och företagande.

Men vi vill också att bränslena inom flyget ställs om. Detta ska inte vara någon motsättning. Vi måste kunna resa med flyg till och från våra turistdestinationer, och det ska vi göra med miljövänliga bränslen. Med skogen som utgångspunkt blir det ett bra kretsloppstänkande, där vi har råvaran i våra bygder och sedan kan bygga ut företagandet, innovationskraften och entreprenörskapet så att vi kan producera bränslen även till vårt flyg.

När det handlar om farledsavgifter och banavgifter ber jag att få återkomma till frågan utifrån ytterligare reflektioner. Farledsavgiftsfrågan är jag själv berörd av på olika sätt hemmavid.

Anf. 154 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik:

Fru talman! Tack så mycket för svaret! Ingen vore väl gladare än vi om man kunde hitta ett långsiktigt hållbart biobränsle för flyget. Men enligt Ny teknik från den 22 februari i år har man ingenstans i världen ännu hittat något flygbränsle gjort på lignin som är godkänt för flygning. Det klarar inte de låga temperaturerna på hög höjd.

Jag undrar då om Centern ställer sig bakom försiktighetsprincipen, för jag tror nog att det är en poäng att man vet att det fungerar innan man ger sig upp i ett flygplan med ett bränsle. Man kan ju chansa, men jag tror inte att jag skulle våga göra det.

Jag tror också att vi ska räkna med försiktighetsprincipen när det gäller alla transportslag. Vi vet att biobränslena är på väg – att det är fullständigt möjligt att ha bilism, även lastbilar, med förnybara drivmedel.

Men flyget är vår problemsektor, och det är en av anledningarna till att regeringen står bakom en grön skatteväxling – för det är just vad det är. Förslaget om flygskatt kompletteras ju med lägre avgifter för dem som anställer en ny person. Jag förstår inte hur Centern, som vill hävda att man

är ett grönt parti, kan vara emot att man sänker skatten på arbete och höjer skatten på utsläpp.

Prot. 2016/17:81

16 mars

Luffartsfrågor

Anf. 155 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik:

Fru talman! Det är klart att man i alla utvecklingsprojekt vid olika tillfällena kommer till en gräns där man kan dra slutsatser och kan föra in resultaten av forskningsarbetet på marknaden och även i funktion. När det handlar om flyget är det oerhört viktigt med säkerhet och långsiktigt säkerhetstänkande. Jag har fullt förtroende för det utvecklingsarbete som pågår, och jag hoppas också att de resultat som kommer att växa fram med tiden kommer till användning.

Men det handlar också om att på bästa sätt stötta de innovativa krafterna och se till att projekten får komma igång i praktiken. Erfarenheten från andra områden med projekt som gäller utveckling av förnybara bränslen visar att det råder en regional obalans utan dess like i Sverige. En del har fått statliga pengar för att komma igång medan andra inte har fått det. Vi behöver en mångfald – många som aktiverar sig – och vi behöver framför allt stötta företag och industrier. Och detta görs, bland annat i Värmland. Även i Trollhättan och på andra platser har vi hög teknikutveckling och fokus på dessa frågor.

Men risken med en flygskatt, som gör att aktörerna backar från Sverige, är att vi får en regional effekt där också arbetsmarknaden och investeringsviljan påverkas. Då får detta förslag helt andra effekter än en skatteväxling. Då finns det snart inga skatteintäkter i dessa bygder att ta vara på.

Det är detta jag är orolig för. Det handlar om Sveriges framtid, och regeringen har ett jätteansvar för att det finns en fungerande infrastruktur för industrierna i Hagfors och för Norrlands inland. Det måste vi skriva under på allihop.

Anf. 156 EMMA WALLRUP (V):

Fru talman! Vi är den sista generation som kan göra något åt klimatfrågan. Det gäller att hålla i arbetet med klimatfrågan. Det händer mycket runt om i världen. I Turkiet, till exempel, avgörs markpriserna när du ska köpa hus av solinstrålningen, på grund av att så många nu vill ha solceller på sina hus. Saudiarabien har börjat investera i solcellsanläggningar, och omställningen fortgår även där man kanske inte väntat sig det.

Samtidigt sker nu en uppvärmning av haven, som, om den fortgår, kan resultera i att de börjar bli en koldioxidkälla i stället för en koldioxidsänka, som de nu är. Vi ser också andra förstärkningsmekanismer som börjar förstärkas ännu lite mer. Det är en farlig situation.

Tyvärr ser vi nu ett ökat resande i Sverige, med både bil och flyg. Detta är mycket olyckligt, och jag tror att vi behöver skapa en vi-känsla: Vi ställer om tillsammans – det svenska folket tillsammans med alla partier i riksdagen. Vi skulle behöva fler statliga informationskampanjer om vad var och en kan göra och vad vi kan göra tillsammans i detta mycket tuffa läge. Det är dock fortfarande ett läge där det finns en förhoppning om att vi kan klara av detta om vi bara ställer om i tid.

Regeringens flygstrategi har i delar en bra inriktning mot hållbarhet, som Vänsterpartiet ser det. Men vi tycker att den saknar en tydlig målformulering om hur flygsektorns klimatpåverkan ska minska över tid. Vi skulle vilja se en strategi för att flyget ska minska och att vi ska byta ut det mot andra transportslag där det är möjligt.

De internationella överenskommelserna, till exempel ICAO-överenskommelsen, är inte tillräckliga för att hindra de ökande utsläppen från flygresandet, och framför allt tar det för lång tid att få regelverken på plats. Därför behöver Sverige i ökad utsträckning ta nationella initiativ som flygskatten för att minska flygets klimatpåverkan.

Det är få frågor jag har fått så många mejl om från privatpersoner som flygskatten. Här är ett av alla mejl som jag har fått, där man ber och bönar om att vi ska styra om till en klimatpolitik värd namnet när det gäller flyget: Jag tänker mest på mina två småtingar, ett och tre år. De behöver inte fler leksaker och faktiskt inte heller den där långsemestern till Australien som vi har planerat. De behöver ha kvar den här planeten i beboeligt skick. Snälla rara ni som har makten, hjälp oss!

Detta är ett läge där medborgarna ber oss att göra det dyrare att åka med fel transportmedel. Jag tror också att vi med vår svenska flygverksamhet inte kan konkurrera med låga priser. Det finns så många andra som pressar villkoren och kvaliteten så mycket mer att vi aldrig kommer att kunna konkurrera med det. Däremot kan vi konkurrera med etik och miljömärkning. Vi kan ha goda arbetsvillkor och jobba ännu bättre med miljö inom flyget än vi gör i dag.

Redan nu har flygindustrin effektiviserat så mycket man bara kan för att spara bränsle. Det är inte så väldigt mycket mer man kan göra när det gäller energieffektivitet. Man kan säkert ta en del steg framåt, men det är svårt.

Däremot kan man jobba med bibränslen. Nu är det hög konkurrens om bibränslen, och det kommer inte att räcka till allt. Och flyget behöver väldigt mycket bränsle. Men vi i Sverige skulle kunna gå före med sociala krav och miljömärkning och på så sätt få människor som är medvetna om att vår planet måste överleva men vill resa – de kanske reser sällan men är beredda att betala lite mer för flygresan för att på så sätt få ett gott samvete – att välja det svenska flyget. Jag tror att det är bättre än att konkurrera med halvlåga priser – eller väldigt låga priser, men nu är det tyvärr så att andra flygbolag har priser som är ännu lägre.

Flygskatten är också en viktig och nödvändig signal till medborgarna om vilka transportmedel vi vill uppmuntra. Det behövs nu tydliga signaler från oss här i riksdagen om att vi faktiskt bryr oss om vår planet och att vi strategiskt tänker över hela transportsektorn och försöker gynna de goda transportmedlen och i stället stärker tågtrafiken till de orter i Norrland som är beroende av flyget.

Anf. 157 NINA LUNDSTRÖM (L):

Fru talman! Vi i Liberalerna står bakom alla förslag som vi deltar i. För tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 5.

Vi har hört mycket i debatten i dag om den nationella flygstrategin. Det är också bakgrunden till några av de diskussionspunkter som kommer upp i debatten.

Vad betyder flyget för Sveriges tillväxt, näringsliv, turism, arbetsmarknad och transportsystem och för möjligheten att hålla ihop Sverige? Vad betyder flyget för Sveriges roll i det globala samhället? Det betyder mycket, menar vi i Liberalerna. Vi beskriver också delar av vårt synsätt i vår motion, som också ligger till grund för vår reservation, tillsammans med alliansyrkandena.

Flyget är dock inte alltid det självklara valet överallt. Men för vissa är det ändå det enda alternativet.

Tåg- och fordonstrafik i övrigt är ibland ett bättre alternativ. Men ibland är andra alternativ helt orealistiska, sett till flyget. Visst kan man åka båt till USA, men det tar ganska lång tid. Man kan åka tåg till Sydostasien, men det tar också ganska lång tid. Flyget knyter samman Sverige med världen. Flygets utveckling är därmed viktig.

Är då flyget helt oproblematiskt? Nej, inget transportslag är oproblematiskt sett till miljö- och klimatfrågorna. Alla måste på något sätt bidra till lösningar för att transportsystemet ska bli mer klimatsmart, så även flyget. Om detta råder det ingen tvekan. Men frågan är hur.

Regeringspartierna vill skapa hinder för flyget. Det ska vara mindre tillgängligt, och målet är att göra det dyrare utan att nå miljövinster.

Metoden är hinder och barriärer – en flygskatt – som inte kommer att lösa något. Vi i Liberalerna vill fokusera på lösningar och se hur flyget kan bli mer miljö- och klimatsmart och bära sitt ansvar på riktigt.

Vi tror på teknikutveckling, på mer moderna men driftsnåla flygplan. Om detta har utskottet fått information av en av aktörerna på marknaden.

Vi tror på arbetet med inflygningskorridorer. Också om detta har utskottet god kännedom. Vi tror på att effektivisera flygrutterna. Vi tror på biodrivmedel. Vi tror på de internationella styrmedel som kan finnas i form av avgifter och skatter. Vi tror på att också marktransporterna ska ingå i systemet.

Där är mitt svar till Emma Wallrup: Det går att göra mycket mer på de här områdena. Vi har inte sett alla lösningar än. Till exempel är marktransporterna, som få har berört här i dag, också en fråga om hur det belastar flyget. Hur tar vi oss till och från flygplatserna? Där har vi i Liberalerna en reservation. Vi menar att det är viktigt att se helheten i relation till flyget. Det går att göra mycket mer.

I Sverige är Arlanda den flygplats som har de mest omfattande marktransporterna. Där finns det mer att göra. Vi har också många andra flygplatser som står inför samma utmaning. Det går alltså att göra mycket mer.

De regionala flygplatserna spelar mycket stor roll, och det har många varit inne på i debatten. De kan vara den enda möjligheten att koppla ihop regionen med övriga Sverige och världen. De bidrar också till den regionala konkurrenskraften.

Vi anser att de mindre flygplatserna, som ofta delfinansieras av kommunerna, är viktiga för landets ekonomi. Vi vill i detta sammanhang också peka på att de granskningar som EU-kommissionen genomför skapar stor osäkerhet avseende ekonomin för framtiden. Där menar vi och Alliansen att regeringen och regeringspartierna inte tar sitt fulla ansvar.

Fru talman! Att ta ett ansvar för miljö och klimat gäller även flyget, men lösningen är inte en nationell flygskatt. Den syftar ju bara till att minska, hindra och försvåra, och det ger konsekvenser.

Vi vill se mer av möjligheter för alla regioner i Sverige, för tillväxt, företagande och regional utveckling liksom att arbetsmarknaden växer. Som jag nämnde inledningsvis är det inte helt lätt att ta sig till vare sig USA eller Sydostasien på andra sätt. Men Sverige är också ett avlångt land. Låt mig ta ett exempel som visar att också vi ledamöter när vi reser kan uppleva hur långt Sverige är. Att åka från Stockholm till Kiruna är nästan lika långt som från Stockholm till Bryssel eller från Stockholm till Moskva. Det skulle ta 14 timmar att köra med bil, och det skulle ta 11 timmar att ta tåget. Men det tar 1 timme och 30 minuter att flyga.

Reser man för sitt nöjes skull som turist och har gott om tid kanske det fungerar, men för väldigt många fungerar det inte. Skulle jag åka bil från Malmö till Kiruna skulle det ta 21 timmar.

Detta visar att Sverige är ett avlångt land där det finns helt olika förutsättningar. För konkurrensen, för den regionala tillväxten, för arbetsmarknaden, för arbetspendlarna, för näringslivet och för besöksnäringen är det viktigt att vi ser de olika förutsättningarna. Där har flyget sin självklara roll att spela. Men vi kan göra mycket annat för att se till att flyget tar sitt ansvar. Det välkomnar vi.

Slutligen, fru talman, vill jag säga några ord om drönare. Det är bra att vi nu får ett tillkännagivande om en strategi. Det skapar nya möjligheter för innovationer och utveckling inom en rad näringar. Det ser vi som mycket positivt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 158 EMMA WALLRUP (V) replik:

Fru talman! Nina Lundström nämner att det visst går att göra mer för att miljöeffektivera flyget. Det var också det jag sa. Det är positivt om vi jobbar med det, och vi i Sverige borde gå före med detta och till och med profilera oss i vårt svenska flygbolag. Men det har redan gjorts väldigt mycket energieffektivisering inom flyget, så det är inte så lätt att gå vidare just när det gäller att energieffektivera planen.

Nina Lundström vill jobba med marktransporter. Jag har lagt märke till att Nina Lundström lyfter OPS-lösningar väldigt mycket. Jag vill bara fråga hur hon ser på Arlandabanan, som just är en OPS-lösning. Den har visat sig så dyr att folk faktiskt väljer att ta taxi i många fall. Så är det på grund av att det har blivit så dyra avtal.

OPS-lösningar har visat sig vara väldigt dyra också i England. Riksrevisionen där har pekat på att det är så pass dyrt att man inte kan se det som samhällsekonomiskt lönsamt. Då är min fråga till Nina Lundström hur hon ser på effektiviseringen av marktransporter just när det gäller Arlandabanan.

Anf. 159 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja börja med den fråga som Emma Wallrup inledde med. Det är diskussionen kring flygplanen. Det var ganska nyligen en aktör som kom till utskottet och berättade vad det innebär om man inte kan finansiera de nya planen. Det är faktiskt mycket mer effektivt att flyga med nya plan. Jag menar att branschen ändå gör det väldigt tydligt att det

finns mer att göra när det gäller teknikutveckling, materialval, biobränsle och mycket annat. Jag menar alltså att det finns en annan bild än den som Emma Wallrup beskriver.

Jag tror att det är viktigt att följa denna utveckling. Där tar aktörerna också ett ansvar, men de måste kunna finansiera sin verksamhet. Det är detta som gör det så intressant. Om man inför skatter som drar undan möjligheten att göra de viktiga investeringarna blir det kontraproduktivt, och det tror jag att vi alla måste förhålla oss till.

Sedan gäller det marktransporterna och OPS-lösningar. Emma Wallrup nämner Arlandabanan. Vi ska komma ihåg att den inte hade blivit möjlig om man inte hade hittat en extern finansiering. Det fyllde alltså sin funktion på sin tid. Men man ska naturligtvis lära av alla de avtal som finns och de förutsättningar som finns. Det tycker jag att man ska göra även i det fallet.

Detta löser inte frågan från nordostsektorn i Stockholms län, som handlar om hur man kan förflytta sig till Arlanda. Det finns alltså mycket mer att göra. Jag tycker ändå att det är bra att komma ihåg att man på Arlanda jobbar väldigt intensivt med frågan. Man har också krav på de taxibilar som finns där och på bussar etcetera.

Det är klart att vi ska lära av detta, men det undandrar inte möjligheten att nu aktivt se över andra flygplatser och väga in marktransporterna i de totala utsläppen.

Anf. 160 EMMA WALLRUP (V) replik:

Fru talman! Ja, det stämmer att det är mer energieffektivt med de nya planen. Men de inom flygbranschen som jag har talat med har sagt att man har försökt energieffektivisera under en väldigt lång tid. Det finns alltså inte så många vägar kvar att jobba med, trots allt. Men jag hoppas att Nina Lundström har lite mer rätt än jag och att vi kommer att energieffektivisera mycket mer. Vi får se hur det ligger till med den saken.

När det gäller OPS-lösningar ligger det i deras natur att det blir långa avtal för att man ska få med ett företag på detta. Arlandabanan har ett 45-årigt avtal. Riksdagsledamöter får inte ens insyn i vad det kostar att lösa det, vilket jag tycker är väldigt odemokratiskt. Det blir dyrare räntor. Dessutom ska företaget ta ut en vinst. Det är väldigt svårt att komma fram med bättre avtal. Det har exempel i England, som har jobbat väldigt mycket med OPS, visat. Det gäller också Norge och andra länder som har jobbat med OPS-lösningar.

Jag tycker att detta är att slösa med skattemedel, enligt de fall vi har runt om i världen. Det ligger i sakens natur att det blir så här. Om man ska ha upplägget med dyrare ränta, vinst och långa avtal blir det en sådan problematik. Jag tror att det kommer att vara svårt att lösa det på andra sätt. Man kanske kan justera det i marginalen. Men till och med Anders Borg påpekade att OPS-lösningar var mycket dyrare. Han räknade med en 40-procentig ökning om man skulle gå den vägen.

Jag förstår faktiskt inte varför de som är rädda om skattepengar över huvud taget vill satsa på en sådan affär.

Anf. 161 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Fru talman! Nya bilar anses ofta vara bättre än gamla bilar. Så ser det ut inom väldigt många områden. Med teknikutveckling och med tankar

kring hållbarhet ser alla de som är med i dessa processer till att det nya som kommer ofta är bättre än det andra. Därför blir jag lite fundersam. Varför skulle det inte gälla inom flyget? Vi fick också en föredragning om vad det innebär om man inte har råd att investera i nya flygplan, som är bättre, mer driftsnåla, lättare och mer effektiva.

Jag tycker att det är viktigt att flyget tar ett ansvar. Jag välkomnar att aktörerna är ute i debatten och talar om att man kommer att se över de här frågorna. Det tycker jag är viktigt.

Jag ska återgå till frågan om OPS-lösningar. Det är inte *en* typ av lösning och *en* typ av avtal – det ser man när man tittar på dem. Jag delar uppfattningen att ett 45-årigt avtal, även i en internationell kontext, är ett väldigt långt avtal. Detta tycker jag att man ska ta lärdom av. Man ska gärna ha kortare avtal. Men de övriga villkoren är ju avtalsfrågor. Det är inte OPS-modellen som är problemet, utan det handlar om vad man avtalar om.

Det är många av oss som är ute i debatten som noterar att de resurser som avsätts, även med de nya ramarna efter infrastrukturpropositionens behandling, inte kommer att räcka till allting. Jag tycker att det är bra om vi också hittar andra finansieringsformer, så att vi får fram mer infrastruktur. Då handlar det om att vi är noggranna med vad man avtalar om. Det är inte modellerna det är fel på, utan det handlar om vilket innehåll man fyller dem med.

Mer infrastruktur med spridd finansiering är en bra lösning. Ny teknik, biobränsle och mycket annat kommer att göra att även flyget tar större delar av sitt ansvar.

Anf. 162 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att Nina Lundström säger mycket som är klokt. Jag delar helt åsikterna när det gäller teknikutvecklingen och utvecklingen på bränslesidan. Det är det som måste vara drivkrafterna för att vi faktiskt ska få ett miljövänligt flyg.

Det finns däremot något som jag vänder mig mot i resonemanget. Jag känner nog att Nina Lundström lite har missuppfattat vad vi säger. Nu har jag hela tiden sagt att betänkandet inte handlar om flygskatt, men jag har märkt att jag själv har lockats in i den debatten ändå.

Men det som är viktigt att säga är: Jag flyger privat. Jag flyger i tjänsten. Jag tänker fortsätta flyga privat. Jag tänker fortsätta flyga i tjänsten. Den fråga som det handlar om är: Ska jag betala det som det kostar? Det är det som frågan handlar om. Det handlar inte om att jag ska åka båt till USA. Jag ska fortsätta flyga till USA. Men frågan är: Ska jag betala det som det kostar för klimatet? Då är vårt svar: Flyget kan inte vara det trafikslag som smiter undan sina kostnader. Flyget måste också ta sina kostnader för klimatet. Det är det som är frågan. Det handlar inte om att vi ska lägga ned inrikesflyget. Det handlar inte om att vi ska lägga ned flyglinjer till USA eller om att vi ska sluta flyga. Det handlar om vem som ska betala för de kostnader som detta ger upphov till.

Anf. 163 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Herr talman! Det är ju Rikard Larsson som drar in flygskattedebatten i detta, och jag ska svara på frågan. Men för att ta upp andra delar i betänkandet vill jag också visa på att det handlar om en helhetssyn. När vi får

så mycket invändningar mot en skattekonstruktion tycker jag att man ska lyssna in det. Jag tycker att det tål att tänka på för alla oss som sitter i utskottet och i riksdagen.

Jag och Liberalerna är varma vänner av styrmedel när vi ser att de faktiskt fungerar just som styrmedel. Men när det kommer så mycket invändningar kring både miljökonsekvenser och mycket annat tycker jag att man ska stanna upp, fundera ett varv och också bredda diskussionen: Om man inte är en varm vän av flygskatten, vad vill man göra i stället? Det försökte jag beskriva i mitt anförande.

Jag tycker också att jämförelsen med att åka till New York är intressant. Om man inför en skatt i Sverige som gör att det inte går att flyga från Sverige utan man först får ta sig till ett annat land där man inte har flygskatten och flyga därifrån, då kan jag fundera på: Vilken konsekvens och effekt ger det för flyget nationellt och inte minst för miljöfrågan?

Därför har vi i Liberalerna sagt – och även Alliansen har agerat – att det är bra att man diskuterar frågan internationellt och försöker hitta internationella överenskommelser, eftersom vi kan konstatera att i de länder där man har både infört och tagit bort detta så är det på grund av det har lett till många konsekvenser.

I utskottet ställde jag en fråga om Norge. Vi kunde konstatera att där hade konsekvenserna blivit att vissa flyglinjer hade lagts ned, vilket hade drabbat vissa delar av den norska befolkningen norröver. Vi menar att vi bör lära av detta och, om vi ska ha styrmedel, se vilken typ av styrmedel man ska ha. Styrmedlen ska ju fylla en funktion, och det är när det gäller detta som vi har landat i att kritiken mot den här konstruktionen är så stor att vi inte kan ställa oss bakom den.

Anf. 164 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är jätteviktigt, precis som Nina Lundström säger, att när man får kritik och inspel ska man också lyssna på detta.

Jag tror också att det är viktigt att man ser hela bilden. Det finns ju även länder som har infört flygskatt och som fortfarande har flygskatt kvar. Tyskland är ett sådant land. Jag tror att det är lite riskabelt om vi målar upp en bild av att flyget kommer att försvinna från Sverige om vi inför flygskatt. Så sent som för ett par veckor sedan flög vi från Tyskland. Flyget finns kvar och är rätt så starkt i Tyskland, så det är klart att de här jättestora skräckscenarierna ska man nog försöka undvika.

Det är min övertygelse att flyget inte kommer att försvinna från Sverige om vi inför en flygskatt. Däremot måste vi noggrant följa vilka effekter det får, och där håller jag helt och hållet med Nina Lundström: Man ska lyssna på dem som finns inom branschen, man ska lyssna på alla som är intressenter i frågan, man ska ta till sig synpunkterna och man ska noggrant följa upp de reformer man gör.

Budskapet var ju lite detsamma här i riksdagen när vi avskaffade rabatten på arbetsgivaravgiften för ungdomar: Det skulle leda till att i princip inga ungdomar hade jobb längre i Sverige. Men ungdomsarbetslösheten har sjunkit och är lägre än när man hade rabatten på arbetsgivaravgiften från de borgerliga partierna.

Med detta vill jag ha sagt: Ta kritiken på allvar, men var också lite försiktig med de stora skräckbeskrivningarna!

Anf. 165 NINA LUNDSTRÖM (L) replik:

Herr talman! Edward Riedl från Moderaterna hade ett långt anförande just om alla de nackdelar och reaktioner som har kommit från omvärlden, från många olika aktörer. Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg, och också ha respekt för riksdagens beslut, att det finns ett starkt motstånd mot just denna skatt på grund av att det finns så många olika argument som talar emot. Jag tycker ändå någonstans att det är något man måste förhålla sig till.

Jag noterar också att Rikard Larsson har många kollegor ute i landet som har precis samma uppfattning som majoriteten i riksdagen har, det vill säga starka invändningar och en stark oro. Då tycker jag att det finns all anledning för oss att lyssna.

Den här debatten gör det också väldigt svårt att nå fram med andra förslag som man från ett parti kan tycka är viktiga som bidrag i miljö- och klimatfrågan. Nu har inte Rikard Larsson någon replik kvar, men jag tycker ändå att det är lite anmärkningsvärt att precis det som sägs här i debatten från oss som känner en stor oro för den här skatten även kommer från Rikard Larssons egna led ute i landet, och den oron är väldigt accentuerad.

Jag tror att om man ska få en acceptans för och en trovärdighet när det gäller styrmedel och skatter ska de ha en väldigt tydlig konsekvens. I vart fall ska man ha ett tydligt stöd för det, och därför måste jag också, herr talman, säga att jag tycker att det är aningen provocerande med tanke på motståndet i kammaren mot just flygskatten att ändå fortsätta att driva den och kanske också lansera den för beslut i riksdagen.

Anf. 166 ROBERT HALEF (KD):

Herr talman! Flyget har stor betydelse för Sveriges ekonomi och konkurrenskraft. Det är ett av våra viktigaste transportslag och ett som inte kan ersättas i sin förmåga att förflytta många människor snabbt på långa sträckor.

Flyget är av avgörande betydelse för näringslivet, jobben och turismen. Det bidrar mer än något annat till våra internationella kontakter. Flyget har möjliggjort för svenska företag att göra affärer världen över, för svenskar att besöka hela världen och inte minst att bo och verka i olika delar av världen.

Därför är flyget värdefullt som trafikslag, och därför vill vi kristdemokrater se en flygstrategi som värnar om och säkerställer det svenska flygets konkurrenskraft.

Det är tyvärr inte en sådan flygstrategi vi har fått från regeringen, trots tillkännagivande till regeringen om att ta fram en luftfartsstrategi som stärker konkurrenskraften för flyget i syfte att stärka förutsättningarna för jobb och tillväxt inom flygbranschen och säkra näringslivets och privatpersoners behov av transporter nationellt och internationellt.

Herr talman! Jag är kort sagt besviken på regeringens presenterade flygstrategi. Anledningen till det går att läsa i första stycket på första sidan: Flygbranschen och flygindustrin bidrar med omkring 90 000 arbetstillfällen och 75 miljarder till svensk bnp. Att branscher som turism och handel har tillgång till flyget bidrar med ytterligare 100 000 arbetstillfällen och mellan 80 och 100 miljarder kronor till bnp.

Flyget är med andra ord extremt viktigt för tillväxten i landet, för jobben, för industrin – ja, för hela Sverige. Därför har vi kristdemokrater tillsammans med allianspartierna riktat ett tillkännagivande till regeringen om att ta fram en luftfartsstrategi som värnar flygbranschen, men resultatet från regeringen är det motsatta. Flygresor ska bestraffas med en nationell flygskatt som fördyrar resor inom landet och till andra länder och är tillväxthämmande.

Herr talman! Nu ligger strategin på bordet. Det enda konkreta förslaget i strategin är att införa en nationell flygskatt. Förslaget gynnar inte svenskt näringsliv men bidrar till orättvis konkurrens och är ett hårt slag mot svenska flygplatser och flygbolag.

Flygbranschen är i dag hårt konkurrensutsatt och klarar sig med små marginaler. Ett sådant exempel är det delvis statligt ägda flygbolaget SAS, som har det ekonomiskt svårt och redan börjat planera att flytta verksamhet från Sverige för att få lönsamhet. De varnar för införandet av en nationell flygskatt.

Herr talman! Den sammanlagda kostnaden för flygbranschen med införandet av en nationell flygskatt kommer att generera ca 2 miljarder kronor varje år till staten. Det är resenärerna och flygbolagen som kommer att betala denna nota. En enkel inrikesresa blir 80 kronor dyrare, en utrikes resa till vissa EU-länder blir 280 kronor dyrare per resenär, och vid längre utrikesresor blir resan 430 kronor dyrare per resenär. Barnfamiljer, näringslivet, turister och yrkespendlare kommer att få betala regeringens aviserade nationella flygskatt på ca 2 miljarder kronor.

Herr talman! I Norge har flygskatten fått effekten att de regionala flygplatserna har lagts ned. I Nederländerna avskaffades flygskatten redan efter ett år efter att landets bnp minskat med 11 miljarder. Även Danmark och Irland har haft flygskatt men avvecklat den. Klimatnyttan med en nationell flygskatt är dessutom minimal, ungefär 0,2 procent.

Självklart ska vi göra vårt bästa med att nå målet om fossiloberoende transporter år 2030 och fossilfritt till år 2045. För att klara av klimatmålen och få ned koldioxidutsläpp med mera behövs omställning till hållbara transporter, och åtgärder behöver vidtas på många områden.

Den internationella luftfartsorganisationen ICAO:s beslut för ett par månader sedan är ett bra steg för att minska det internationella flygets klimatpåverkan genom utsläppsrätter. Med effektiva och globala styrmedel via ICAO och EU kan vi minska flygets klimat- och miljöpåverkan. Med ny teknik, nya moderna och bränslesnåla motorer, internationella utsläppsrätter, att flyga smartare med raka linjer som kortar restiden och med ökad tillgång till billigare biobränslen med mera kan vi få ned utsläppen från flyget.

Herr talman! Regeringen skriver att den år 2014 tillsatte en samordnare för Bromma flygplats. Men var det inte så att regeringen tillsatte en samordnare *mot* Bromma flygplats som faktiskt ville lägga ned flygplatsen för att efter år 2038, då flygplatsens kontrakt löper ut, bygga bostäder på marken?

Svenska folket och näringslivet vill ha Bromma flygplats kvar. Bromma är navet för inrikesflyget och är av stor betydelse för de regionala flygplatserna. År 2016 slog Bromma flygplats nytt passagerarrekor med över 2,5 miljoner resor och avlastar Arlanda med sina 2,5 miljoner resor. De tre vanligaste destinationerna är Umeå, Malmö och Göteborg. Av

Brommas 17 linjer är 13 inrikesflyg. Med andra ord: Bromma flygplats håller ihop Sverige och är en fråga för hela landet, och därför ska flygplatsen utvecklas. Det finns all anledning att bevaka att Bromma inte läggs ned.

Herr talman! Kristdemokraterna föreslår krav på alkotester av piloter och besättningspersonal vid på- och avstigning på flyget. Det har uppstått ett flertal fall där anställda på flyget ertappats med att vara alkoholpåverkade i tjänsten. Detta kan medföra en stor risk för passagerarnas säkerhet och ökar risken för flygplansolyckor. För att säkerställa säkerheten föreslår Kristdemokraterna krav på alkotester av piloter och besättningspersonal vid på- och avstigning på flyget.

Herr talman! De regionala flygplatserna är av stor betydelse inte minst för inrikesflyget och binder samman Sverige. De 28 icke-statliga flygplatserna skapar arbetstillfällen, ökar möjligheterna till turism i hela landet och gör det möjligt att bo och verka i olika delar i landet. Men de redovisar återkommande driftunderskott och är i behov av statligt stöd.

Kristdemokraterna värnar de regionala flygplatserna och deras fortlevnad. De icke-statliga flygplatserna med upphandlad trafik får i dag statligt driftsbidrag för att täcka delar av det ekonomiska underskottet och är beroende av statliga och kommunala bidrag för att överleva. Syftet med driftsbidraget är att säkerställa en interregional flygtrafik i hela landet. Därför får de regionala flygplatserna årligen ett statligt bidrag med ca 100 miljoner kronor. Denna finansieringsmodell är inte förenlig med EU-regler och är tillfällig.

Herr talman! För att värna de icke-statliga regionala flygplatserna och deras fortlevnad är det viktigt med en ordentlig översyn för att skapa långsiktigt hållbara förutsättningar för statligt och kommunalt stöd. Regeringen ger i dag med ena handen och tar samtidigt tillbaka med andra handen och sätter de regionala flygplatserna i en dålig sits.

Att bidra med statliga medel till driften och samtidigt ålägga branschen nationell flygskatt rimmar inte bra och kommer att leda till att en del flygplatser tvingas att stänga. Regeringens flygstrategi riskerar de regionala flygplatserna med den föreslagna nationella flygskatten. Dyra flygresor gör att färre kommer att resa, och det blir mindre lönsamt att driva dessa flygplatser. Konsekvensen blir att landsbygden blir lidande och förlorar kontakt och tillgång till övriga delar av Sverige och de större arbetsmarknadsregionerna.

Ett möjligt alternativ som Kristdemokraterna föreslår är att exempelvis staten finansierar och säkerställer drift av brand- och räddningstjänst, tull, säkerhetskontroll, snöröjning, med mera, inom områden som är avgörande för att bedriva verksamhet och att övrig drift finansieras av lokala och regionala ägare. Det är en metod som är prövad i andra länder och fungerar. Inrikesflyget, som har stor betydelse för hela landet, behöver fortsatt statligt ekonomiskt stöd för att klara sig.

Herr talman! Det är dags att ta fram en nationell strategi och moderniserad lagstiftning för drönare som både bejaktar möjligheterna med ny teknik och värnar flygsäkerheten. Användningen av drönare har ökat kraftigt i Sverige liksom i andra länder under de senaste åren. Drönare kommer att spela en viktig roll i framtiden, exempelvis vid paketleveranser, flygfoton, sjukvård, jordbruk, brottsbekämpning, med mera. För att inte hämma ut-

vecklingen och användning av drönare är det viktigt med en nationell strategi och moderniserad lagstiftning för att värna flygsäkerheten och säkra möjligheterna med denna nya teknik.

Herr talman! Det uttalade målet när alliansregeringen satte igång med arbetet med en svensk flygstrategi var att den skulle stärka flygets konkurrenskraft. När de rödgröna tog över arbetet tonade de ner ambitionerna avsevärt. Nu skulle den i stället ta sin utgångspunkt i de transportpolitiska målen och målet om Europas lägsta arbetslöshet år 2020. Att regeringen gett upp Alliansens mål att stärka flygets konkurrenskraft är uppenbart. Det enda konkreta förslaget är en nationell flygskatt som dessutom kommer att slå mot regeringens eget mål om Europas lägsta arbetslöshet.

Utredningen beräknar att antalet resenärer från svenska flygplatser minskar med 450 000 till 1,5 miljoner och att upp till 10 000 jobb försvinner samtidigt som ekonomin krymper med över 5 miljarder kronor. Endast flygbolaget SAS beräknas ha en årlig kostnad på 500 miljoner kronor med en nationell flygskatt och funderar på att flytta verksamhet till grannländerna.

Dessutom kommer införandet av flygskatten att ge motsatt effekt till regeringens satsning på Arlanda. Det blir färre flygbolag som väljer Arlanda, och hela den satsningen kan vara onödig.

Herr talman! Den föreslagna nationella flygskatten är endast signalpolitik för att tillmötesgå Miljöpartiet i regeringen. Det är en intern, populistisk handling med förödande konsekvenser för Sveriges ekonomi.

Trots massiv kritik från majoriteten i riksdagen, myndigheter, kommuner, regioner, näringsliv, Riksrevisionen, Statskontoret, Ekonomistyrningsverket och Tillväxtverket avser regeringen att gå vidare med en nationell flygskatt som dessutom saknar klimateffekt och slår hårt mot tillgänglighet, sysselsättning och konkurrenskraft i landet.

Herr talman! Kristdemokraterna föreslår att förslaget om en nationell flygskatt läggs i papperskorgen.

Med detta yrkar jag bifall till reservationerna 2 och 9.
(Applåder)

I detta anförande instämde Erik Ottoson, Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (alla M).

Anf. 167 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Nu är jag uppe igen i flygskattefrågan, som jag inte skulle vara uppe i. Men eftersom det både från Robert Halef och någon tidigare talare har kommit fram vad jag tycker är missförstånd som är viktiga att rätta till går jag upp.

Arbetsfördelningen är ju sådan att det är regeringen som antar strategier. Flygstrategin kommer inte att behandlas av riksdagen. Men det är inte regeringen som i strategier fattar beslut om skatter. Det är riksdagen som fattar beslut om skatter.

En flygskatt kommer att behandlas i riksdagen. Det innebär inte att regeringen i den stund den antar en flygstrategi har fattat beslut om en flygskatt. Jag tror att det är viktigt att ha den tågorordningen klar för sig, annars kan det bli förvirrande för dem utanför den här kammaren.

Jag har några frågor till Robert Halef.

Den flygstrategi som ni nu vill upphäva innehåller bland annat att man vill se över regelverket för drönare. Robert Halef talade om det. Är det inte bra att regeringen har tagit initiativ till att se över det regelverket? Ni vill ju att man ska riva upp strategin.

I Arlandafrågan var Robert Halef inne på Brommauppdraget. Det uppdraget gjordes ju om till följd av ett tillkännagivande från den här kammaren och handlar nu i stället om hur man ska kunna utveckla Arlanda. Det tillkännagivandet gjorde man. Nu vill man tillsätta ett Arlandaråd för att utveckla Arlanda. Då säger Robert Halef någonting som jag uppfattar som att om man inför en flygstrategi tycker Kristdemokraterna inte att vi ska gå vidare med utvecklingsplanerna för Arlanda. Är det korrekt uppfattat?

För dem som på åtta år presterade *ett* möte om flygstrategin i veckorna innan man lämnade över makten kan jag tycka att det hade varit klädsamt med ett lite lägre tonläge.

Anf. 168 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Det var flera frågor, som ska besvaras på kort tid.

När det gäller flygstrategin och flygskatten tar vi ställning till den framlagda flygstrategin. Där kan man läsa på s. 19: ”Regeringens ambition är att skatten ska införas.”

Som opposition måste vi i allianspartierna opponera oss när vi ogillar regeringens förslag. Just det har vi nu gjort i utskottet. Vi har fått utskottsmajoritet, och vi har som det ser ut majoritet också i riksdagen.

Detta är en skatt som är skadlig för svensk tillväxt och ekonomi. Den kommer att drabba barnfamiljer och till och med idrottsrörelsen, vars medlemmar behöver resa inom landet för att utöva sin idrott.

Det är en skatt som inte gynnar miljön. Det är enbart ett spel mellan regeringspartierna för att tillmötesgå varandra. Det är så kallad signalpolitik som inte har någon verkan – förutom att jobb kommer att försvinna. Det kommer att sätta Sverige i en dålig sits ekonomiskt i förhållande till andra länder. Särskilt flyget kommer att få ta mycket stryk av den här straffskatten, skulle man kunna kalla den, för den är endast nationell.

När det gäller Arlanda flygplats står det i strategin att man har stora ambitioner om att satsa på Arlanda. Jag håller med om att Arlanda behöver de satsningarna för att kunna hävda sig gentemot Helsingfors, Köpenhamn och så vidare. Men med flygskatten som ni vill införa slår ni ju undan benen på Arlanda flygplats. Ett flertal flygbolag kommer att flytta sin verksamhet, och vissa som kanske hade tänkt sig att flyga från Arlanda kommer nog inte att göra det på grund av den nationella flygskatten.

Anf. 169 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Nej, riksdagen tar inte ställning till flygstrategin. Regeringen fastslår strategier.

Vad riksdagen gör i det här fallet, vad majoriteten i riksdagen bestående av Alliansen och SD gör, är att säga att den flygstrategi som regeringen har antagit ska rivas upp. Den ska inte fullföljas.

Flygstrategin tar inte ställning till flygskatt. Flygskattefrågan kommer till riksdagen på annat sätt och behandlas precis som alla andra skattefrågor.

Vad denna strategi tar ställning till är att man vill arbeta med de sociala villkoren inom flyget, att man vill se över stödet till de regionala flygplatserna för att ge dem långsiktigt hållbara förutsättningar och att man vill utveckla Arlanda.

Det är om den typen av frågor som ert tillkännagivande nu säger: Stopp och belägg! Det ska ni inte arbeta vidare med. Ni ska inte gå vidare med denna flygstrategi. Ni ska ta fram en ny. Det är det ert tillkännagivande handlar om. Det handlar inte om att sätta stopp för flygskatten, för den berörs inte här. Regeringen tar inte ställning till den i sin flygstrategi.

Jag har naturligtvis förståelse och respekt för att ni vill prata flygskatter. Men vi ska inte lura oss att tro att de beslut vi fattar har en annan verkan än de har. De beslut ni fattar nu har ingenting med flygskatt att göra. Därför har ni också undvikit att skriva "flygskatt" i tillkännagivandet. Det hade helt enkelt inte gått. Det är inte en fråga för vårt utskott. Det är inte vårt betänkande.

Anf. 170 ROBERT HALEF (KD) replik:

Herr talman! Skatter hanteras i skatteutskottet.

När flygstrategin presenterades hade frågan om flygskatt diskuterats i utskottet. Majoriteten, den så kallade majoriteten som med stöd av Vänsterpartiet vill regera landet, ville inte lyssna på kritiken.

Jag har läst en hel del utlåtanden från remissinstanser som är kritiska till den här skatten. Den är skadlig för Sverige. Den fördyrar resorna för människor som bor och verkar i olika delar av landet.

Vi tycker inte att den är skälig. Av den anledningen har vi försökt få regeringen och regeringspartierna att avstå från den straffskatt som en nationell skatt på flyget och resenärerna är. Då vi inte har fått gehör för vår kritik är gången som finns politiskt att ta upp frågan här i kammaren och tala om att majoriteten i riksdagen är emot införandet av en flygskatt.

Majoriteten av alla remissinstanser är också emot. Miljöpartiets ledamot talade tidigare om opinionsmätningar, men vi måste gå efter remissinstanserna. Det är dem vi ska förlita oss mest på. Åtta av tio säger nej till den nationella flygskatten.

En fråga till dig, Rikard Larsson, innan vi skils åt: Hur förklarar du detta för idrottsrörelsen, för alla de människor som är beroende av att flyga till jobbet för att kunna bo och verka i olika delar av landet, för alla barnfamiljer? Vi är ett resande folk. Vad säger du till barnfamiljerna som ska resa till Thailand som får flera tusen kronor dyrare flygbiljetter – utan att det ger någon verkan på miljön över huvud taget? Det finns ju internationella flygrätter som kan komma åt miljöpåverkan.

(ANDRE VICE TALMANNEN: Rikard Larsson har inga fler repliker, men jag tänker bevilja replik för att svara på frågorna som Robert Halef ställde.)

Anf. 171 RIKARD LARSSON (S) replik:

Herr talman! Vad jag säger till dem är att man kan boka sin Thailandresa. Man kan fortsätta flyga i Sverige där det inte finns andra bra alternativ. Man kan fortsätta flyga till USA. Men man måste vara beredd att betala vad det kostar för klimatet. Vi kan inte låta vissa sektorer i vårt samhälle

glida undan och inte ta kostnaderna för den klimatpåverkan som transporter ger upphov till. Det säger jag till dem.

Anf. 172 ERIK OTTOSON (M):

Herr talman! Nu går vi över till något helt annat.

Betänkandet behandlar inte bara en eventuell flygskatt utan även ett nytt transportslag – ett nytt trafikslag som håller på att växa fram alltmer. Det handlar om drönare.

Jag säger nytt transportslag, för det är precis vad det handlar om. Detta är inte gängse vägtransporter eller marktransporter och heller inte vanliga flygtransporter, utan det är något helt nytt.

Riksdagens trafikutskott, och förhoppningsvis sedan också riksdagen, vill därför rikta ett tillkännagivande till regeringen där man säger att regeringen behöver ta fram en nationell strategi för just detta nya transportslag.

I flygstrategin finns totalt två stycken som berör drönare över huvud taget. Inget av styckena innehåller något konkret – inte ett enda förslag. Detta kan inte betraktas som en strategi.

Trafikutskottet säger att en strategi behöver innehålla teknikbejakande åtgärder som lyfter fram den fantastiska potential som finns inom denna teknik samtidigt som säkerheten säkerställs, så att det kan ske på ett tryggt och bra sätt. Det ska vara ordning och reda i luftrummet. Det ska vara ordning och reda på marken. Det ska vara ordning och reda i våra trafiksystem, även när nya tekniskt innovativa lösningar växer fram.

Om vi inte låter dem växa fram går den svenska ekonomin och arbetsmarknaden miste om en rad högteknologiska och högspecialiserade arbetstillfällen. Vi brukar vara stolta över att vi har en kunskapsintensiv arbetsmarknad. Att i det läget inte ha en strategi för hur man ska omhänderta detta nya högteknologiska transportslag är förbluffande.

Det finns andra länder som står i kö och slåss om att få etableringar av nya moderna företag som arbetar med denna teknik. Det finns mässor där nationers handelsorgan och handelsministrar närvarar för att locka till sig dessa företag för att ta del av utvecklingen.

Sverige är inte närvarande någonstans där detta sker, ingenstans. Vi nämns inte ens. Och så ska vi vara stolta över vår högteknologiska arbetsmarknad, med kunskapsintensiva jobb och hög utbildning. Det är bara det att det försvinner i väg någon annanstans, för regeringen har ingen strategi.

Man har ingen strategi för hur vi ska vara attraktiva och vara ett land där detta sker. Man har ingen omfattande strategi för hur detta ska kunna införlivas i det vardagliga livet. Man har ingen strategi för hur säkerheten ska kunna garanteras när antalet drönare blir större och större. Man har ingen strategi för hur kamerafrågan ska hanteras, utöver att den ska flyttas från en lagstiftning till en annan. Men hur påverkan på den nya lagstiftningen ser ut finns det fortfarande ingen strategi för.

Man har ingen fungerande strategi för hur brottslighet i luftrummet ska beivras, eller för den delen hur terrorhot förhindras. Polisen står fortfarande handfallen om ett terrorattentat skulle ske med hjälp av en drönare. Det man har till hands är att dra tjänstevapnet eller – om man hinner, vilket man sannolikt inte gör – att lokalisera föraren till drönaren på marken, som kan vara gömd på ett hustak eller någon annan plats som är svår att hitta. Detta är vad som står till buds i dag, och det är inte till fyllest.

Det är svårt att göra rätt. I dag finns i princip ingen möjlighet att göra helt rätt om man ska ägna sig åt denna verksamhet. Vi tycker att det ska vara lätt att göra rätt. Det finns ingen strategi för att göra det lätt att göra rätt, utan det är bara svårt att göra rätt. Det är strategilöst och innehållslöst, och det är svepande formuleringar i två stycken i en väldigt lång och även i övrigt ganska innehållslös strategi.

Herr talman! Det tillkännagivande som trafikutskottet föreslår kammaren att regeringen ska få från riksdagen tar höjd för i princip allt detta. Den strategi som riksdagen begär av regeringen kan inrymma allt detta. Om den inte gör det kommer vi inte ens att vara tvåa på bollen, för nu ligger vi långt efter.

Andra länder tittar på speciella flygledarfunktioner för denna form av teknik, för man inser att den inte kommer att kunna införlivas i befintlig flygledningsteknik. Andra länder tittar på hur man kan bekämpa brott i luftrummet och hur man kan säkra skyddsobjekt och allmän ordning och reda. I Sverige ligger vi efter.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag gällande punkten om drönarstrategi.

(Applåder)

I detta anförande instämde Edward Riedl och Jessica Rosencrantz (båda M) samt Robert Halef (KD).

Anf. 173 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! Jag ska inte förlänga själva debatten, men eftersom det har sagts att vi – S, MP och V – satte oss ned tillsammans med SD och förhandlade under den förra mandatperioden vill jag vara väldigt tydlig: Vi – S, MP och V – har aldrig förhandlat med Sverigedemokraterna, och detta vill jag få fört till protokollet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

§ 11 Gymnasieskolan

Gymnasieskolan

Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU15

Gymnasieskolan

föredrogs.

Anf. 174 MICHAEL SVENSSON (M):

Herr talman! Så står vi då åter här och debatterar vår gymnasieskola – en gymnasieskola som har många utmaningar, lika många som för både två och fyra år sedan. Om jag hade tagit ett gammalt anförande hade ni kanske inte märkt något. Men precis som min skjorta är nystruken är mitt anförande nyskrivet.

Det finns flera problem med gymnasieskolan. Det tråkiga är att jag inte kan se några tecken på att regeringen tar problemen på allvar. Det finns

ingen handlingskraft. Problemen är kända. Visserligen finns det ett slutbetänkande från Gymnasieutredningen, som har en hel del bra förslag, men vissa åtgärder borde redan ha vidtagits.

Vilka generella problem har vi då? Det största är naturligtvis de som lämnar skolan utan komplett examen eller hoppar av i förtid. Detta är ett stort misslyckande som kostar för både individen och samhället.

Söktrycket för yrkesprogrammen är alldeles för lågt. Trenden är internationell och kunde skönjas redan 2005–2006. Det är det andra stora problemet.

Det tredje är att gymnasieskolan inte klarar av leveransen av yrkeskickliga ungdomar till arbetsmarknaden. Lika illa är det att leveransen av ungdomar till högre utbildning är bristfällig. Kunskapsnivåerna är för låga, många högskolekurser får börja på gymnasienivå och värdefull tid går förlorad.

Okunskapen om programmen är stor, och programbyttarna är alldeles för många. Det innebär i många fall att utbildningen förlängs till minst fyra år. Detta blir kostsamt för både individ och samhälle.

Och så har vi otryggheten. Skolinspektionen har i en rapport visat att den är utbredd. Trivseln är visserligen fortfarande stor i svensk skola, som tur är, men otryggheten breder ut sig, både den som är föranledd av inre stress och den som är föranledd av yttre händelser.

Herr talman! Jag har här räknat upp några av de största problemen och utmaningarna. Finns det då lösningar? Ja, det finns det.

Vi måste utöka antalet undervisningstimmar och åter koppla kursens längd till antalet timmar för att öka kunskapsmassan i skolan. SYV-arnas tid måste öka och deras kompetens och status höjas. Självklart gäller detta inte minst SYV-arna i grundskolan som ska ge goda råd inför gymnasievalet.

Vi har många nyanlända i skolan. Detta ställer extra stora krav på oss. Det är därför som vi föreslår att yrkes- och språkinstruktionen ska kunna kombineras. Vi hoppas också att få er andra att ändra er i denna viktiga fråga.

Jag tror alltså att vi måste reglera en del vad gäller timmar med mera. Men vi måste också öppna upp och göra gymnasiet mer flexibelt. Det kan handla både om att det finns kortare kurser och att det tillåts att man läser väsentligt över 3 000 poäng. Det kan gälla att samarbeta mellan program och att kombinera på ett annat sätt, kanske slå samman delar av handelsprogrammet med ekonomiprogrammet. Över huvud taget måste vi sudda ut skillnaderna mellan de olika programmen, mellan ett A- och ett B-lag. Därför är det bra att Gymnasieutredningen föreslår samma inträdeskrav för alla elever.

För att komma till rätta med otryggheten måste vi låta rektorn få större befogenheter att ta bort stökiga elever eller dem som utgör ett direkt hot mot andra. Mer personal behövs, inte bara lärare. Sist, men inte minst, tror jag att dagens kursgymnasium är en bov i dramat för ökad stress och därmed otrygghet. Jag ser fler nackdelar med kursgymnasiet, och det är därför som vi vill att kursbetygen ska utredas och hoppas också att man ser fördelar som kan finnas med en återgång till ämnesbetyg.

Herr talman! Det finns några områden där vi har samsyn med regeringen och där vi säkert kan komma överens. Men det finns minst ett par områden där vi ställer oss frågande till denna brist på handlingskraft. Det gäller IB-programmet och naturbruksskolorna. Båda de förslag som finns gör det sämre för eleverna. Jag förstår inte denna logik. Man försvarar för de ambitiösa naturbrukseleverna att ta sig vidare samt smalnar av underlaget för många skolor. Vad gäller IB-eleverna låter man UHÄ väsentligt försvåra det för dessa elever att konkurrera om utbildningsplatser.

I framtiden tror jag att regionens gymnasieskolor måste samarbeta mer och tätare. Det rör sig om underlag till tillräckligt stora program och rätt sorts dimensionering för framtida arbetsmarknad. Jag tror också på ett bättre samarbete med den regionala högskolan. Detta kommer att bli en vinn-vinnsituation, inte minst när det gäller att få ut fler lektorer. Vi måste stärka den forskningsanknutna undervisningen. Det kan vi göra genom att få ut fler lektorer på skolorna. För 20 år sedan fanns det 1 500 lektorer i skolorna, nu finns det ca 250.

Herr talman! Vi måste förbättra kunskapsresultaten och göra skolan mer flexibel och tryggare. Undervisningssituationen är viktigast, men också systemövergripande frågor som OECD pekat på. Styrkedjan brister, framför allt i många kommuner. Därför behövs det hjälp och stöd, och staten måste peka tydligare på vad som behöver göras.

Jag yrkar bifall till reservationerna 9 och 13.

(Applåder)

Anf. 175 STEFAN JAKOBSSON (SD):

Herr talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservationerna 4 och 10.

Merparten av oss som ska debattera här har suttit med i Gymnasieutredningen. Jag tror att de flesta av oss har kommit fram till att många av de saker som står i Gymnasieutredningens betänkande, och de åtgärder som föreslås, är ganska brett förankrade parlamentariskt.

Jag hörde Michael Svensson här nämna att det kanske vore bra att se över detta med ämnesbetyg. När det gäller ämnesbetyg är vi faktiskt tre partier som redan i dag har ett konkret förslag. Det var synd att Moderaterna inte hann hänga på det. Då hade vi nog fått ett lite bättre tryck, och framför allt hade vi kanske kunnat genomföra detta tidigare.

Herr talman! Utifrån den yrkeserfarenhet jag har tror jag att just ämnesbetygen kontra kursbetygen är ett av de stora problem som vi har haft i det svenska skolsystemet.

För er som inte är bekanta med skillnaden mellan kursbetyg och ämnesbetyg kan jag berätta följande. Kursbetyg läser man en gång. Sedan sätts betyget. Man läser varje kurs för sig. Ämnesbetyg, som merparten av svenska folket har haft, kunde man förbättra på slutet. Man kunde stegra sina betyg. När man är 15–16 år och börjar i gymnasiet har man kanske inte tänkt helt färdigt när det gäller vad man faktiskt vill göra. Man kan behöva en möjlighet att förbättra sina betyg.

Vi har stora avhopp inom gymnasiet. Jag skulle våga påstå att just kursbetygen är en av de stora orsakerna. Det enda sättet att förbättra sina betyg är faktiskt att kliva av den utbildning man går och börja om från scratch för att på så sätt kunna förbättra sina betyg. Med de gamla ämnesbetygen behövde man inte göra det. Då kunde man förbättra sina betyg i slutänden.

Det finns fördelar med kursbetyg, eftersom man kan läsa fler poäng och ha en differentierad gymnasieskola. Men där finns det också problem. Just denna möjlighet att läsa många olika kurser och välja många olika linjer innebär också svårigheter.

Herr talman! Jag läste fyraårig teknisk linje. De som anställde mig på den första firman visste exakt vilka kurser jag hade läst. Så är tyvärr inte fallet i dag. Nu har eleverna ibland kanske valt kurser efter intresse och ibland kanske för att de inte har orkat läsa de tunga kurser som faktiskt behövs. Det innebär att man som företagare ställs inför inte en variant utan femtioelva varianter av elever som kommer ut och som ska försöka vara anställbara. Och när de ska läsa vidare på högskolan har dessa elever kanske inte heller de grunder som de behöver. Dessa saker har renderat i att kursbetygen har ställt till problem i stället för att underlätta. Men, som sagt, det finns små fördelar. Det ska vi inte bortse från.

Sverigedemokraterna har också föreslagit att det ska finnas ett tvåårigt gymnasium. På 1990-talet hade vi, om jag kommer ihåg det rätt, 27 praktisk-estetiska linjer och 9 teoretiska. Av dessa 9 teoretiska linjer var det en som var fyraårig, resten var treåriga. De 27 praktisk-estetiska linjerna var tvååriga.

Helt plötsligt under 1990-talet beslutades det att alla linjer skulle göras treåriga. När man talar med företagen har de kommit fram till att detta inte har gjort eleverna mer anställbara. Några få elever har kanske fått möjlighet att studera vidare på högskolan. Men de elever – 25–30 procent av Sveriges befolkning – som valde det tvååriga gymnasiet gjorde det för att de ville ut i arbetslivet. De ville komma ut och jobba, tjäna pengar och flytta hemifrån. Nu har vi förlängt den period som man studerar med ytterligare ett år. Det innebär, som sagt, ingen förstärkning. Det som händer är att ett antal personer hoppar av gymnasiet för att de tycker att det är för lång tid.

Fördelen med det tvååriga praktiska gymnasiet var att man kom ut i arbetslivet ganska tidigt.

Med detta sagt vill jag säga följande: Snälla, när man nästa gång ska göra en sådan stor förändring i det svenska skolsystemet, kan man då göra en riskbedömning, forskning och analys innan man gör någonting och inte bara komma med en massa olika förslag för att i efterhand komma på att det inte funkar så bra och att man måste gå tillbaka?

Herr talman! Det är så många saker inom det svenska skolsystemet där vi har fått gå tillbaka. Lärarutbildningen är en. Vi har haft så många varianter under de senaste 20 åren, men nu ser lärarutbildningen ut nästan exakt som den gjorde från början.

Jag hade nyligen möjlighet att vara i Singapore under två veckor för att titta på deras skola inifrån. Jag har sett deras system, och jag har sett fantastiskt många fördelar med hur man jobbar där. Det som man jobbar med i Singapore är framför allt en fantastiskt bra kontakt mellan näringslivet och skolan. Man har en extremt liten mismatch, vilket är ett stort problem i det svenska skolsystemet, då vi har många gymnasieelever som läser det som de tycker är intressant. Men tyvärr leder det inte till några anställningar. Eller också söker extremt många samma linjer, trots att man redan från början vet att det kanske finns en eller två platser att erbjuda i hela Sverige.

Man har gjort detta genom många olika metoder, men framför allt därför att företagen är nära anknutna. Här vet jag att vi är flera partier som tycker samma sak, nämligen att vi ska ha en bra studievägledning där skolan och företagen sitter tillsammans för att se till att eleverna faktiskt väljer de linjer som kan leda till arbete.

Herr talman! Vi har föreslagit en annan sak, och det är en teknikbrygga. För de elever som har valt fel – som har kommit ut till en arbetslöshet och kanske i dag sitter och skulle vilja läsa in igen – har vi ett förslag om en teknikbrygga. Det är nämligen inom teknikföretagen de stora yrkena finns i dag. Du kan ha läst en kurs, men du går in och läser ett år extra. Det är helt enkelt en andra chans att läsa in de saker företagen önskar.

Vi har också pratat med de lärare som jobbar med språkinstruktionen. Det hände ganska mycket under hösten 2015, och det kom väldigt många elever på kort tid. Merparten av dem finns i systemet i dag. Problemet med språkinstruktionen var att man satte alla elever i samma klass, oavsett deras bakgrund vad gäller skolsystemet – från dem som över huvud taget aldrig hade läst och var analfabeter till dem som kanske hade gått ända upp till åtta nio år i grundskola. Det hade underlättat att dela språkinstruktionen i två delar, en del där eleverna har förkunskaper och en del där eleverna inte har några förkunskaper alls. Det hade underlättat enormt mycket för lärarlaget.

Jag ser dock med förhoppning fram emot att merparten av det Gymnasieutredningen har kommit fram till, och som de flesta av partierna här inne är överens om, ska kunna lägga en långsiktig grund. För ett antal månader sedan fick jag en fråga från *Ekot* om vad som är det absolut viktigaste inom skolpolitiken, herr talman, och den absolut viktigaste frågan inom skolpolitiken är långsiktighet och att vi allihop i Sverige vet vad som gäller under lång tid. Det kommer att underlätta för föräldrar, lärare, elever, skolor, högskolor, lärarutbildningar – you name it.

I detta anförande instämde Crister Spets (SD).

Anf. 176 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C):

Herr talman! Det är dags att debattera gymnasieskolan igen.

Låt mig börja på ett lite tråkigt sätt, nämligen genom att säga att betänkandet är ganska smalt. Det handlar om de motioner vi har lämnat in under året, så det är inga nya förslag från regeringen. Kloka förslag som vi redan har behandlat ligger i förenklad hantering. Till dig som eventuellt lyssnar på debatten eller läser betänkandet och undrar var de andra, viktiga frågorna finns säger jag: De finns delvis i de olika partiernas motioner, men de kommer säkert också tillbaka när vi ska diskutera den gymnasieproposition som kommer.

Det var kanske ett lite tråkigt och inte särskilt inspirerande klagörande, herr talman, men jag ville ändå göra det. Jag vill också redan nu yrka bifall till reservation nr 1. Centerpartiet står givetvis bakom även övriga reservationer från partiet.

Herr talman! Denna debatt kanske hamnar lite grann vid sidan av de stora diskussionerna om gymnasieskolan, inte minst med tanke på den gymnasieutredning som redan har nämnts i debatten. Tiden för att lämna remissvar gick ut i början av månaden. Där behandlas frågor som fler lär-

lingar och höjd kvalitet, vilket jag kanske skulle föredra att kalla den viktigaste frågan när det gäller gymnasieskolan – att hela tiden fokusera på det som driver kvaliteten för att utbildningen ska bli så bra som möjligt och ge eleverna det de verkligen behöver. En riktigt bra studie- och yrkesvägledning är en annan faktor vi behöver lyfta fram. Vi kommer säkert att återkomma till dessa frågor.

Just i dessa dagar är det många UF-mässor – mässor för ung företagssamhet – som pågår runt om i landet. I maj är det dags för den stora mässan i Stockholm, där många av eleverna kommer att visa framfötterna på olika sätt. De kommer att visa spännande affärsplaner, ha försäljning och monterar och så vidare.

Det tragiska i detta sammanhang är väl att mycket av den kritik som har förts fram i olika remissvar till Gymnasieutredningen är att det förmodligen, om det genomförs på det sätt som föreslås, kommer att bli svårare att få plats med den projektverksamhet som UF är. Jag hoppas att mina kamrater i utskottet kommer att ta den frågan på stort allvar så att denna viktiga verksamhet inte försvinner eller minskar på ett onödigt sätt. Man måste faktiskt lyssna på hur yrkesprogrammen kan göra än mer plats för detta viktiga.

Jag hade förmånen att vara på mässan i Skövde i förra veckan, och det var en del geniala företagsidéer och spännande affärsplaner där. Man prisades på olika sätt. Det var fantastiskt duktiga säljare, och det var även en del nervositet när unga elever skulle försöka sälja den produkt de hade tänkt ut. Det var inte utan stolthet en tjej sa: Det här är första gången omvårdnadsprogrammet på Plusgymnasiet är med på UF-mässan, och vi tycker att det är så roligt – vi är så stolta över den här verksamheten.

Bland de tidigare förslagen, framför allt från allianspartierna, finns det förslag om hur man lyfter fram det entreprenöriella lärandet och låter det bli en del av hela utbildningen. Det tror jag är oerhört viktigt att ha koll på framöver. Det vore intressant att höra hur Caroline Helmersson Olsson, som ju företräder regeringspartierna i denna debatt, förhåller sig till och tänker om frågan om entreprenöriella arbetssätt och UF:s möjligheter att utvecklas.

Herr talman! Centerpartiet har många förslag på hur man ska förbättra gymnasieskolan, framför allt vad gäller yrkesprogram och lärlingsprogram. Kompetensförsörjning är kanske en av de mest avgörande frågorna som hela arbetslivet i Sverige står inför. Det är en stor utmaning.

Jag tänker ibland på det vi ofta lyfter fram i debatten, nämligen rådet till unga människor att hålla många dörrar öppna och vänta med att välja. Om man lite krasst tittar på detta kan man fundera på om det egentligen är ett så klokt råd att ge. Vore det inte bättre att ha en riktigt bra studie- och yrkesvägledning betydligt tidigare i grundskolan, så att eleverna känner att de gör välinformerade val – givetvis med möjlighet att göra omval?

Det handlar om att känna en större säkerhet utifrån de kompetenser och intressen eleven själv har och utifrån de behov arbetsmarknaden har. Från Centerpartiets sida vill vi därför lyfta fram behovet av att ha en riktigt bra studie- och yrkesvägledning betydligt tidigare i skolan. Det gör kanske att elever faktiskt vågar välja på ett annat sätt. Vägledningen bör också vara tillgänglig för fler föräldrar som funderar över på vilket sätt de behöver vara en del i vägledningen för de egna barnen.

Herr talman! Jag går över till dagens betänkande. Centerpartiet har två reservationer. Ett av förslagen handlar om att äldre ensamkommande ungdomar ska få en snabb väg in i yrkesutbildningar utan krav på gymnasieexamen, eller möjligtvis att de faktiskt får läsa utbildningen på ett annat språk – till exempel engelska – för att kunna tillgodogöra sig den och inte stanna av för mycket i sin kunskaps- och kompetensutveckling när de kommer till vårt land.

Vi behöver också se att hela utbildningssektorn kan användas när det gäller just integrationen. Jag vill lyfta fram folkhögskolorna, som är en viktig del i detta. De finns över hela vårt land och har en lång tradition av, liksom en stor kompetens för, att arbeta med många olika aspekter av lärande. Om uppdraget utökas så att folkhögskolorna kan bedriva språkintrödningsprogram på gymnasienivå i betydligt större utsträckning skulle det vara mycket bra. I betänkandet lyfter man fram att detta går att göra i dag, men då kan vi också fundera på vilket smörjmedel vi skulle behöva ge för att det också ska göras i större utsträckning.

Folkhögskolan är bra på att motivera elever som har avslutat en kurs eller ett program att fortsätta studera inom folkhögskolan. Jag ser inte minst allmän linje inom folkhögskolan som en viktig faktor både för introduktion och för att skapa förutsättningar för lärande och en bra integration i det svenska samhället. När man kommer ny till vårt land saknar man ofta nätverk av olika slag. Man kanske saknar familj och släkt, som av olika anledningar inte kommer med, och man känner inte så många på de platser man kommer till. Folkhögskolan är ju unik på det sättet att den, om man också har möjligheten att bo där, skapar riktigt bra nätverk som man kan ha användning för mot slutet av utbildningen och så småningom även när man söker jobb.

Herr talman! Jag ska byta spår en gång till. Alliansen genomförde en karriärreform, och jag skulle vilja tala lite om det som också har varit uppe i debatten tidigare. Michael Svensson nämnde antalet lektorer i den svenska skolan. Utskottet hade en spännande hearing för bara ett par veckor sedan, där vi fick förmånen att se vad de forskarskolor som Alliansen införde har lett till. Utskottet har skrivit en rapport om detta. Vi fick också träffa företrädare och rektorer för lärosäten, och vi fick träffa en livs levande lektor.

När man hör lektorer berätta om hur de arbetar i den svenska gymnasieskolan önskar man ju att fler elever skulle få den möjligheten. Därför tycker jag att det är lite synd att regeringspartierna nu har slagit stopp i systemet när det gäller karriärreformerna, antalet lektorer och så vidare. Man genomförde ett ganska kritiserat lärarlönelyft, och det vore spännande att få höra ett resonemang om hur man såg på det i förhållande till karriärtjänsterna. De svaren ser jag också fram emot.

(Applåder)

I detta anförande instämde Michael Svensson (M).

Anf. 177 DANIEL RIAZAT (V):

Herr talman! Vi är här för att tala om gymnasiebetänkandet, som kommer lite olägligt, vilket har sagts tidigare.

Gymnasieskolan har utvecklats från att vara en angelägenhet för några få till att vara en skola för de allra flesta. Allt fler ungdomar har fått möjlighet till mer och bättre kunskaper som svarar mot höjda krav från såväl arbets- som samhällsliv.

För Vänsterpartiet är satsningar på utbildning en nödvändig förutsättning för samhällets utveckling och social frigörelse. Gymnasieskolan ska därför vara en rättighet och ge alla elever utökade valmöjligheter genom att förmedla kunskap och bildning. Därför vill vi att alla unga ska få en fullständig gymnasieutbildning.

Vinstintresset ska aldrig få styra gymnasieskolan. I tidigare debatter har vi hört andra partier resonera kring denna fråga. Det är en fråga som just nu är uppe i Vinstutredningen, och förslag ska komma, men jag tror att det är viktigt att påpeka det även i denna debatt.

Det finns flera olika sätt att driva friskolor. Enligt Skolverkets rapport *Privata aktörer inom förskola och skola* var det 2013 över 70 000 elever som gick i aktiebolagsdrivna gymnasieskolor, medan knappt 10 000 elever gick i gymnasieskolor som drevs som stiftelser eller övriga driftsformer.

Bland de fristående gymnasieskolorna dominerar i dag aktiebolagen kraftigt. En allt högre andel av friskolorna ingår också i stora koncerner, och marknaden domineras av några stora skolkoncerner med så kallade riskkapitalbolag som ägare.

Aktiebolag, och särskilt riskkapitalbolagen, har i dag till uppgift att generera vinster åt sina ägare. Vänsterpartiet anser att detta är fel och oförenligt med skolans uppdrag, som är att ge bästa möjliga undervisning. Skolans mål ska vara att ge eleverna den bästa kunskapen – inte att generera vinst till privata bolag.

I andra länder är lagstiftningen betydligt mindre generös mot privata vinstintressen. I Norge är visserligen alla bolagsformer tillåtna för fristående skolor, men det finns krav på att alla offentliga medel ska komma eleverna till godo. I Finland drivs skolorna av allmännyttiga samfund och får inte drivas för ekonomisk vinning. I Danmark är det förbjudet att driva skolor i form av aktiebolag, just med tanke på möjligheten till vinstutdelning, och det är endast icke vinstdrivande stiftelser som får vara huvudmän. Dessutom får en enskild huvudman inte driva fler än en skola.

De stora överskotten inom utbildningsbranschen är en följd av att de vinstdrivande fristående skolorna hela tiden strävar efter att minska sina kostnader. Ett sätt är att anställa färre lärare, som dessutom är obehöriga i större utsträckning än på kommunala gymnasieskolor. Detta sänker såklart lönekostnaderna, och det sparas också in på den del av verksamheten som inte direkt kan hänföras till undervisningen.

Ytterst få vinstdrivande friskolor har egna skolbibliotek. De använder sig i stället av de offentliga stadsbiblioteken. Givetvis är det positivt att eleverna kommer i kontakt med dessa bibliotek, men det innebär samtidigt att skolan flyttar över sina kostnader till kommunen.

Vi väntar som sagt med intresse på att få se vilka förslag som kommer att läggas fram framöver, men det är också intressant att se det som samtidigt pågår bakom gardinerna. När Svenskt Näringsliv och andra aktörer med starka kopplingar till både dessa vinstdrivande bolag och till Sverigedemokraterna får bestämma är barnen som pengapåsar som ska finnas på en skolmarknad.

Vinstlobbyn, som har dessa riskkapitalister och Svenskt Näringsliv bakom sig och i spetsen, är väldigt aktiv i den frågan. Genom att sprida alternativa fakta och ha officiella möten där man söker Sverigedemokraternas aktiva stöd jobbar man numera stenhårt för att behålla dessa vinster.

Så många som en fjärdedel av de elever som börjar gymnasiet antingen hoppar av eller lämnar gymnasieskolan utan fullständiga betyg. Samtidigt har yrkesprogrammets popularitet minskat tydligt sedan gymnasieskolan reformerades. För att alla unga ska fullfölja en gymnasieutbildning krävs att alla gymnasieprogram är attraktiva och att utbildningens upplägg uppfattas som meningsfullt.

Tidigare gick ungefär hälften av eleverna i gymnasieskolan på ett yrkesförberedande program. Sedan den nya gymnasieskolan Gy 11 infördes är det knappt en tredjedel som söker sig till ett yrkesprogram. I den första ansökningen till den nya gymnasieskolan hade andelen sökande till yrkesprogrammen minskat med ungefär 10 procent, vilket är oroväckande.

Det finns flera sätt att möta detta på. Dels handlar det om att möta eleverna med höga förväntningar i skolan, oavsett om det handlar om yrkesförberedande eller studieförberedande program, dels handlar det om att få bort den ålderdomliga föreställningen om skillnaden mellan de teoretiska och de praktiska yrkena. Arbetsmarknaden ser i dag ut på ett annat sätt.

Självklart handlar detta också om, och går ihop med, yrkesprogrammets attraktivitet när det gäller högskolebehörighet. Att vi under ett antal år inte har haft direkt högskolebehörighet för yrkesprogrammen har lett till minskad attraktivitet och mindre trygghet för eleverna. Alla vet inte vad de vill göra när de är 16 år gamla. Man kan ändra sig, och då får man helt enkelt ägna flera extra år åt att lägga till de teoretiska ämnena. Regeringen bör därför komma med ett sådant förslag som vi anar i gymnasiepropositionen kring detta ämne.

Jag vill också tala om det ämnesutformade – i stället för kursutformade – gymnasiet. På 90-talet delades gymnasiet upp i kurser, vilket vissa har nämnt tidigare. I stället för att ha ett betygssystem där utveckling över tid premierades har vi nu ett system där elever, oavsett kunskapsutveckling över tid, riskerar att få lägre betyg på grund av att de har fått låga betyg i de första kurserna under gymnasiet.

Detta har resulterat i att många vill läsa upp sina betyg i den kommunala vuxenutbildningen, vilket inte alltid är så enkelt. Det har också blivit en stressfaktor för såväl lärare som elever. Det gäller att redan tidigt under gymnasiet prestera på toppen av sin förmåga, eftersom ett tidigt kursbetyg inte kan förändras, oavsett vilket betyg man får i samma kurs längre fram.

Enligt en undersökning som Lärarnas Riksförbund och Sveriges Elevkårer gjorde 2015 uppger många elever på högskoleförberedande program att de har hög arbetsbelastning och upplever så mycket stress att de har övervägt att hoppa av gymnasiet.

Elever som är skoltrötta eller har haft andra svårigheter i grundskolan riskerar att straffas ut tidigt i och med kursbetygen. Detta system är alltså sannolikt en starkt bidragande faktor till avhoppet från dagens gymnasieskola.

Den täta betygssättningen är enligt Lärarnas Riksförbund också en stressfaktor för lärarna. Om vi vill förbättra arbetsmiljön är detta någonting som vi ganska snabbt kan ändra på.

Min tid är slut, men jag ska bara prata i en minut till. Jag tänkte komma till mitt yrkande, som handlar om arbetsmarknadskunskap för alla elever i gymnasieskolan.

På senare år har det arbetats mycket aktivt för att elever ska få ökade kunskaper om eget företagande och entreprenörskap, men faktum är ju att de allra flesta blir anställda i befintliga företag eller inom offentlig sektor. Det är därför väldigt viktigt att även ha arbetsmarknadskunskap som ett tillägg till detta. Många elever är i dag inte förberedda för arbetsmarknaden när de kommer ut, och vi i Vänsterpartiet menar därför att ämnet arbetsmarknadskunskap bör finnas på alla gymnasieprogram. Jag vill alltså yrka bifall till reservation 7.

Utöver detta handlar det om estetisk verksamhet, som vi vet att regeringen har lagt fram i förslaget. Det finns också en rad andra förslag, som jag dock väljer att lämna därhän.

Anf. 178 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Trots att Daniel Riazat är vänsterpartist kan jag ibland se en viss klokskap i en del av förslagen, men här gick du nog lite fel.

Jag tycker att Vänsterpartiet har fått stå oemotsagt alldeles för länge vad gäller vinster i välfärden och friskolor.

Det är ett populistiskt förslag, och jag vet vad ni tycker om populistiska förslag från andra partier i den här riksdagen.

Det finns, tycker jag, mycket okunskap vad gäller vinsterna. Låt mig bara kort reda ut ett par begrepp.

Kommunalt drivna skolor och vårdföretag kan ibland ha ett kostnadsindex som ligger på över 100. Det är ofta inga problem. Man kan ta pengar från andra verksamheter, och funkar inte det kan man till och med höja skatten. Sedan kommer det då in ett privat företag som kan få ned kostnadsindex inte bara till 100 utan till 95. Där har vi alltså den så kallade vinsten, som egentligen är en besparing för skattebetalarna. Det är alltså ingen stöld av skattepengar, som man gärna hävdar.

Sifo har frågat svenska folket: Hur många procent tror ni att friskolorna har längst ned på raden? Då säger man: 25 procent. Men det är ungefär 2,9 procent. Statistiken är ganska tydlig och visar att offentligt drivna skolor i kommuner där man har fått en, två eller fler friskolor har höjt sina resultat. Jag har nära exempel på det från min hemkommun.

Frågan om antalet lärare ber jag att få återkomma till i nästa replik.

Anf. 179 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Trots att vi hade kommit överens om att inte ta replik ska jag svara på frågan.

När det gäller friskolorna har vi en överenskommelse med regeringen som är väldigt tydlig. Den går inte ut på att du inte ska kunna gå med plus i din verksamhet, vilket såklart är en förutsättning för att din verksamhet ska kunna klara sig, utan vad det handlar om är vart pengarna går när du väl gör ett plusresultat.

I de fall vi har sett under de senaste åren, till exempel Academedia eller Engelska skolan, har det handlat om stora vinster som inte har gått till skolan. Man har också köpt och sålt skolor vidare, vilket har genererat enorma vinster med hjälp av våra skattepengar som inte har kommit barnen till del. I dag ser vi ytterligare en faktor i detta, och det handlar om alla de enorma

pengar som man lägger från vår skolpeng på att driva en vinstlobby som ska sprida alternativa fakta om vinstutredningen, som ska se till att söka Sverigedemokraternas stöd för att få igenom det här i riksdagen och som helt enkelt vill göra allt som står i dess makt för att kunna fortsätta att ta ut ännu mer av våra skattepengar.

Det här kommer inte att drabba aktörer som är seriösa och vill barnens väl. Det handlar om de personer och de företag som vill driva en verksamhet enbart för att göra vinst. Även om det är svårt för Moderaterna att ha den inställningen, på grund av deras täta kontakter med den vinstlobby som finns i dag, tror jag ändå att det är ganska enkelt för allmänheten att förstå att en person som har drivit företag inom banksektorn tidigare inte har något att göra med den svenska skolan. Är man rädd för att inte kunna fortsätta med sina verksamheter, gå i så fall tillbaka till bankvärlden!

Anf. 180 MICHAEL SVENSSON (M) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är tråkigt att Vänsterpartiet inte pratar mer kvalitet i skolan utan försöker jaga en driftsform som ofta visar sig vara väldigt bra.

Ja, det har funnits skurkar och bovar, och det ska vi rätta till och har rättat till. Men överlag fungerar verksamheten mycket bra. Academedia driver en verksamhet med utbildningsprogram, kompetensförsörjning och vidareutbildning som många kommuner skulle vara avundsjuka på.

När det gäller antalet lärare är kritiken att friskolorna har lägre antal lärare. Det beror på att många av dem har ett semesteravtal i stället för ett ferieavtal. Det är enkelt att kontrollera.

Om det här förslaget skulle bli verklighet tror jag att det skulle få ödesdigra konsekvenser. Det hoppas jag naturligtvis inte. Vi pratar i stället om ett kunskapskontrakt som ska gälla för både kommunalt drivna skolor och friskolor. Om man inte lyckas med resultaten ska staten kunna ta över. Tar man över en friskola ska man givetvis inte kunna plocka ut någon vinst under den tiden.

Jag inbjuder härmed Daniel Riazat till en lång fika med mig, så ska vi prata företagsekonomi.

Anf. 181 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Herr talman! Tack, Michael! För att förtydliga vill jag säga att vi i Vänsterpartiet är tydliga i vår kritik mot det som inte är bra i kommunala skolor och ser att det finns saker som behöver förbättras. Det är inget snack om saken – det gäller såväl fristående som kommunala skolor.

Skillnaden är dock den att kommunala skolor har ett uppdrag och en reglering som leder till att man måste ta hand om alla elever. Det är inte så konstigt om du startar en fristående skola ute i Danderyd, där i princip alla föräldrar har en utbildningsbakgrund, att få väldigt bra resultat och därefter kunna skylta med det. Det är mycket svårare att driva en liknande skola i ett område där föräldrar inte har akademisk utbildning i lika stor utsträckning. Därmed menar jag att om vi ska snacka om kvalitet måste vi gå in i detaljerna kring kvaliteten och inte enbart prata om att de privata aktörerna, som också har lett till större segregation i vårt land, är så pass duktiga att kommunerna skulle vara avundsjuka på dem. Vi har väldigt många Academediaägda skolor i min kommun, Falun. Tro mig, vi är inte avundsjuka på Academedia!

När det handlar om att bjuda in till fika vet Michael att jag gärna fikar med honom. Men jag vet att det finns andra som gärna skulle vilja fika med Michael, och det är Sverigedemokraterna. Det är alltså det parti som i dag vill söka sig till Moderaterna, och som Moderaterna har tackat ja till för att kunna få igenom bland annat dessa frågor men också för att kunna sätta stopp för en eventuell kommande rödgrön regering.

När det handlar om konsekvenserna kommer detta att få stora konsekvenser. Även om vi inte får igenom det här i dag eller i morgon kommer vi att få igenom det förr eller senare, för majoriteten av svenska folket inser att deras skattepengar inte ska gå till några direktörer som har sina bankkonton på Jersey, utan att de ska gå till barnen och lärarna, till att skaffa mer personal och till att höja lönerna.

Du nämnde tidigare varför Academedia har färre anställda. Dessutom ger de i snitt 2 500 kronor lägre lön än kommunala skolor, och det är något som de borde skämmas för.

Anf. 182 CHRISTER NYLANDER (L):

Herr talman! Redan de gamla grekerna – det här blir ett långt anförande – hade gymnasium. Då var det något för ungdomens fostran och senare också för dess andliga utbildning.

Gymnasiet kom sedan under 1500-talet att användas mer för utbildning. I Sverige infördes gymnasiet på 1600-talet, ofta knutet till residensstäderna. Successivt byggdes sedan gymnasieskolan ut till att omfatta allt fler. Det har varit en bra utbildning. Fler och fler elever i Sverige går allt längre utbildningar.

Man måste dock fundera på om likriktningen till sist har gått för långt. För vissa är det positivt att allt fler går i gymnasiet och att allt fler genomför gymnasiet på decenniernas sikt. Men kanske måste vi fundera på om likriktningen kan fortsätta framöver eller om vi tvärtom måste gå mot mer åtskillnad i de olika inriktningarna på gymnasieskolan.

Det är för många som hoppar av gymnasieskolan i dag. Vi vet att det är många som inte fullföljer sin utbildning, och när man inte gör det blir det väldigt svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. En stor del av dem som i dag är unga och arbetslösa är det i själva verket på grund av att de inte har fullföljt gymnasieutbildningen. Jag vet att det är bättre att genomföra en gymnasieutbildning, även om den är lite kortare, än att inte göra det alls eller att hoppa av en lång teoritung utbildning.

Tyvär tycks regeringspartierna gå åt det andra hållet. De signaler som kommer från regeringen tyder på att man vill ha mer likriktning när det gäller antagningskraven, innehållet i de olika utbildningarna och längden på utbildningarna. Jag tror att det innebär att vi riskerar att få fler misslyckanden och fler som får svårt att ta sig in på arbetsmarknaden. Detta är en av de utmaningar som gymnasieskolan har i dag.

Michael Svensson och Ulrika Carlsson pekade på andra utmaningar som handlar om otryggheten, avhoppet, dålig koppling till arbetsmarknaden och programbyten. Just nu tror jag att vi framför allt ska se till att vi har en skola som är fungerande också för dem som kommer nya till landet och som haft en delvis problematisk ungdomsskola.

Herr talman! Gymnasiet ska förbereda elever för yrkesliv och högre studier. Jag tror att gymnasieskolan framöver måste bli mer individanpassad. Det är bättre att lyckas med ett kortare program än att misslyckas med ett längre, teoritungt program.

I samband med att en reform genomförs som gör en tydligare åtskillnad tror jag att det är centralt att se till att var och en får nya chanser att fortbilda sig, utbilda sig och byta kurs senare i livet, att vi har ett komvux som fungerar och andra utbildningsmöjligheter som gör att man inte fastnar i återvändsgränder.

Låt oss i alla fall fokusera på tanken att grundskolan ska leverera sitt men att gymnasiet kan vara mer diversifierat än vad det är i dag. Det är bättre att lyckas än att hoppa av.

Herr talman! I Liberalernas program för framtidens skolpolitik finns en del förändringar vad gäller gymnasieskolan. Jag vet att man inte ska leverera nyheter i talarstolen om man vill att de ska få stor spridning, men jag tar chansen ändå. Det kan ju vara så att fler vill veta.

Det är centralt att vi fortsätter att bygga ut lärlingsutbildningarna i Sverige och att vi ser till att det blir en programform som tydligare än i dag knyts till arbetsmarknaden. Vi vill se fler lärlingar, fler som håller i lärlingsutbildningar, fler varianter av lärlingsutbildningar och en större koppling till arbetsmarknaden. Branscherna bör ta ett större ansvar än vad man gör i dag.

Detta bör man också göra för yrkesutbildningen framöver. Mer yrkesutbildning behöver flyttas ut till företag och administreras av branscherna.

Man ska ha ett godkänt gesällprov som visar att man är skicklig på sitt yrke.

De högskoleförberedande programmen ska göra att man blir väl förberedd för högskolestudier. I dag ser vi för många som inte är förberedda för högskolestudier trots att de går högskoleförberedande program.

Antagningskraven ska inte sänkas utan snarare höjas och diversifieras.

Herr talman! Dagens kursutformade skola bör förändras och bli ett ämnesgymnasium i stället och därmed ha ämnesbetyg. Jag yrkar därför bifall till reservation 10 om att införa ämnesbetyg i gymnasieskolan.

Jag skulle vilja se att ett examensprov införs. Det kan vara ett samlat ämnesprov. Det har vi delvis sett i några av de nationella prov som görs i årskurs 3. Det skulle vara en avstämning av vad man har fått för samlad kunskap under de år man gått i gymnasieskolan. Man skulle behöva få godkänt på detta prov för att få godkänt på programmet i dess helhet. Det ska givetvis finnas möjlighet att göra om provet om man hade en dålig dag eller var dåligt förberedd vid det tillfälle då provet genomfördes.

Jag skulle vilja se att de gymnasiegemensamma ämnena blir färre. Det är rimligt att de estetiska ämnena finns i gymnasiet men att de ska vara tillval på de program som inte har estetisk inriktning.

Jag skulle vilja att folkhögskolor, om de följer gällande läroplan och kursplaner, ges rätt att driva en del gymnasieprogram. Inte minst på grund av de stora fördelar folkhögskolor kan ha, som Ulrika Carlsson nämnde tidigare, skulle det vara en möjlighet för fler att lyckas med gymnasiet.

För att öka likvärdigheten, höja kvaliteten och förbättra tillgängligheten i landet borde vi ha en komvuxpeng och en sfi-peng för dem som senare behöver komplettera sin gymnasieutbildning för att komma vidare ut på arbetsmarknaden.

Herr talman! Det finns en lång rad saker som vi borde förändra i gymnasieskolan för att möta de stora utmaningar vi har. Det närmaste halvåret kommer mycket av debatten om skolpolitiken att handla om gymnasiet, och Liberalerna kommer att leverera ytterligare förslag för att förbättra svensk gymnasieskola.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation 10.
(Applåder)

Anf. 183 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S):

Herr talman! Jag har med stort intresse lyssnat på föregående talare. Det finns många intressanta idéer och bra förslag. Men jag är ändå så tråkig att jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

Mitt motiv till detta är förstas det som föregående talare har tagit upp: Vi har haft en grundlig gymnasieutredning som har lämnat nära nog hundra förslag till regeringen. Remisstiden gick ut den 1 mars. SKL fick förlängd tid och kom in med sitt remissvar i går. 190 remissvar har kommit in. Låt oss nu analysera, diskutera och bereda dessa förslag för att förbättra gymnasieskolan.

Svensk skola behöver genomtänkta reformer – eller kanske reformvård, där vi förädlar det vi har. Det är viktigt att lyssna på forskare, huvudmän, skolans professioner, arbetsmarknadens parter med flera. Det är också klokt att avvakta Skolkommissionens förslag, som kommer i april, och se vad vi kan hämta där.

Vi behöver också samordna våra gymnasiediskussioner och förslag med Vågar framåt, strategin för unga som varken arbetar eller studerar.

Några var inne på tillträde till högre utbildning. Det kom en sådan utredning i går.

Kanske behöver vi också samordna oss med folkhögskolorna, vilket flera var inne på, och regeringens satsningar på rätten till komvux.

Gymnasiepolitiken behöver ses i ett större sammanhang, och det har flera före mig belyst.

Låt mig poängtera att för Socialdemokraterna och regeringen är det viktigt att hitta långsiktiga, stabila överenskommelser på skolområdet där kunskap, likvärdighet och bildning står i fokus.

Jag ser fram emot kommande debatter och förslag. Kanske blir de lite hårdare än denna; vad vet jag?

Jag vill också påpeka att regeringen inte bara bereder och analyserar. Under tiden som Gymnasieutredningen behandlas tas viktiga steg där förändringen är viktig. Regeringens satsning på Samverkan för bästa skola utvidgas nu till gymnasieskolan. Det är ett sätt att stärka skolorna med tuffast förutsättningar, och fler få då möjlighet att klara av en gymnasieutbildning.

Mina kamrater i kammaren vet att jag brukar tala mycket om de gymnasiala yrkesprogrammen. Det kommer jag att göra i dag också. Antalet studenter har minskat, och flera utbildningar har lagts ned. Det har framför allt drabbat de industritekniska programmen.

Statistik från SCB visar att Sverige kommer att sakna många gymnasialt yrkesutbildade om inget förändras. Därför måste vi förändra. Yrkesprogrammen är basen för industrins och välfärdens kompetensförsörjning.

Vi har börjat arbetet med att stärka gymnasiets yrkesprogram, bland annat genom att utveckla yrkescollege och införa yrkesutbildningens år. Låt mig säga något om yrkesutbildningens år. Det är en unik satsning på svensk yrkesutbildning. Initiativtagarna Worldskills Sweden, LO, Svenskt Näringsliv och Utbildningsdepartementet med regeringen i spetsen har beslutat att satsa extra resurser på att prioritera och lyfta den svenska yrkesutbildningen för att möta arbetsmarknadens efterfrågan.

En väg att göra detta är att öka attraktionskraften på yrkesutbildningen genom en satsning på olika åtgärdsprogram som kommunicerar bilden av vad en modern yrkesutbildning faktiskt innebär och innehåller. Det är viktigt för samhället men givetvis också för ungdomarna som ska välja dessa utbildningar. Det är jätteviktigt.

För det första ska fler elever välja yrkesprogram som sin gymnasieutbildning.

För det andra ska svensk yrkesutbildning hålla världsklass. Kvaliteten är skiftande. Det råder enighet om att ett uthålligt kvalitetshöjande arbete är nödvändigt. Samarbete och samverkan ska uppmuntras för att utveckla utbildningar och stärka den arbetsplatsförlagda utbildningen.

För det tredje ska yrkesprogrammen betraktas som en möjlighetsinriktad utbildning. Man kan mycket väl få in entreprenöriellt lärande. Många elever och föräldrar upplever att yrkesprogrammen är ett andrahandsval som snarare stänger dörren än öppnar. Det finns en stor enighet om att denna attityd ska förändras.

Denna satsning kommer att fortsätta de närmaste åren, och jag tror att just samarbete och samverkan med näringslivet och arbetsmarknadens parter är vägen framåt.

Vet ni förresten vad som har hänt i dag? Jo, Sveriges viktigaste landslag, yrkeslandslaget, har haft återträff.

Vi går också fram med försöksverksamheten med branschskolor. Detta kommer att möjliggöra olika branschens kompetensförsörjning i små yrken.

Frågan om introduktionsprogrammen skulle egentligen min kollega Elisabet Knutsson tala om. Den är värd en egen debatt och diskussion, men hur vi har det på våra introduktionsprogram är också en sak som behöver snabbbehandlas.

Jag vill slutligen påpeka att gymnasieskolan i sin helhet har ett vidare uppdrag än att utbilda för arbetsmarknaden eller för vidare utbildning. I skollagens 15 kap. 2 § preciseras gymnasieskolans syfte och anges att ”gymnasieskolan ska ge en god grund för yrkesverksamhet och fortsatta studier samt för personlig utveckling och ett aktivt deltagande i samhällslivet”.

Nu kommer den andra kyphesten: Det är därför vi socialdemokrater länge har hävdat att de gymnasiegemensamma ämnena ska vara just gemensamma och ge grundläggande behörighet även på yrkesprogrammen. Fokus har inte enbart varit på behörighetsfrågan, utan ett modernt arbetsliv och samhälle ställer också krav på kommunikativa färdigheter i svenska och engelska, men även matematisk förmåga; detta är viktigt. Att alla elever ges en bred gemensam kunskapsbas understryker gymnasieskolans breda uppdrag.

Jag ska bara säga en sak till. Avhoppen från gymnasiet ska minska – det är jätteviktigt. Fler elever ska lämna gymnasieskolan med fullständiga betyg. Vi ska ha trygghet och studero i gymnasieskolan.

(Applåder)

Anf. 184 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Tack, Caroline Helmersson Olsson, för anförandet! Jag ställde ett par frågor i mitt anförande som jag inte riktigt kände att jag fick svar på. Därför tänkte jag utnyttja möjligheten till replik.

Caroline Helmersson Olsson talade om kunskap, likvärdighet och bildning som viktiga delar och nämnde väldigt mycket om yrkesutbildningen och yrkesutbildningens år. Kan man se positiva resultat av det är det ju väldigt bra.

Men den fråga jag vill ställa är ändå kopplad till gymnasieskolan. Man har ju fört fram stora farhågor när det gäller yrkesprogrammen: att man ska försöka rymma in det man vill tillföra i befintliga poäng. Det handlar då faktiskt om flera hundra poäng som försvinner från yrkeskurser. På det sättet ser inte jag hur man kan stärka kvaliteten på yrkesprogrammen utifrån den yrkesidentitet som man också på olika sätt behöver lyfta in.

Jag blir lite förvånad över att det är först nu som elever på yrkesprogrammen ska kunna träna sin kommunikativa förmåga, kopplat till att man skulle få grundläggande högskolebehörighet. Detta ingår ju i de kurser som redan i dag finns i gymnasieskolan, i till exempel svenska.

Min fråga blir då: På vilket sätt avser Caroline Helmersson Olsson och regeringspartierna att stärka kvaliteten i yrkesprogrammen, om man är beredd att göra detta inom befintliga poäng? Eller har man faktiskt sagt att man, för att rymma både estetiska ämnen och grundläggande behörighet inom 2 500 poäng, är beredd att öka antalet poäng för att just stärka kvaliteten och likvärdigheten och inte tappa bort kvalitetskraven när det gäller yrkesutbildningarna?

Anf. 185 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Tack, Ulrika Carlsson, för en väldigt viktig fråga! Vi har ju brottats med detta i Gymnasiutredningen: Hur ska vi få in allt som vi behöver ha in i yrkesprogrammen för att just ha kvaliteten? Facken och företagen säger: Ni får inte röra yrkesämnen!

Jag kan ju inte stå här och lova någonting, för vi har något som vi kallar för finansen, som vi måste diskutera denna fråga med. Men jag inser själv att detta är besvärligt. I utredningen finns förslaget om gymnasiearbetet – att man inte skulle poängsätta det och på det sättet kunna få in dessa saker. Vi måste nog titta ordentligt på remissvaren och analysera detta. Jag kan inte här och nu lova att det kommer fler poäng i gymnasieskolan. Det behöver analyseras noggrant, precis som Ulrika Carlsson säger.

Anf. 186 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik:

Herr talman! Tack så mycket för svaret! Jag tror att det är oerhört viktigt att man inte tullar på kvalitetskraven när det gäller yrkesprogrammen. Det var det som var ambitionen när man genomförde yrkesprogrammen; man såg att det fanns för mycket brister i den dåvarande utbildningen.

Den andra fråga jag skulle vilja ställa handlar just om seminariet. Caroline Helmersson Olsson är ju en av dem som arbetar mycket med utvärderingarna, forskarskolorna, som vi utvärderade i utskottet, och också behovet av lektorer i gymnasieskolan för att stärka kvaliteten.

Det är, tycker jag, tråkigt om man inte ger fortsatta möjligheter för både gymnasielärare och grundskollärare att utbilda sig till lektorer. Det bör också finnas möjligheter till karriärvägar. Diskussionen vid seminariet som vi båda var på handlade om att det kanske på olika sätt blir förstelärare som blir mer intressanta för skolorna. Men det fanns rektorer som verkligen kunde peka på vinsten med att också ha lektorer i verksamheten och såg det som en väldigt positiv kvalitetsförstärkning.

Caroline Helmersson Olsson talade om behovet av både kunskap och bildning som två väldigt viktiga parametrar kopplat till utbildning, och då blir min fråga: På vilket sätt ser Caroline Helmersson Olsson att vi kan fortsätta att utveckla dessa karriärvägar för att stärka kvaliteten och kunskapen i den svenska skolan?

Anf. 187 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik:

Herr talman! Tack så mycket för den frågan, Ulrika Carlsson! Vi har ju väldigt mycket seminarier och sådant här i riksdagen. I onsdags morse hade vi ett om hur vi stärker skolprofessionerna, där bland annat Björn Åstrand var med. Han sitter i Skolkommissionen och har också fått ett eget uppdrag. Han hade väldigt mycket bra tankar kring hur vi skulle kunna göra detta. Det var synd att inte Ulrika Carlsson var med, för där tror jag att vi skulle kunna hitta varandra.

Björn Åstrand talade mycket om karriärvägarna och allt bra vi faktiskt gör. Till och med den förra borgerliga regeringen gjorde bra saker i och med lektorstjänsterna; det tycker vi också är en bra grej. Men han säger att vi saknar systematik – att få in detta i ett system. Vi måste hitta professionsvägar att gå i ett system. Jag ser verkligen fram emot när han kommer med sina slutsatser; då kan vi fortsätta att diskutera saken.

Anf. 188 LARRY SÖDER (KD):

Herr talman! Som vi alla vet är Sverige en kunskapsnation, och gymnasieskolan menar jag är en viktig del av det. Den håller hög kvalitet och har stor variation när det gäller inriktningar för att ge de olika kunskaper vi behöver i vårt samhälle.

Upprepning är kunskapens moder – det hör man ganska ofta och i många olika sammanhang. Men jag vill nog hävda att reflektion är det som tar oss som samhälle framåt. Du som människa bör ta dig tid att reflektera över din dag eller din situation eller rent av över det som du historiskt har varit med om så att du kan ta en riktning eller en kurs framåt. Reflektion kan leda till att du förändrar ditt beteende: att du agerar annorlunda nästa gång en händelse inträffar. Du lär dig något nytt genom att analysera det du just har upplevt.

Detta är något jag tycker att man också kan tillämpa på vår kära skola, i synnerhet gymnasieskolan. Jag tycker att det saknas en reflektion bland oss vuxna när det gäller gymnasieskolan och hur vi diskuterar med våra ungdomar om deras val av gymnasieskola och program.

Vi vuxna har under historisk tid pläderat mycket för att gymnasieelever ska läsa ett program som gör dem studieförberedda, så att de ska kunna gå vidare till högskolan, trots att vi vet att alla elever inte passar in i den mal-len. De kanske hellre gör något med både händerna och huvudet, i stället för oss andra som bara försöker använda huvudet. Och visst har ungdomarna lyssnat på de råd vi vuxna gav dem. Antalet elever i någon typ av yrkesprogramutbildning har minskat till förmån för en allt större andel andra program.

Om man tar sig tid att titta på statistiken för yrkesprogram och ser på de fem senaste åren kan man se att trenden fortsätter. Statistiken för bygg- och anläggningsprogrammet 2011–2012 visar på 7 666 förstahandssökande, vilket vi kan jämföra med dagens 3 950. Detta innebär att det har minskat från 6,4 procent av de förstahandssökande till nationella program till 3,5 procent. Det är en halvering av antalet förstahandssökande i en tid då vi behöver bygga mer bostäder, kanske mer än vad vi gjort de senaste 30–40 åren. Om man gör samma jämförelse med el- och energiprogrammet, eller för den delen naturbruksprogrammet, blir det liknande resultat.

Vi måste som vuxna inse att alla är olika, och vi måste ta vara på allas olika intressen och inte försöka styra elevernas val av gymnasieprogram genom att dela upp dem i någon typ av A- och B-lag. Vi behöver se till att vi har tillräckligt med yrkeskunniga snickare, rörmokare och elektriker även i framtiden. Det gör vi bäst genom att uppmuntra dem att välja det program som de själva vill ha. Då är jag övertygad om att vi får fler elever till yrkesprogrammen.

Yrkesprogrammen ska hålla en nivå som leder till arbete direkt efter examen. Det måste också finnas lärlingsprogram, där utbildningen är mer knuten till företag och lärande under arbete.

Den tid då vi försöker stöpa ungdomar i samma form måste vara slut. Vi måste inse att vi alla är olika och har rätt att hanteras utifrån det. Den rättigheten borde även gälla när det handlar om att välja olika typer av skolor, som kommunala och privata.

Kristdemokraternas utgångspunkt när det gäller val av skola är att föräldrar och elever har en grundläggande rätt att välja. Ett skolsystem som medger valfrihet och mångfald kan, under rätt förutsättningar, vara kvalitetsdrivande. Det finns också starka rättviseargument för fritt skolval. Det är betydligt lättare för ekonomiskt svaga familjer att välja en skola än att köpa en bostad i ett område där det finns en bra skola.

En förutsättning för fritt skolval är också rätten att etablera skolor. Utan rätten att etablera skolor blir det fria skolvalet bara en chimär. Denna rätt bör och ska gälla inte minst om man vill etablera en gymnasieskola med enbart yrkesprogram som kan öka attraktionskraften hos just de programmen. Vi måste inse att någon måste bygga alla de bostäder vi vill ha eller dra den el vi behöver eller se till att vi har det vatten inne i bostäderna som vi vill ha.

Vad är det jag egentligen vill säga med detta, då? Jo, jag tycker att vi ska uppvärdera yrkeskunskapen, för annars kommer samhället att stå inför stora bekymmer.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 22 mars.)

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Proposition

2016/17:113 Viktiga meddelanden till allmänheten via telefon

Skrivelse

2016/17:115 Verksamheten i Europeiska unionen under 2016

Motioner

med anledning av prop. 2016/17:104 En livsmedelsstrategi för Sverige –

fler jobb och hållbar tillväxt i hela landet

2016/17:3614 av Anders Forsberg m.fl. (SD)

2016/17:3615 av Magnus Oscarsson m.fl. (KD)

2016/17:3616 av Lars Tysklind m.fl. (L)

2016/17:3618 av Kristina Yngwe m.fl. (C)

2016/17:3620 av Jonas Jacobsson Gjörtler m.fl. (M)

med anledning av prop. 2016/17:106 Samverkan vid utskrivning från sluten hälso- och sjukvård

2016/17:3635 av Emma Henriksson m.fl. (KD, M, C, L)

med anledning av prop. 2016/17:109 Förstärkt skydd av kulturegendom

vid väpnad konflikt och under ockupation

2016/17:3628 av Aron Emilsson m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2016/17:121 Åldersbedömning tidigare i asylprocessen

2016/17:3636 av Christina Høj Larsen m.fl. (V)

2016/17:3637 av Johanna Jönsson och Anders W Jonsson (C)

2016/17:3638 av Johan Forssell m.fl. (M)

2016/17:3639 av Paula Bieler m.fl. (SD)

2016/17:3640 av Aron Modig m.fl. (KD)

2016/17:3641 av Fredrik Malm m.fl. (L)

EU-dokument

KOM(2017) 114 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning

om europeisk företagsstatistik, om ändring av förordning (EG) nr

184/2005 och om upphävande av tio rättsakter på området företagsstatistik

§ 13 Anmälan om interpellation

Följande interpellation hade framställts:

den 15 mars

2016/17:371 Företrädaransvaret

av *Larry Söder* (KD)

till finansminister *Magdalena Andersson* (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 mars

2016/17:1047 Digitaliseringen i vården

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1048 Mänskliga rättigheter i Belarus

av *Tina Acketoft* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1049 Surrogatmoderskap i Sverige

av *Jenny Petersson* (M)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:1050 Insatser för barn med funktionsnedsättning

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Åsa Regnér (S)

2016/17:1051 Vattendirektivet

av *Lars Mejern Larsson* (S)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1052 Möjligheten att frikoppla Sveriges internet

av *Lotta Finstorp* (M)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 15 mars

2016/17:974 Klinisk forskning och läkemedelsprövningar

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:967 Ökad försäljning av antibiotika för barn

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:991 Utfallet av regeringens satsning på Socialstyrelsen

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:979 En nationell plan för sällsynta diagnoser

av *Jenny Petersson* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:980 Utkastförbud

av *Lars Tysklind* (L)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:988 Skatteverkets nya rättsliga vägledning

av *Robert Hannah* (L)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:992 Retroaktiv skattelagstiftning

av *Gunilla Nordgren* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:965 Larm från tillsynsmyndighet

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:971 Fortsatt biodrift av busstrafiken

av *Lars-Axel Nordell* (KD)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2016/17:972 Konsekvensanalys av kilometerskatten

av *Cecilie Tenfjord-Toftby* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:977 Nordiskt Arktissamarbete om näringslivsutveckling

av *Cassandra Sundin* (SD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:994 Avslag från Skolinspektionen

av *Annelie Karlsson* (S)

till utbildningsminister Gustav Fridolin (MP)

2016/17:968 Tullen i Hån

av *Pål Jonson* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:989 Avspänning i relationen till Ryssland

av *Pål Jonson* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:995 Utländska studenter vid svenska folkhögskolor

av *Pål Jonson* (M)

till statsrådet Ann Linde (S)

2016/17:973 Glastaket i Asien

av *Tina Acketoft* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:985 Civilsamhället i Israel

av *Hans Linde* (V)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:983 Erkännande av Somaliland

av *Magnus Oscarsson* (KD)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:982 Migrationsverkets icke utnyttjade boendeplatser på asylboenden

av *Robert Hannah* (L)

till justitie- och migrationsminister Morgan Johansson (S)

2016/17:981 Utökade möjligheter att mönstra

av *Hans Wallmark* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:978 Ökade resurser till tullen

av *Thomas Finnborg* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:975 Översyn av alkohollagen

av *Johan Hultberg* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:996 Danmarks fiskeregler

av *Tina Acketoft* (L)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:998 Skatteregler för delägare i fåmansföretag

av *Helena Bouveng* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:999 Vårdbehandling som avgörs av bostadsort

av *Cecilia Widegren* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1002 Bilförlossningar

av *Lars Beckman* (M)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:993 Sveriges småföretagare

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1012 Åtgärder för människor med sällsynta diagnoser

av *Barbro Westerholm* (L)

till statsrådet Gabriel Wikström (S)

2016/17:1008 Korruptionen i Nigeria

av *Birgitta Ohlsson* (L)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1011 Nedläggning av Arbetsförmedlingens lokala kontor

av *Kristina Yngwe* (C)

till arbetsmarknads- och etableringsminister Ylva Johansson (S)

2016/17:1007 Vikten av kärnkraftsforskning i Sverige

av *Sofia Fölster* (M)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

2016/17:1006 Ryska rör i Karlshamn

av *Sofia Fölster* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2016/17:1005 Bristen på djursjukvårdare

av *Åsa Coenraads* (M)

till statsrådet Sven-Erik Bucht (S)

2016/17:1004 Kommunala förbud mot biltvätt på gatan

av *Kristina Yngwe* (C)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1003 Utrikesministerns möte med Rysslands utrikesminister

av *Karin Enström* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1020 Värnande av det svenska självbestämmandet över skogen

av *Jonas Jacobsson Gjörtler* (M)

till statsrådet Isabella Lövin (MP)

2016/17:1024 Regeringens ståndpunkt i frågan om skogen och LULUCF

av *Eskil Erlandsson* (C)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1021 Utrikesministerns möte med Sergej Lavrov samt Sveriges syn på situationen i Syrien

av *Karin Enström* (M)

till utrikesminister Margot Wallström (S)

2016/17:1014 Pengar till myggbekämpning vid nedre Dalälven

av *Solveig Zander* (C)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1013 Lägre värdering av åländska gymnasiebetyg

av *Per Lodenius* (C)

till statsrådet Helene Hellmark Knutsson (S)

2016/17:1022 Studenters ekonomi

av *Daniel Riazat* (V)

till statsrådet Anna Ekström (S)

2016/17:1019 Viltförvaltningsdelegationernas sammansättning

av *Åsa Coenraads* (M)

till miljöminister Karolina Skog (MP)

2016/17:1025 Kritik mot flygskatten

av *Lotta Finstorp* (M)

till finansminister Magdalena Andersson (S)

2016/17:1023 Åtgärder efter haveriutredning om fallande vindkraftverk

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)

till statsrådet Ibrahim Baylan (S)

Prot. 2016/17:81

16 mars

-----

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.34.

Sammanträdet leddes

av tredje vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.55,

av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.56,

av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 161 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANDERS NORIN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Ärende för hänvisning till utskott	1
§ 5 Arbetsmarknadsutredningen	2
Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2016/17:AU16	2
Anf. 1 RAIMO PÄRSSINEN (S).....	2
Anf. 2 MARCO VENEGAS (MP).....	4
Anf. 3 ALI ESBATI (V)	4
Anf. 4 NIKLAS WYKMAN (M).....	7
Anf. 5 ALI ESBATI (V) replik	9
Anf. 6 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	10
Anf. 7 ALI ESBATI (V) replik	10
Anf. 8 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	10
Anf. 9 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik	11
Anf. 10 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	11
Anf. 11 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	12
Anf. 12 NIKLAS WYKMAN (M) replik.....	12
Anf. 13 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD)	13
Anf. 14 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	14
Anf. 15 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	15
Anf. 16 RAIMO PÄRSSINEN (S) replik.....	15
Anf. 17 SVEN-OLOF SÄLLSTRÖM (SD) replik.....	16
Anf. 18 ANNIKA QARLSSON (C).....	16
Anf. 19 FREDRIK MALM (L)	18
Anf. 20 DÉSIRÉE PETHRUS (KD).....	20
Anf. 21 ALI ESBATI (V) replik	23
Anf. 22 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	23
Anf. 23 ALI ESBATI (V) replik	24
Anf. 24 DÉSIRÉE PETHRUS (KD) replik.....	24
(Beslut fattades under § 9.)	25
§ 6 Luftfartsfrågor.....	25
Trafikutskottets betänkande 2016/17:TU10	25
Anf. 25 KARIN SVENSSON SMITH (MP).....	25
Anf. 26 RIKARD LARSSON (S)	28
(forts. § 8).....	30
Ajournering.....	31
Återupptaget sammanträde.....	31
§ 7 Frågestund	31
Anf. 27 ANDRE VICE TALMANNEN	31
<i>Översyn av artskyddsförordningen.....</i>	<i>31</i>
Anf. 28 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	31
Anf. 29 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	31
Anf. 30 JONAS JACOBSSON GJÖRTLER (M)	32
Anf. 31 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	32
<i>Hemlöshetssamordnarens rapport .....</i>	<i>32</i>
Anf. 32 SOFIA MODIGH (KD)	32

Anf. 33 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	32
Anf. 34 SOFIA MODIGH (KD).....	33
Anf. 35 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	33
<i>E-valuta</i>	33
Anf. 36 ALLAN WIDMAN (L).....	33
Anf. 37 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	33
Anf. 38 ALLAN WIDMAN (L).....	33
Anf. 39 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	33
<i>Mytbildning om frihandel</i>	34
Anf. 40 PATRIK BJÖRCK (S)	34
Anf. 41 Statsrådet ANN LINDE (S).....	34
Anf. 42 PATRIK BJÖRCK (S)	34
Anf. 43 Statsrådet ANN LINDE (S).....	34
<i>Effekterna av anvisningslagen</i>	35
Anf. 44 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	35
Anf. 45 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
Anf. 46 ALEXANDRA VÖLKER (S).....	35
Anf. 47 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	35
<i>Uppehåll i inventeringen av nyckelbiotoper</i>	36
Anf. 48 STINA BERGSTRÖM (MP)	36
Anf. 49 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	36
Anf. 50 STINA BERGSTRÖM (MP)	36
Anf. 51 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	37
<i>Våldtäkter på skolor</i>	37
Anf. 52 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	37
Anf. 53 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	37
Anf. 54 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	37
Anf. 55 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	38
<i>Skogsstyrelsens inventering av nyckelbiotoper</i>	38
Anf. 56 JENS HOLM (V)	38
Anf. 57 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	38
Anf. 58 JENS HOLM (V)	38
Anf. 59 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	39
<i>EU-kommissionens förslag om skogsavverkning</i>	39
Anf. 60 ESKIL ERLANDSSON (C).....	39
Anf. 61 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	39
Anf. 62 ESKIL ERLANDSSON (C).....	39
Anf. 63 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	39
<i>Remissbehandling av CETA-avtalet</i>	39
Anf. 64 CARL SCHLYTER (MP)	39
Anf. 65 Statsrådet ANN LINDE (S).....	40
Anf. 66 CARL SCHLYTER (MP)	40
Anf. 67 Statsrådet ANN LINDE (S).....	40
<i>Regeringens politik och jämviktsarbetslösheten</i>	40

Anf. 68 NIKLAS WYKMAN (M).....	40
Anf. 69 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	41
Anf. 70 NIKLAS WYKMAN (M).....	41
Anf. 71 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	41
<i>Regeringens åtgärder mot gängkriminaliteten</i>	42
Anf. 72 ROGER HADDAD (L).....	42
Anf. 73 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	42
Anf. 74 ROGER HADDAD (L).....	42
Anf. 75 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	43
<i>Migrationsverkets julprognos 2015</i>	43
Anf. 76 PAULA BIELER (SD).....	43
Anf. 77 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	43
Anf. 78 PAULA BIELER (SD).....	43
Anf. 79 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	44
<i>Åtgärder mot vapenbrott</i>	44
Anf. 80 SANNE LENNSTRÖM (S).....	44
Anf. 81 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	44
Anf. 82 SANNE LENNSTRÖM (S).....	44
Anf. 83 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	44
<i>Utvisning som konsekvens av administrativa misstag</i>	45
Anf. 84 CECILIA WIDEGREN (M).....	45
Anf. 85 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	45
Anf. 86 CECILIA WIDEGREN (M).....	45
Anf. 87 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	46
<i>Framtiden för frihandeln</i>	46
Anf. 88 HANNA WESTERÉN (S).....	46
Anf. 89 Statsrådet ANN LINDE (S).....	46
Anf. 90 HANNA WESTERÉN (S).....	46
Anf. 91 Statsrådet ANN LINDE (S).....	47
<i>Den svenska livsmedelsförsörjningen vid kris</i>	47
Anf. 92 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	47
Anf. 93 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	47
Anf. 94 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	47
Anf. 95 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	47
<i>Ny myndighet för jakt- och viltvårdsfrågor</i>	48
Anf. 96 ÅSA COENRAADS (M).....	48
Anf. 97 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	48
Anf. 98 ÅSA COENRAADS (M).....	48
Anf. 99 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	48
<i>Driftsstöd till handel i glesbygd</i>	49
Anf. 100 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S).....	49
Anf. 101 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	49
Anf. 102 ANNA-CAREN SÅTHERBERG (S).....	49
Anf. 103 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	49
<i>Åtgärder mot återvändande terrorister</i>	50
Anf. 104 ADAM MARTTINEN (SD).....	50

Anf. 105 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	50
Anf. 106 ADAM MARTTINEN (SD).....	50
Anf. 107 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S).....	51
<i>Handläggningstiden vid rekrytering av utländsk arbetskraft</i>	51
Anf. 108 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	51
Anf. 109 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	51
Anf. 110 CECILIE TENFJORD-TOFTBY (M).....	52
Anf. 111 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	52
<i>Följderna av brexit för svensk handel</i>	52
Anf. 112 MARIA ANDERSSON WILLNER (S)	52
Anf. 113 Statsrådet ANN LINDE (S).....	52
Anf. 114 MARIA ANDERSSON WILLNER (S)	52
Anf. 115 Statsrådet ANN LINDE (S).....	53
<i>Effekterna av EU:s vapendirektiv för svenska jägare och sportskyttar</i>	53
Anf. 116 BORIANA ÅBERG (M)	53
Anf. 117 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	53
Anf. 118 BORIANA ÅBERG (M)	53
Anf. 119 Statsrådet ANDERS YGEMAN (S)	54
<i>Strandskyddet och landsbygdens utveckling</i>	54
Anf. 120 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	54
Anf. 121 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	54
Anf. 122 MIKAEL DAHLQVIST (S).....	54
Anf. 123 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	54
<i>Konflikten i Göteborgs hamn</i>	55
Anf. 124 CECILIA MAGNUSSON (M).....	55
Anf. 125 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	55
Anf. 126 CECILIA MAGNUSSON (M).....	55
Anf. 127 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	55
<i>EU-kommissionens förslag om tak för skogsavverkning</i>	56
Anf. 128 JOHAN HULTBERG (M)	56
Anf. 129 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	56
Anf. 130 JOHAN HULTBERG (M)	56
Anf. 131 Statsrådet SVEN-ERIK BUCHT (S).....	56
<i>EU-domstolens dom om religiösa symboler på arbetsplatser</i>	57
Anf. 132 ANNICKA ENGBLOM (M).....	57
Anf. 133 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	57
Anf. 134 ANNICKA ENGBLOM (M).....	57
Anf. 135 Arbetsmarknads- och etableringsminister YLVA JOHANSSON (S).....	58
Anf. 136 ANDRE VICE TALMANNEN.....	58
§ 8 (forts. från § 6) Luftfartsfrågor (forts. TU10)	58
Anf. 137 EDWARD RIEDL (M)	58
Anf. 138 RIKARD LARSSON (S) replik	61
Anf. 139 EDWARD RIEDL (M) replik	62

Anf. 140 RIKARD LARSSON (S) replik	62
Anf. 141 EDWARD RIEDL (M) replik	63
Anf. 142 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	63
Anf. 143 EDWARD RIEDL (M) replik	64
Anf. 144 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	64
Anf. 145 EDWARD RIEDL (M) replik	65
Anf. 146 TONY WIKLANDER (SD).....	65
(forts. § 10).....	66
Ajournering.....	66
Återupptaget sammanträde.....	66
§ 9 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	67
AU16 Arbetsmarknadsutredningen	67
§ 10 (forts. från § 8) Luftfartsfrågor (forts. TU10)	67
Anf. 147 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	67
Anf. 148 RIKARD LARSSON (S) replik	69
Anf. 149 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	70
Anf. 150 RIKARD LARSSON (S) replik	70
Anf. 151 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	71
Anf. 152 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	71
Anf. 153 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	72
Anf. 154 KARIN SVENSSON SMITH (MP) replik	72
Anf. 155 DANIEL BÄCKSTRÖM (C) replik	73
Anf. 156 EMMA WALLRUP (V)	73
Anf. 157 NINA LUNDSTRÖM (L).....	74
Anf. 158 EMMA WALLRUP (V) replik	76
Anf. 159 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	76
Anf. 160 EMMA WALLRUP (V) replik	77
Anf. 161 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	77
Anf. 162 RIKARD LARSSON (S) replik	78
Anf. 163 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	78
Anf. 164 RIKARD LARSSON (S) replik	79
Anf. 165 NINA LUNDSTRÖM (L) replik.....	80
Anf. 166 ROBERT HALEF (KD).....	80
Anf. 167 RIKARD LARSSON (S) replik	83
Anf. 168 ROBERT HALEF (KD) replik	84
Anf. 169 RIKARD LARSSON (S) replik	84
Anf. 170 ROBERT HALEF (KD) replik	85
Anf. 171 RIKARD LARSSON (S) replik	85
Anf. 172 ERIK OTTOSON (M)	86
Anf. 173 SUZANNE SVENSSON (S).....	87
(Beslut skulle fattas den 22 mars.)	87
§ 11 Gymnasieskolan.....	87
Utbildningsutskottets betänkande 2016/17:UbU15.....	87
Anf. 174 MICHAEL SVENSSON (M).....	87
Anf. 175 STEFAN JAKOBSSON (SD).....	89
Anf. 176 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C)	91
Anf. 177 DANIEL RIAZAT (V).....	93
Anf. 178 MICHAEL SVENSSON (M) replik	96
Anf. 179 DANIEL RIAZAT (V) replik	96

Anf. 180 MICHAEL SVENSSON (M) replik.....	97	Prot. 2016/17:81
Anf. 181 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	97	16 mars
Anf. 182 CHRISTER NYLANDER (L).....	98	-----
Anf. 183 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S).....	100	
Anf. 184 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik.....	102	
Anf. 185 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik.....	102	
Anf. 186 ULRIKA CARLSSON i Skövde (C) replik.....	102	
Anf. 187 CAROLINE HELMERSSON OLSSON (S) replik.....	103	
Anf. 188 LARRY SÖDER (KD).....	103	
(Beslut skulle fattas den 22 mars.).....	104	
§ 12 Bordläggning.....	105	
§ 13 Anmälan om interpellation	105	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	106	
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	106	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 18.34.....	109	